

Ja *i* moja szkoła

na nowo

Program edukacji wczesnoszkolnej
w klasach 1-3

Autor
Jolanta Faliszewska

Projekt okładki
Tomasz Kozłowski

Oprawa graficzna
Tomasz Kozłowski

Zdjęcia
Jay Gardner, shutterstock, Grzegorz Wrzecionowski
EAST NEWS/Reporter/Filip Ćwik (s. 19)

Opracowanie redakcyjne
Marzena Czarnowska-Mazurek

Korekta
Krystyna Bajor

Skład i łamanie
Marek Zapala

Wydawca oświadcza, że dołożył wszelkich starań, aby dotrzeć do wszystkich właścicieli i dysponentów praw autorskich.

Książka, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Przestrzegaj praw, jakie im przysługują. Udostępniając książkę lub jej fragmenty, rób to wyłącznie w zakresie dozwolonego użytku, który określają przepisy prawa. Zawartość książki możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. Kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

ISBN 978-83-8141-150-9

© 2020 Wydawnictwo JUKA-91
wydanie drugie uzupełnione

Wydawnictwo JUKA-91 Sp. z o.o.
ul. Jutrzenki 118
02-230 Warszawa
infolinia 800 650 300
www.mac.pl/juka

Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Kompetencje kluczowe	5
3. Założenia teoretyczne programu	6
4. Kanały odbioru informacji	13
5. Metody nauczania a inteligencje wielorakie.....	13
6. Organizacja środowiska uczenia się.....	14
7. Rola nauczyciela w rozwijaniu inteligencji wielorakich dzieci	14
8. Rola rodziców w rozwijaniu inteligencji wielorakich dzieci	15
9. Rola współpracy szkoły i rodziców w edukacji dzieci	16
10. Cele ogólne kształcenia i wychowania na pierwszym etapie edukacji	16
11. Cele szczegółowe kształcenia i wychowania na pierwszym etapie edukacji.....	18
12. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania	20
13. Treści kształcenia w klasach I–III	21
Klasa I.....	21
Klasa II.....	37
Klasa III	55
14. Treści dotyczące doradztwa zawodowego.....	75
15. Oczekiwane efekty aktywności ucznia, oddziaływań nauczyciela i rodziców	77
Klasa I.....	77
Klasa II.....	83
Klasa III	91
16. Najważniejsze uwagi o nauce czytania i pisania oraz innych edukacjach	101
17. Najważniejsze uwagi o sprawdzaniu osiągnięć uczniów	104
18. Uwagi o indywidualizacji procesu kształcenia i wychowania.....	107
19. Warto przeczytać.....	110

Załączniki 1–5

Mądrość to:

*zamiłowanie do patrzenia z wielu perspektyw,
wprawa w patrzeniu z wielu perspektyw,
i owoc patrzenia z wielu perspektyw.*

Zbigniew Pietrasiński

1. Wstęp

Współczesna szkoła jako źródło informacji przegrywa z mediami. Prasa, radio, telewizja czy internet dostarczają wiedzę szybko i w atrakcyjnej formie.

Szkoła może jednak przyciągać uczniów, oferując im zdobywanie umiejętności: skutecznego uczenia się, selekcji informacji, wykorzystywania wiedzy w praktyce i scalania obrazu świata, co można ogólnie nazwać kulturą poznawczą (wg Z. Pietrasińskiego).

Szkoła powinna również wprowadzać uczniów w system wartości społecznych i duchowych w obrębie kultury, w której żyją.

Z obserwacji wynika, że każde dziecko uczy się inaczej. Zadaniem nauczyciela jest uczyć dzieci w sposób uwzględniający ich predyspozycje i preferencje.

Teoria inteligencji wielorakich Howarda Gardniera neguje jednolite widzenie inteligencji, a tym samym koncepcję szkoły, w której istnieje tylko jeden sposób nauczania, uczenia się i oceniania. W zamian proponuje tworzenie środowiska edukacyjnego, które będzie optymalne dla ucznia. Aby je stworzyć, nie potrzeba dużych nakładów finansowych, ale wiedzy nauczycieli, rodziców i nadzoru pedagogicznego na temat profili inteligencji dzieci, według teorii inteligencji wielorakich, a także dobrej woli wprowadzania tej wiedzy w życie w trakcie codziennej praktyki pedagogicznej.

W programie *Ja i moja szkoła na nowo* starano się przybliżyć nauczycielom koncepcję inteligencji wielorakich Gardniera. Z powodów oczywistych przedstawiono tylko zarys tej teorii, dołączono więc wykaz książek, które pozwolą zainteresowanym poznać ją dokładniej.

Główną rolę w procesie nauczania – uczenia się odgrywa aktywność własna dziecka, uczenie się przez działanie, konfrontowanie wiedzy z sytuacjami praktycznymi.

Program *Ja i moja szkoła na nowo* przeznaczony jest dla pierwszego etapu kształcenia ogólnego w szkole podstawowej. Przedstawiono w nim:

- informacje o programie,
- cele ogólne i szczegółowe kształcenia i wychowania,
- treści nauczania zawierające treści Podstawy programowej z 14.02.2017 r.,
- sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania,
- opis założonych osiągnięć ucznia,
- procedury oceniania osiągnięć ucznia.

Program ma układ spiralny. Umożliwia to powracanie do treści poruszanych w poprzednich klasach i prezentowanie ich w rozszerzonych kontekstach oraz zmienianie ich struktury przez dzieci w miarę poszerzania wiadomości i umiejętności. Układ taki sprzyja również zapamiętywaniu przez dzieci omawianych zagadnień.

Program można dostosować do wymagań konkretnej szkoły, ze względu na jej warunki środowiskowe i potrzeby społeczne.

2. Kompetencje kluczowe

Zalecenia Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie

„W szybko zmieniającym się świecie o licznych wzajemnych powiązaniach każda osoba będzie potrzebowała szerokiego spektrum umiejętności i kompetencji oraz będzie musiała stale je rozwijać przez całe życie. Celem kompetencji kluczowych jest zdefiniowanie kompetencji niezbędnych do uzyskania szans na zatrudnienie, samorealizacji i zdrowia, aktywnego i odpowiedzialnego obywatelstwa oraz włączenia społecznego (...)”.

Kompetencje kluczowe to połączenie:

- **wiedzy** obejmującej fakty, liczby, pojęcia, idee, teorie,
- **umiejętności** umożliwiających korzystanie z wiedzy do osiągnięcia celów,
- **postaw** pozwalających funkcjonować w przestrzeni społecznej i osobistej.

„Kompetencje kluczowe to te kompetencje, których wszyscy potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, zatrudnienia, włączenia społecznego, zrównoważonego stylu życia, udanego życia w pokojowych społeczeństwach, kierowania życiem w sposób prozdrowotny i aktywnego obywatelstwa. Rozwija się je w perspektywie uczenia się przez całe życie, począwszy od wczesnego dzieciństwa przez całe dorosłe życie, za pomocą uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego, we wszystkich kontekstach, w tym w rodzinie, szkole, miejscu pracy, sąsiedztwie i innych społecznościach.

Wszystkie kompetencje kluczowe uważa się za jednakowo ważne; każda z nich przyczynia się do udanego życia w społeczeństwie. Kompetencje mogą być stosowane w wielu różnych kontekstach i rozmaitych kombinacjach. Ich zakresy się pokrywają i są ze sobą powiązane: aspekty niezbędne w jednej dziedzinie wspierają kompetencje w innej. Takie umiejętności jak krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, praca zespołowa, umiejętności komunikacyjne i negocjacyjne, umiejętności analityczne, kreatywność i umiejętności międzykulturowe są elementem wszystkich kompetencji kluczowych”.

Określono osiem kompetencji kluczowych*:

1. kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
2. kompetencje w zakresie wielojęzyczności,
3. kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
4. kompetencje cyfrowe,
5. kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
6. kompetencje obywatelskie,
7. kompetencje w zakresie przedsiębiorczości,
8. kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Wszystkie te kompetencje mają odzwierciedlenie w przyjętych w programie *Ja i moja szkoła na nowo* celach kształcenia i wychowania.

* 4.6.2018 PL Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 189/7

Howard Gardner
(ur. w 1943 r.)

3. Założenia teoretyczne programu

Najważniejszym wkładem, jaki może wnieść oświata do rozwoju dziecka, jest dopomożenie mu w znalezieniu dziedziny, która najbardziej odpowiada jego talentom, w której będzie kompetentnym fachowcem, w której praca będzie mu dawała zadowolenie.

Howard Gardner, amerykański psycholog i profesor neurologii

Co to są inteligencje wielorakie?

W edukacji zawsze kładziono szczególny nacisk na rozwój inteligencji.

Rozumiano przez nią pewną zdolność ogólną, którą każdy człowiek posiada w mniejszym lub większym stopniu i która determinuje jego wyniki w nauce.

Howard Gardner poszedł dalej, dowodząc, że istnieją inteligencje wielorakie, które można kształtować i rozwijać, co zwiększa możliwości uczenia się dzieci. Definiuje on każdą z inteligencji jako *zdolność rozwiązywania problemów albo kształtowania wytworów ludzkiej pracy, która ceniona jest w jednym lub wielu kręgach kulturowych lub społecznościach* (Gardner, 2002).

Inteligencje wielorakie to potencjały biologiczne każdego człowieka, które współdziałają ze sobą w celu rozwiązywania problemów i wytwarzania produktów. Połączenia różnych inteligencji oraz ich nasilenie decydują o zróżnicowaniu ludzi. Co ciekawe, połączenie różnych inteligencji w przypadku jednostki ma charakter synergii, a nie zwykłego połączenia, to znaczy, że całość jest czymś więcej, niż tylko sumą pewnych części.

Inteligencje te zdeterminowane są przez czynniki środowiskowe, sprzyjające ich rozwojowi lub nie, w zależności od kontekstu kulturowego, w którym żyje dana jednostka.

Howard Gardner wyróżnił osiem rodzajów inteligencji:

Inteligencja językowa

Przejawia się między innymi sprawnym posługiwaniem się symbolami, płynną mową i dobrym rozumieniem tekstu. Ludzie obdarzeni taką inteligencją mają bogaty zasób słów i za ich pomocą komunikują się z innymi niezwykle efektywnie.

Przedstawiciel: Wisława Szymborska.

Inteligencja logiczno-matematyczna

Jej przejawem jest między innymi sprawne wykonywanie operacji na symbolach abstrakcyjnych, sprawne rozumowanie oraz wykonywanie wszelkiego rodzaju obliczeń.

Przedstawiciel: Albert Einstein.

Inteligencja wizualno-przestrzenna

Wyróżnia się preferencją do posługiwania się operacjami wyobrażeniowo-przestrzennymi, myśleniem obrazami, a także pamięcią wzrokową.

Przedstawiciel: Pablo Picasso.

Inteligencja muzyczna

Przejawia się szczególnym rozumieniem treści, których nośnikiem jest dźwięk. Ludzie obdarzeni taką inteligencją swój stosunek do świata wyrażają poprzez dźwięki.

Przedstawiciel: Wolfgang Amadeusz Mozart.

Inteligencja przyrodnicza

Przejawia się szczególnym zainteresowaniem naturalnym otoczeniem człowieka, rozumieniem świata roślin i zwierząt oraz zjawisk przyrody.

Przedstawiciel: Karol Darwin.

Inteligencja kinestetyczna

Przejawia się w preferowaniu ruchu twórczego i sportowego. Własne ciało wykorzystywane jest do wyrażania emocji, udziału w grze lub do wytwarzania produktu.

Przedstawiciel: Isadora Duncan.

Inteligencja interpersonalna

Przejawia się w zdolności rozumienia relacji międzyludzkich, a także cudzych uczuć, intencji i stanów psychicznych.

Przedstawiciel: Mahatma Gandhi.

Inteligencja intrapersonalna

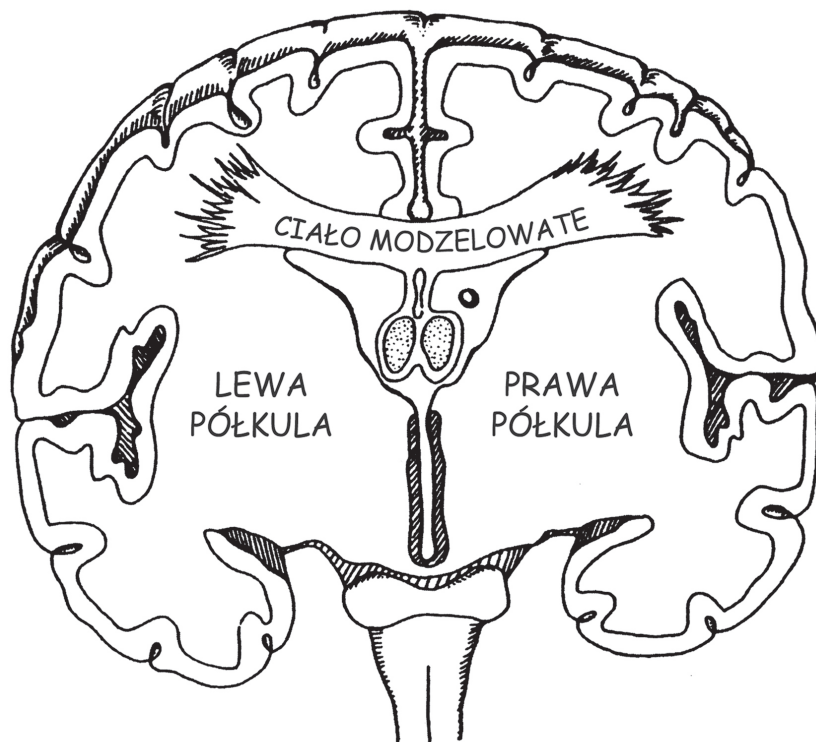
Jej przejawem jest szczególne rozumienie samego siebie, swoich zalet, słabości, uczuć, pragnień. Przedstawiciel: Antoni Kępiński.

Teoria inteligencji wielorakich ma prowadzić do pomocy w uczeniu się i nauczaniu. Choć naukowcy sceptycznie odnoszą się do tej teorii ze względu na brak przekonujących badań i udokumentowanych zbiorów twierdzeń, to jej implikacje dla edukacji są niezaprzeczalne, gdyż jej stosowanie pozwala unikać myślenia o edukacji wyłącznie w kategoriach ogólnej inteligencji z pominięciem np. inteligencji społecznej.

Używając terminu *inteligencje* zamiast *talenty* Gardner chciał podnieść rangę talentu w edukacji i wspieraniu rozwoju uczniów. Zwróciło to uwagę na problem wartościowania talentów przez społeczeństwo. Termin *inteligencja* miał zrównać wartość tych talentów w praktyce edukacyjnej, a także zwrócić uwagę na konieczność odkrywania potencjału dzieci w różnych obszarach.

Inteligencje wielorakie a praca mózgu

Gardner skojarzył również inteligencje wielorakie z wyspecjalizowaniem się półkul mózgowych.

Lewa półkula: logiczne myślenie, język (mowa, czytanie, pisanie), zbiory, liczenie, technika, kolejność działania, liniowość, szczegóły, analiza, myślenie przyczynowe, ukierunkowanie na strukturę (reguły), pamięć operacyjna, przyszłość.

Prawa półkula: rytm, obraz, wyobrażenia, porównania, sen na jawie, barwa, wymiary, relacje przestrzenne, synteza, intuicja, muzyka, sztuka, spontaniczne działanie, ukierunkowanie na ludzi, teraźniejszość.

Co to jest profil inteligencji?

Teoria Gardnera ma różnorodne implikacje dla edukacji w wielu krajach świata, w których realizuje się programy oświatowe oparte na tej teorii. Najważniejsze dla praktyki szkolnej i przyjęte w programie *Ja i moja szkoła na nowo* wydają się założenia:

- Każda jednostka posiada wszystkie rodzaje inteligencji, rozwinięte w różnym stopniu.
- Inteligencje wielorakie tworzą profil inteligencji niepowtarzalny dla innych jednostek.
- Profil ten jest dynamiczny i zmienia się w trakcie rozwoju jednostki.
- Wszystkie inteligencje współpracują ze sobą w różnych konfiguracjach.
- Inteligencje wielorakie można rozwijać poprzez różnorodne ćwiczenia.
- Właściwa organizacja środowiska szkolnego i domowego sprzyja rozwojowi inteligencji wielorakich.

Jak rozwijać inteligencje wielorakie w szkole?

Według Howarda Gardniera celem szkoły powinno być pomaganie dzieciom w rozwoju ich inteligencji wielorakich. Nauczyciel powinien pomóc dziecku w rozpoznaniu jego własnych możliwości poznawczych poprzez organizowanie aktywności umożliwiających przeżycia krystalizujące* i dobrać właściwe metody dydaktyczne.

Poznanie profilu inteligencji dziecka przez nauczyciela i rodziców powinno się przełożyć na sposób jego edukowania i oceniania.

Wymienione wyżej rodzaje inteligencji wskazują, że sama szkoła nie jest w stanie sprostać zaspokajaniu potrzeb edukacyjnych dzieci. Konieczne jest włączanie innych placówek i instytucji edukacyjnych (kino, muzeum, filharmonia, teatr itp.) zapewniających bodźce stymulujące różne rodzaje inteligencji.

Określenie profilu inteligencji dziecka powinno pomóc nauczycielom, rodzicom i opiekunom w ustaleniu, jakie rodzaje zajęć należy zapewnić dziecku w domu, w szkole i podczas zajęć dodatkowych. I nie chodzi tu tylko o mocne strony dziecka, ale także stymulowanie rozwoju tych stron, które są słabsze na tym etapie rozwoju.

Charakterystyka inteligencji wielorakich na podstawie funkcjonowania dzieci w edukacji wczesnoszkolnej

Przewaga inteligencji językowej

Agatka uważnie czyta wszystko, co wpadnie jej w ręce. Uwielbia słuchać bajek, opowiadań i wierszy czytanych przez nauczyciela. Na zajęciach chętnie włącza się do rozmowy. Umie objaśniać, argumentować i bronić swojego zdania. Często tłumaczy innym dzieciom, jak rozwiązać jakiś problem. Nie nużą ją ćwiczenia gramatyczne i ortograficzne, a jej opowiadania wyróżniają się bogatym słownictwem.

Przewaga inteligencji logiczno-matematycznej

Jola jest nad wiek poważna. Zawsze jest dobrze zorganizowana. Stara się przewidywać skutki swojego zachowania. Lubi liczyć, rozwiązywać zadania, zagadki i wyciągać wnioski. Jest dociekliwa, systematyczna i dokładna. W czasie zajęć szkolnych zadaje dużo pytań i sprawdza, czy wszystko zostało poprawnie obliczone i napisane.

* Przeżycia, które pozwalają dziecku odkryć swoje uzdolnienia i zainteresowania.

Przewaga inteligencji wizualno-przestrzennej

Kazik często się zamyśla w czasie zajęć. Słuchając innych, rysuje na marginesach esy-floresy. Wyraźnie ożywia się, gdy w książkach obok tekstów pojawiają się obrazki, diagramy, mapki, labirynty. Lubi, kiedy na zajęciach prezentowane są filmy lub pokazy multimedialne. Dostrzega w nich szczegóły, które umykają innym. Wykonane przez niego prace plastyczne wyróżniają się ciekawą tematyką, dobrym wyczuciem koloru, proporcji i dużą liczbą szczegółów. Lubi fotografować, lepić z plasteliny, projektować i wykonywać prace z różnych materiałów. Zawsze pierwszy zauważa zmianę w wystroju sali szkolnej. W jego zeszytach jest pełno kolorowych podkreśleń.

Przewaga inteligencji muzycznej

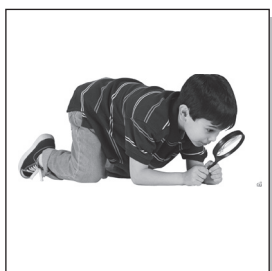
Łukasz ożywia się, kiedy na zajęciach słyszy dźwięki muzyki, uczy się piosenki lub tańców. Ładnie śpiewa. Jest szczególnie wrażliwy na wysokość dźwięków i emocje zawarte w utworach muzycznych. Z łatwością rozpoznaje brzmienie instrumentów. Szybko nauczył się grać na dzwonkach. W czasie zajęć i przerw często nuci pod nosem, pogwizduje lub bębni w co się da. Lubi się uczyć, kiedy w tle słyszy muzykę.

Przewaga inteligencji kinestetycznej

Pola nie lubi siedzieć bezczynnie. Już po chwili zaczyna się wiercić i kręcić lub manipuluje przedmiotami. Najlepiej uczy się wtedy, kiedy może coś wziąć do ręki, wykonać jakąś czynność, klaskać, chodzić itp. Uwielbia sport, taniec, roboty ręczne. Szczególną przyjemność sprawia jej zabawa w teatr. Ma wyrazistą mimikę i gestykulację.

Przewaga inteligencji przyrodniczej

Filip żyje w świecie przyrody. Potrafi godzinami oglądać albumy ze zwierzętami. Mówi, że w przyszłości będzie weterynarzem. Szybko nauczył się rozpoznawać i nazywać wiele roślin i zwierząt. Na wycieczkach przyrodniczych zawsze ma coś ciekawego do powiedzenia o napotykanym okazach. W szkole opiekuje się kwiatami. Marzy o egzotycznych podróżach.

Przewaga inteligencji interpersonalnej

Grażynka uwielbia chodzić do szkoły. Łatwo nawiązuje kontakty z rówieśnikami i dorosłymi. Ma talent organizatorski. Lubi uczyć się w grupie z innymi dziećmi i często im przewodzi. Wymienia się z nimi swoimi pomysłami, pyta o zdanie. Jest czuła na nastroje, potrzeby oraz krzywdę innych. Jest lubiana. Często dzieci proszą ją o rozstrzyganie sporów. Ma bliskich przyjaciół, z którymi lubi spędzać wolny czas.

Przewaga inteligencji intrapersonalnej

Andrzej jest wyciszony i spokojny, skoncentrowany na swoich wewnętrznych przeżyciach i emocjach. Na zajęciach woli siedzieć z boku, obserwując koleżanki i kolegów, niż uczestniczyć w ich zabawach czy pracy grupowej. Jest bardzo zdyscyplinowany. Na ogół jest mało aktywny na zajęciach. Kiedy udziela odpowiedzi, długo się zastanawia. Jest świadomy swoich mocnych i słabych stron. Stara się stale doskonalić. Lubi się wyróżniać.

W tabeli przedstawiono przykłady ćwiczeń stymulujących rozwój inteligencji wielorakich.

Rodzaj inteligencji	Preferowane aktywności	Przykładowe rodzaje ćwiczeń
językowa	czytanie, słuchanie, mówienie, pisanie, opowiadanie, dyskusja, zabawy ze słowami, języki obce	słuchanie i czytanie różnorodnych tekstów, różne formy wypowiedzi ustnych i pisemnych, korzystanie ze słowników, żarty słowne, zagadki, rymowanki, krzyżówki, gry słowne, deklamowanie i układanie wierszy, wywiady z ludźmi, argumentowanie
logiczno-matematyczna	eksperymentowanie, wyliczanie, planowanie, projektowanie, wymyślanie prawidłowości i związków, rozwiązywanie zagadek logicznych, gry logiczne, klasyfikowanie, kategoryzowanie, dyskusje, wykorzystywanie analogii, abstrahowanie, wnioskowanie, wykorzystywanie schematów	ćwiczenia w liczeniu i wykonywaniu działań, rozwiązywanie zadań tekstowych, dokonywanie pomiarów, algorytmy działań pisemnych, dostrzeganie przyczyn i skutków, tworzenie hipotez, wyciąganie wniosków, dyskutowanie, zagadki matematyczne, szacowanie, odkrywanie prawidłowości, gry planszowe, zabawy: <i>za i przeciw, co dalej...</i>
wizualno-przestrzenna	rysowanie, malowanie, budowanie, projektowanie, oglądanie dzieł sztuki, urządzeń mechanicznych, gry planszowe, wizualizacja, działalność plastyczna i techniczna, wyobrażanie sobie, szkicowanie	ćwiczenia związane ze stosunkami przestrzennymi, opisywanie ilustracji, układanie historyjek obrazkowych, omawianie reprodukcji dzieł sztuki, wycieczki do muzeów, organizowanie wystaw prac plastycznych, wykonywanie prac plastycznych i technicznych z różnorodnych materiałów, czytanie map i schematów, graficzne

		prezentowanie informacji, wykonywanie plakatów, rysowanie map mentalnych, badanie własności figur geometrycznych, planowanie pracy, wyobrażanie sobie sytuacji, miejsc, wyglądu ludzi, zwierząt i roślin, przedmiotów, rysowanie ilustracji do słuchanej muzyki
muzyczna	poszukiwanie wzorów, rozpoznawanie rytmów, rytmizowanie tekstów, śpiewanie piosenek, nucenie melodii, słuchanie muzyki podczas uczenia się, granie na instrumentach, wyrażanie siebie poprzez muzykę, wyróżnianie elementów muzyki	rozpoznawanie dźwięków, wystukiwanie rytmów, rytmiczne recytowanie tekstów, nauka piosenek, słuchanie muzyki, gra na instrumentach perkusyjnych i dzwonkach, tworzenie ilustracji muzycznych do czytanych tekstów, tworzenie muzyki, poznanie znaków muzycznych, poznanie elementów muzyki
kinestetyczna	uczenie się w ruchu, powtarzanie na głos, ruchowa symulacja treści zadania, prezentowanie rzeczy za pomocą gestu, taniec, gry, drama, pantomima, zajęcia w terenie, działanie w przestrzeni, zadania aktorskie	ilustrowanie ruchem poznanych wiadomości i umiejętności, dotykowe poznawanie własności fizycznych różnych materiałów, zajęcia sportowe, gry, nauka tańców, zajęcia ruchowe, pantomima, drama, odtworzenie ról, wykonywanie modeli
interpersonalna	bycie wśród ludzi, dołączanie do grupy, zabieranie głosu, uczenie się w parach lub grupach, dzielenie się z innymi, dyskusja	zabawy dotyczące współpracy, gry z regułami, utworzenie samorządu uczniowskiego, ćwiczenia w skutecznym komunikowaniu się, badanie i rozumienie związków z innymi ludźmi, praca w grupach, kształtowanie tożsamości społecznej, projekty edukacyjne, przeprowadzanie wywiadów
intrapersonalna	własne zdanie i punkt widzenia, refleksyjność, samodzielna praca we własnym tempie, w wydzielonej przez siebie przestrzeni	objaśnianie celu i sensu zadań, wskazywanie wartości, odkrywanie celów działania, ćwiczenia mające na celu uświadamianie sobie przez dziecko jego uczuć i możliwości, kształtowanie tożsamości osobistej, rozwijanie samodzielności, krytycyzmu, branie odpowiedzialności za własne postępowanie, wyrażanie własnych opinii, tworzenie opisu swoich mocnych i słabych stron
przyrodnicza	przebywanie na świeżym powietrzu, uprawianie roślin, opieka nad zwierzętami, ekologia, prace w ogrodzie, gromadzenie okazów, obserwacja, doświadczenia, eksperymentowanie, hodowle, wycieczki, troska o własne zdrowie	wycieczki przyrodnicze, wykonywanie doświadczeń i eksperymentów, hodowanie roślin, obserwowanie fauny i flory, pogody, poznawanie właściwości roślin i zwierząt, kształtowanie postaw proekologicznych, zapoznanie z zawodami związanymi z ochroną roślin i zwierząt

Przykładowy przebieg zajęć aktywizujących różnorodne inteligencje

1. Słuchanie tekstu czytanego przez nauczyciela lub czytanie przez dzieci tekstu po cichu.
2. Komentowanie przeczytanego tekstu.
3. Omawianie ilustracji towarzyszących tekstowi.
4. Zanotowanie najważniejszych informacji w postaci wykresu, mapy mentalnej.
5. Przewidywanie skutków zachowania postaci z opowiadania.
6. Układanie innego zakończenia tekstu.
7. Ilustrowanie tego zakończenia.
8. Śpiewanie ułożonego zakończenia z wystukiwaniem rytmu.
9. Przedstawienie ułożonego zakończenia opowiadania w formie scenki teatralnej, indywidualnie lub grupowo.

4. Kanały odbioru informacji

Głównymi kanałami odbioru informacji jest **wzrok** i **słuch**. Ludzie różnią się preferencjami w zakresie kanału odbioru informacji.

Preferencja odbioru wzrokowego wynika z tego, że pozwala ona na samodzielną kontrolę tempa odbioru informacji. Łatwiej więc odbierać informacje za pomocą wzroku niż słuchu.

Większość uczących się nie ma zdecydowanych preferencji dotyczących kanału odbioru informacji. Dostosowują ten odbiór do sytuacji w jakiej się znajdują. Nie ma więc potrzeby dostosowywania nauczania szkolnego do preferowanych kanałów odbioru informacji.

Potrzeba ruchu podczas uczenia się (poza uczeniem się czynności ruchowych) nie ma nic wspólnego z kanałami odbioru informacji, a wynika z cech temperamentalnych tych dzieci, które mają wyższe zapotrzebowanie na stymulację i trudniej im się skoncentrować na monotonicznych dla nich sposobach uczenia się.

5. Metody nauczania a inteligencje wielorakie

Do rozwijania poszczególnych rodzajów inteligencji szczególnie przydatne są następujące metody, rozumiane jako strategie przekazywania wiedzy:

- wykład, praca z tekstem, rozmowa, dyskusja, pytania i odpowiedzi – inteligencja językowa,
- ćwiczenia, dyskusja, pytania i odpowiedzi – inteligencja logiczno-matematyczna,
- pokaz, demonstracje, gry dydaktyczne – inteligencja wizualno-przestrzenna,
- pokaz, słuchanie, zajęcia rytmizujące – inteligencja muzyczna,
- drama, gry i zabawy – inteligencja kinestetyczna,
- praca grupowa, gry dramatyczne i teatralne – inteligencja interpersonalna,
- praca indywidualna, słuchanie, obserwowanie – inteligencja intrapersonalna,
- wykład, pokaz, obserwacja, doświadczenia – inteligencja przyrodnicza.

Stosowanie wielu metod w edukacji pozwala uczniom nie tylko rozwijać swoje mocne strony, ale również eliminować strony słabsze, czyli uczyć się wielointeligentnie.

6. Organizacja środowiska uczenia się

Rozpoznaniu profili inteligencji dzieci sprzyja właściwie zorganizowane środowisko edukacyjne. W klasach, w specjalnie tworzonych kąciach zainteresowań, powinny zostać zgromadzone materiały, stale dostępne dzieciom podczas pobytu w szkole, pobudzające ich rozwój, umożliwiające wykorzystywanie różnych inteligencji, np.: materiały plastyczne, instrumenty muzyczne, książki, gry planszowe, liczmany, piłki, materiały przyrodnicze. Klasa szkolna powinna mieć wydzieloną część do zabaw ruchowych i pracy w kręgu na dywanie oraz część do pracy przy stolikach.

Howard Gardner nazywa takie otoczenie klasą spectrum. W jego koncepcji materiały takie powinny być dostępne dzieciom permanentnie, aby stymulować ich inteligencje wielorakie. Obserwacja uczniów w takim otoczeniu pozwoli nauczycielowi uzyskać obraz ich intelektualnych profili na danym etapie rozwoju. Nauczyciel musi pamiętać, że profil inteligencji małego dziecka jest dynamiczny, to znaczy, że zmienia się wraz z wiekiem, doświadczeniem i właściwościami środowiska.

Każdy znajdzie tu coś dla siebie.

7. Rola nauczyciela w rozwijaniu inteligencji wielorakich dzieci

Zadaniem nauczyciela jest rozpoznanie profilu inteligencji każdego ucznia. W *Programie...* zamieszczono arkusz obserwacyjny, który pozwoli określić profil każdego dziecka (Załącznik 1.). Rozpoznaniu tego profilu sprzyja również dobrze zorganizowana sala zajęć, w której udostępnione są dzieciom różnorodne materiały. Obserwowanie uczniów w trakcie ich aktywności pozwoli nauczycielowi dostrzec preferowane przez nich style uczenia się. Dopasowanie sposobu nauczania do potrzeb każdego dziecka owocuje zwiększeniem skuteczności nauczania. Zwiększa to satysfakcję zawodową nauczyciela.

Sojusznikami nauczyciela w diagnozowaniu profilu ucznia powinni być pedagog i psycholog szkolny. Istotne jest również rozpoznanie przez nauczyciela własnego profilu inteligencji i stylu uczenia się. Pozwoli to wyczulić jego uwagę, czy nie preferuje w nauczaniu dzieci o podobnym do swojego profilu poznawczym i stylu uczenia się.

Takie zajęcia będziemy długo pamiętać!

8. Rola rodziców w rozwijaniu inteligencji wielorakich dzieci

Dzięki informacjom przekazywanym przez nauczyciela rodzice mogą poznać profil inteligencji swojego dziecka w danym okresie rozwoju.

Każdy rodzaj inteligencji można rozwijać poprzez wspólną zabawę i organizowanie dziecku takich sytuacji, w których może tę inteligencję wykorzystywać. Rodzice, znając profil dziecka, mogą pobudzać jego zainteresowania, zachęcać do wypróbowywania swoich możliwości, poszukiwania różnych rozwiązań, pokonywania trudności.

Podczas spotkań klasowych rodzice mają okazję wymienić z nauczycielem spostrzeżenia dotyczące profilu inteligencji dzieci i sposobów organizowania środowiska domowego sprzyjającego wielointeligentnemu rozwojowi dzieci.

Zabawa z rodzicami to jest to!

9. Rola współpracy szkoły i rodziców w edukacji dzieci

W koncepcji edukacji wczesnoszkolnej prezentowanej w programie *Ja i moja szkoła na nowo* kładzie się szczególny nacisk na współpracę szkoły i rodziców. Celem tej współpracy jest stworzenie dzieciom możliwie zbliżonych środowisk wychowawczych, kierujących się wspólnie ustalonymi zasadami.

Rodzina ma bardzo duży wpływ na rozwój dziecka i jego osiągnięcia edukacyjne. Zaspokajanie przez rodzinę potrzeb emocjonalnych dziecka jest niezbędne do rozwijania procesów poznawczych w szkole. Warunkiem skutecznego nauczania jest rozpoznanie przez nauczyciela sytuacji rodzinnej dziecka i gotowości rodziny do wspomagania rozwoju dziecka.

W sytuacji braku wsparcia ze strony rodziny nauczyciel powinien rozważyć sposoby uzyskania pomocy dla dziecka (świetlica szkolna, świetlica środowiskowa, wolontariusze, pomoc społeczna itp.). Dziecko nie może być pozbawione opieki osób dorosłych, które dbałyby o jego rozwój fizyczny, emocjonalny, poznawczy i społeczny.

Ważnym zadaniem nauczyciela jest przekazywanie rodzicom – podczas spotkań klasowych – elementarnej wiedzy z zakresu rozwoju psychofizycznego dzieci. Nawiązywaniu dobrych kontaktów sprzyjają szczególnie spotkania prowadzone metodami warsztatowymi.

10. Cele ogólne kształcenia i wychowania na pierwszym etapie edukacji

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej z 14.02.2017r.

Cele kształcenia – wymagania ogólne edukacji wczesnoszkolnej zostały opisane w odniesieniu do czterech obszarów rozwojowych dziecka: fizycznego, emocjonalnego, społecznego i poznawczego. Cele te uczeń osiąga w procesie wychowania i kształcenia przez rozwój prostych czynności praktycznych i intelektualnych w czynności bardziej złożone.

Zbiór celów ogólnych przedstawia fundament, na którym oparta będzie początkowa praca na II etapie edukacyjnym w klasach IV–VIII: zachowania, sprawności, umiejętności i wiedzę początkową.

- I. W zakresie fizycznego obszaru rozwoju uczeń osiąga:
 - 1) sprawności motoryczne i sensoryczne tworzące umiejętność skutecznego działania i komunikacji;
 - 2) świadomość zdrowotną w zakresie higieny, pielęgnacji ciała, odżywiania się i trybu życia;
 - 3) umiejętność wykorzystania własnej aktywności ruchowej w różnych sferach działalności człowieka: zdrowotnej, sportowej, obronnej, rekreacyjnej i artystycznej;
 - 4) umiejętność respektowania przepisów gier, zabaw zespołowych i przepisów poruszania się w miejscach publicznych;
 - 5) umiejętność organizacji bezpiecznych zabaw i gier ruchowych.
- II. W zakresie emocjonalnego obszaru rozwoju uczeń osiąga:
 - 1) umiejętność rozpoznawania i rozumienia swoich emocji i uczuć oraz nazywania ich;
 - 2) umiejętność rozpoznawania, rozumienia i nazywania emocji oraz uczuć innych osób; potrzebę tworzenia relacji;
 - 3) umiejętność przedstawiania swych emocji i uczuć przy pomocy prostej wypowiedzi ustnej lub pisemnej, różnorodnych artystycznych form wyrazu;
 - 4) świadomość przeżywanych emocji i umiejętność panowania nad nimi oraz wyrażania ich w sposób umożliwiający współdziałanie w grupie oraz adaptację w nowej grupie;
 - 5) umiejętność odczuwania więzi uczuciowej i potrzebę jej budowania, w tym więzi z rodziną, społecznością szkoły i wspólnotą narodową;
 - 6) umiejętność uświadamiania sobie uczuć przeżywanych przez inne osoby z jednoczesną próbą zrozumienia, dlaczego one występują, a także różnicowania form ich wyrażania w zależności od wieku;

- 7) umiejętność rozumienia odczuć zwierząt, wyrażania tych stanów za pomocą wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz różnorodnych artystycznych form wyrazu.

III. W zakresie społecznego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

- 1) świadomość wartości uznanych przez środowisko domowe, szkolne, lokalne i narodowe; potrzebę aktywności społecznej opartej o te wartości;
- 2) umiejętność nazywania poznanych wartości, oceny postępowania innych ludzi, odwoływania się w ocenie do przyjętych zasad i wartości;
- 3) potrzebę i umiejętność identyfikowania się z grupami społecznymi, które dziecko reprezentuje, nazywania tych grup i ich charakterystycznych cech;
- 4) umiejętność przyjmowania konsekwencji swojego postępowania;
- 5) umiejętność tworzenia relacji, współdziałania, współpracy oraz samodzielnej organizacji pracy w małych grupach, w tym organizacji pracy przy wykorzystaniu technologii;
- 6) umiejętność samodzielnego wyrażania swoich oczekiwań i potrzeb społecznych;
- 7) umiejętność obdarzania szacunkiem koleżanek, kolegów i osoby dorosłe, w tym starsze oraz okazywania go za pomocą prostych form wyrazu oraz stosownego zachowania;
- 8) umiejętność samodzielnej organizacji czasu przeznaczonego na odpoczynek indywidualny i w grupie;
- 9) umiejętność dbania o bezpieczeństwo własne i innych uczestników grupy, w tym bezpieczeństwo związane z komunikacją za pomocą nowych technologii oraz bezpieczeństwo uczestnictwa w ruchu drogowym.

IV. W zakresie poznawczego obszaru rozwoju uczeń osiąga:

- 1) potrzebę i umiejętność samodzielnego, refleksyjnego, logicznego, krytycznego i twórczego myślenia;
- 2) umiejętność poprawnego posługiwania się językiem polskim w mowie i piśmie, pozwalającą na samodzielną aktywność, komunikację i efektywną naukę;
- 3) umiejętność czytania na poziomie umożliwiającym samodzielne korzystanie z niej w różnych sytuacjach życiowych, w tym kontynuowanie nauki na kolejnym etapie edukacyjnym i rozwijania swoich zainteresowań;
- 4) umiejętność rozumienia i używania prostych komunikatów w języku obcym;
- 5) umiejętność rozumienia podstawowych pojęć i działań matematycznych, samodzielne korzystanie z nich w różnych sytuacjach życiowych, wstępnej matematyzacji wraz z opisem tych czynności: słowami, obrazem, symbolem;
- 6) umiejętność stawiania pytań, dostrzegania problemów, zbierania informacji potrzebnych do ich rozwiązania, planowania i organizacji działania, a także rozwiązywania problemów;
- 7) umiejętność czytania prostych tekstów matematycznych, np. zadań tekstowych, łamigłówek i zagadek, symboli;
- 8) umiejętność obserwacji faktów, zjawisk przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, wykonywania eksperymentów i doświadczeń, a także umiejętność formułowania wniosków i spostrzeżeń;
- 9) umiejętność rozumienia zależności pomiędzy składnikami środowiska przyrodniczego;
- 10) umiejętność rozumienia legend, faktów historycznych, tradycji, elementów kultury materialnej i duchowej oraz pojęć i symboli z nimi związanych, takich jak: rodzina, dom, naród, ojczyzna, kraj;
- 11) umiejętność uczestnictwa w kulturze oraz wyrażania swych spostrzeżeń i przeżyć za pomocą plastycznych, muzycznych i technicznych środków wyrazu, a także przy użyciu nowoczesnych technologii;
- 12) umiejętność samodzielnej eksploracji świata, rozwiązywania problemów i stosowania nabytych umiejętności w nowych sytuacjach życiowych.

Program *Ja i moja szkoła na nowo* ukazuje sposoby realizacji tych celów poprzez odwoływanie się do inteligencji wielorakich.

11. Cele szczegółowe kształcenia i wychowania na pierwszym etapie edukacji

Analiza celów ogólnych zawartych w Podstawie programowej z 14.02.2017 r. pozwoliła na ich uszczegółowienie umożliwiające sformułowanie celów operacyjnych.

Punktem wyjścia do sformułowania celów operacyjnych były następujące cele szczegółowe:

Inteligencja językowa

- Rozwijanie wrażliwości na cechy fonologiczne języka.
- Dostarczanie doświadczeń, że język umożliwia wyrażanie stanów psychicznych człowieka i jest narzędziem komunikowania się z innymi ludźmi.
- Wyrażanie myśli w formie zrozumiałej dla odbiorcy.
- Stwarzanie okazji do doświadczania przez dziecko możliwości i ograniczeń języka.
- Wskazywanie formalnej struktury wypowiedzi ustnych i pisemnych.
- Przekazywanie wiedzy dotyczącej struktur gramatycznych wypowiedzi ustnych i pisemnych.
- Kształcenie umiejętności ortograficznych.
- Wzbogacanie słownictwa dzieci.

Inteligencja logiczno-matematyczna

- Stymulowanie procesów poznawczych: spostrzegania, uwagi, pamięci, myślenia, wyobrażeń.
- Rozwijanie myślenia przyczynowo-skutkowego (liniowego) i heurystycznego (rozgałęzionego).
- Rozważanie alternatyw.
- Rozwijanie myślenia przez analogie, porównania, skojarzenia, metafory.
- Rozwijanie myślenia dywergencyjnego (wielkość rozwiązań) i konwergencyjnego (jedno rozwiązanie).
- Rozwijanie krytycyzmu, dociekliwości, wytrwałości, dokładności.
- Kształtowanie pojęcia liczby naturalnej i działań na liczbach oraz ich własności.
- Opanowanie techniki rachunkowej.
- Kształtowanie elementarnych pojęć geometrycznych.
- Kształcenie umiejętności matematyzowania sytuacji życiowych.

Inteligencja wizualno-przestrzenna

- Rozwijanie umiejętności dostrzegania szczegółów.
- Rozwijanie wyobraźni przestrzennej.
- Wizualne przedstawianie treści (diagramy, wykresy, schematy, mapy, obrazy, filmy).
- Stymulacja analizy i syntezy wzrokowej, systematycznego oraz planowego spostrzegania.
- Rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej i sprawności manualnej.
- Rozwijanie koncentracji uwagi.
- Rozwijanie wrażliwości estetycznej.
- Rozwijanie indywidualnego podejścia do działań twórczych.
- Rozwijanie kultury technicznej.

Inteligencja muzyczna

- Rozwijanie wrażliwości na związki między tonami.
- Kojarzenie wiadomości i umiejętności z dźwiękami, rytmem, piosenkami.
- Nauka gry na instrumentach muzycznych.

- Stwarzanie okazji do ekspresji muzycznej, emocjonalnej i ruchowej.
- Obcowanie z twórczością muzyczną polską i światową.

Inteligencja kinestetyczna

- Wykorzystywanie ciała do wyrażania emocji, udziału w grze sportowej, wytwarzaniu produktów, rozwiązywania problemów związanych z przewidywaniem skutków własnych ruchów.
- Rozwijanie sprawności fizycznej i świadomości potrzeb własnego ciała.
- Tworzenie warunków do rozwijania aktywności ruchowej dziecka.
- Rozwój fizyczny ucznia (prawidłowa sylwetka, siła, zręczność, wytrzymałość, indywidualne predyspozycje ruchowe).
- Rozwój psychiczny. Kształtowanie takich cech, jak: wytrwałość, pokonywanie trudności, koncentracja uwagi, dążenie do mistrzostwa, umiejętność wygrywania i przegrywania, podporządkowywania się regułom, panowanie nad emocjami.
- Rozwijanie samoświadomości, samooceny sprawności psychomotorycznej i samokontroli.
- Przekazywanie wiadomości i kształtowanie umiejętności wspomagających rozwój psychofizyczny.

Inteligencja interpersonalna

- Rozwijanie empatii.
- Stwarzanie okazji umożliwiających dostrzeganie różnic i podobieństw między ludźmi.
- Kształtowanie szacunku dla siebie i innych ludzi.
- Poznawanie zasad organizacji życia społecznego i rozwijanie umiejętności funkcjonowania w życiu społecznym.
- Nawiązywanie bliskich, pozytywnych kontaktów z innymi ludźmi.
- Kształtowanie tożsamości narodowej i patriotyzmu poprzez poznawanie historii Polski i wytworów jej kultury materialnej i niematerialnej.

Inteligencja intrapersonalna

- Rozwijanie dbałości o swoje bezpieczeństwo i zdrowie.
- Tworzenie sytuacji umożliwiających dziecku zrozumienie swoich procesów poznawczych i sposobów uczenia się.
- Stawianie dziecka w sytuacjach, które umożliwiają mu rozróżnianie, nazywanie i rozumienie swoich emocji oraz kierowanie nimi.
- Kształtowanie tożsamości osobistej i społecznej dziecka poprzez udział w różnych sytuacjach edukacyjnych.
- Umożliwianie dziecku odczuwania własnej wartości w toku działalności szkolnej.
- Rozwijanie potrzeby uczenia się i osiągnięć.

Inteligencja przyrodnicza

- Uświadamianie dzieciom wzajemnej zależności człowieka i świata przyrody.
- Budzenie zaciekawienia otaczającym środowiskiem i postawy badawczej.
- Ukazywanie cykli rozwojowych roślin i zwierząt.
- Uświadamianie cykliczności zjawisk przyrodniczych.
- Poznawanie elementarnych faktów przyrodniczych dotyczących własności materii i zjawisk.

12. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania

Sposobem osiągnięcia tych celów powinna być:

- Diagnoza edukacyjna każdego ucznia w momencie rozpoczynania nauki szkolnej.
- Diagnoza środowiska rodzinnego i ekonomicznego dziecka.
- Rozpoznanie profilu inteligencji każdego ucznia.
- Dostosowanie wymagań i zabiegów dydaktycznych do możliwości poznawczych ucznia.
- Współpraca z rodzicami, dziadkami, opiekunami.
- Uwzględnianie warunków środowiskowych i społeczno-ekonomicznych dziecka w organizacji zajęć edukacyjnych i ocenianiu.
- Współpraca ze specjalistami: psychologiem, pedagogiem, logopedą, internistą, okulistą, laryngologiem, specjalistami z zakresu różnych dziedzin nauki i kultury.
- Korzystanie ze środków masowego przekazu, instytucji kulturalnych i internetu oraz dostępnych aplikacji komputerowych.

Aby zrealizować zakładane cele ogólne i szczegółowe, konieczne są:

- Dobrze przygotowany pod względem psychologicznym i dydaktycznym nauczyciel.
- Organizacja środowiska szkolnego sprzyjającego rozwijaniu inteligencji wielorakich.
- Psychoedukacja rodziców.
- Instytucje wspomagające szkołę (muzea, kina, teatry itp.).

W wyniku realizacji celów ogólnych i szczegółowych można oczekiwać, że absolwent pierwszego etapu edukacji będzie dzieckiem:

- stale rozwijającym własną osobowość,
- umiejącym rozpoznawać, nazywać i kontrolować swoje reakcje emocjonalne,
- rozbudzonym intelektualnie,
- znającym swój profil inteligencji,
- uwzględniającym wiele perspektyw myślenia,
- szanującym siebie i innych ludzi,
- dbającym o swoje zdrowie i bezpieczeństwo,
- podporządkowującym się normom, niezbędnym dla funkcjonowania społeczeństwa,
- wyposażonym w wiedzę i umiejętności umożliwiające kontynuację nauki na kolejnym szczeblu edukacji i pozwalające korzystać z dziedzictwa kulturowego narodu,
- umiejącym wykorzystać zdobytą wiedzę i umiejętności do rozumienia i rozstrzygania ważnych dla siebie spraw.

13. Treści kształcenia w klasach I–III

Zaprezentowanie treści kształcenia w tym układzie umożliwi nauczycielowi porównanie ich z wymaganiami Podstawy programowej MEN z 14.02.2017 r.

Treści wykraczające ponad podstawę programową zostały oznaczone podkreśleniem.

Autorska propozycja integracji treści kształcenia znajduje się w podręczniku *Ja i moja szkoła na nowo*.

Klasa 1

Edukacja polonistyczna

Treści stymulujące inteligencję językową.

Słuchanie (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5)

Słuchanie (czego?) poleceń, instrukcji, bajek, baśni, opowiadań, opisów, tekstów popularnonaukowych, wierszy, audycji radiowych, muzyki, wypowiedzi innych osób.

Słuchanie (kogo?) nauczycieli, innych osób z otoczenia, koleżanek i kolegów, osób podczas uroczystości, koncertów, przedstawień, świąt narodowych i innych zdarzeń kulturalnych.

Słuchanie (jak?) z uwagą, z zainteresowaniem, w skupieniu, ze zrozumieniem, bez przerywania innym, z szacunkiem.

Komunikacja słowna (1.2, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8)

Wspieranie wypowiedzi odpowiednią intonacją, modulacją głosu, akcentem.

Wspieranie wypowiedzi odpowiednią mimiką i gestykulacją.

Skupianie uwagi i zainteresowania słuchaczy.

Dostosowanie tonu głosu do wypowiedzi.

Nadawanie swojej wypowiedzi indywidualnego stylu.

Nawiązywanie kontaktu wzrokowego ze słuchaczami.

Rodzaje komunikatów słownych

Rozmowa.

Pytania.

Odpowiadanie na pytania.

Opowiadanie.

Recytacje.

Swobodne, barwne wypowiedzi na rozmaite tematy.

Wyrażanie emocji i uczuć.

Przekonywanie do swoich racji.

Składanie życzeń.

Sytuacje sprzyjające komunikowaniu się

Sytuacje problemowe.

Recepcja utworów literackich.

Współpraca w zespołach.

Kontakty z osobami zajmującymi różne pozycje społeczne.

Przeżycia i doświadczenia dzieci.

Czytanie (3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.7)

Aspekt techniczny czytania

Higiena czytania

Przyjmowanie prawidłowej postawy podczas czytania.

Korzystanie z właściwego oświetlenia podczas czytania.

Zachowanie odpowiedniej odległości czytanego tekstu od oczu.

Przygotowanie do czytania

Ćwiczenia rozwijające spostrzeganie wzrokowe i słuch fonematyczny.

Odczytywanie znaczeń rysunków, piktogramów, znaków informacyjnych.

Poznanie sensu i sposobu kodowania i dekodowania informacji.

Nauka czytania

Nauka czytania metodami dobranymi przez nauczyciela do możliwości i umiejętności dzieci.

Preferencja metody symultaniczno-sekwencyjnej opracowanej przez prof. Jagodę Cieszyńską.

Zapewnienie przez nauczyciela dzieciom umiejącym czytać korzystanie z bardziej zaawansowanej lektury niż podręcznik (książki dla dzieci, czasopisma).

Technika czytania

Czytanie: sylabami, wyrazami, w sposób mieszany.

Rodzaje czytania: na głos, po cichu.

Rodzaje tekstów do nauki czytania

Teksty wyrazowo-obrazkowe.

Teksty drukowane.

Teksty pisane.

Polecenia do ćwiczeń.

Wiersze.

Zadania matematyczne.

Aspekt semantyczny czytania

Zadawanie pytań do tekstu.

Udzielanie odpowiedzi na pytania.

Wyszukiwanie w tekście potrzebnych informacji.

Wyodrębnianie w utworze: postaci, miejsca i czasu akcji.

Małe formy teatralne, audycje radiowe i filmy (1.4)

Oglądanie różnych rodzajów przedstawień teatralnych i filmowych, słuchanie audycji radiowych. Stosowanie w praktyce poznanych zasad zachowania się w teatrze, w kinie, podczas słuchania audycji radiowych.

Ilustrowanie głosem, gestem, mimiką, ruchem zachowań bohaterów inscenizacji, filmów i słuchowisk.

Wyrażanie opinii o obejrzanych spektaklach, filmach i słuchowiskach.

Udział w inscenizacjach przygotowanych w klasie.

Przygotowywanie scenografii, kostiumów i rekwizytów do klasowych przedstawień teatralnych.
 Uczenie się na pamięć wierszy, piosenek, ról.
 Poznanie pojęć: *scenariusz, scenografia, scenograf, rekwizyt, dekoracja*.

Pisanie (4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.8)

Aspekt techniczny pisania

Higiena pisania

Odpowiednie trzymanie narzędzia pisarskiego i układanie zeszytu.
 Przyjmowanie prawidłowej postawy podczas pisania.
 Korzystanie z właściwego oświetlenia podczas pisania.

Przygotowanie do pisania

Kreślenie w liniaturze linii prostych w różnym położeniu, łuków, kół i spirali.
 Kreślenie znaków literopodobnych.

Nauka pisania

Poprawne odtwarzanie kształtów liter i połączeń międzyliterowych (z uwzględnieniem dzieci praworęcznych i leworęcznych).
 Ćwiczenie pisania w różnym zakresie – kształtu, proporcji, odstępów między literami, rozmieszczenia w liniaturze liter małych i wielkich, estetyki i czytelności.

Rodzaje ćwiczeń w pisaniu

Przepisywanie podanych sylab, wyrazów, zdań, tekstów.
 Pisanie z pamięci sylab, wyrazów, zdań.
 Układanie i zapisywanie wyrazów i zdań z rozsypanek sylabowych i wyrazowych.
 Pisanie tytułów utworów.
 Pisanie krótkich tekstów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych.

Kształcenie językowe (4.4, 4.5, 4.8, 5.1, 5.2)

Ortografia

Rozpoczynanie zdania wielką literą i kończenie kropką, pytajnikiem lub wykrzyknikiem.
 Pisanie wielką literą: imion, nazwisk, nazw miast, rzek, państw.
 Poprawne dzielenie wyrazów przy przenoszeniu.

Znaki interpunkcyjne

Stosowanie w zapisie zdań: kropek, przecinków, pytajników, wykrzykników, cudzysłowów.

Sposoby sprawdzania umiejętności ortograficznych

Przepisywanie wyrazów i zdań.
 Pisanie z pamięci wyrazów i zdań.

Fonetyka i fleksja

Rozróżnianie głosek oznaczających samogłoski i spółgłoski.
 Rola samogłosek w tworzeniu sylab.

Rozumienie pojęcia: *sylaba*.

Dzielenie słów na sylaby i tworzenie słów z podanych sylab.

Rozróżnianie pojęć: *głoska, litera*.

Rozróżnianie pojęć: *słowo, wyraz*.

Spółgłoski twarde i miękkie.

Litery i dwuznaki.

Rozpoznawanie, układanie i zapisywanie zdań: oznajmujących, pytających, rozkazujących, wykrzyknikowych.

Kształcenie literackie (3.3, 3.4, 4.3, 5.7)

Codzienne czytanie przez nauczyciela fragmentu utworu literackiego.

Wprowadzenie terminów: *autor, tytuł, okładka, strona tytułowa, ilustracja, tekst, spis treści, poezja, proza, bohater, miejsce akcji, czas akcji*.

Zapamiętanie nazwisk i tytułów utworów przynajmniej trzech autorów piszących dla dzieci.

Pojęcia: *nadawca, odbiorca*.

Zawody związane z inteligencją językową.

Edukacja matematyczna

Treści stymulujące inteligencję matematyczno-logiczną.

Rozwijanie cech ważnych dla uczenia się matematyki (6.1, 6.6, 6.8, 6.9)

Kształtowanie wytrwałości, cierpliwości, dokładności, krytycyzmu, odporności na trudności typu poznawczego.

Rozwijanie spostrzegawczości, uwagi i pamięci.

Rozwijanie myślenia przyczynowo-skutkowego.

Rozwijanie myślenia dywergencyjnego i konwergencyjnego.

Rozwijanie myślenia przez analogię, porównywanie, skojarzenia.

Szacowanie i obliczenia szacunkowe.

Kształtowanie nawyku sprawdzania wyniku swojej pracy.

Nastawienie na poszukiwanie własnych sposobów rozwiązania zadania.

Stosowanie umiejętności matematycznych w codziennym życiu.

Rozwijanie umiejętności myślenia strategicznego, logicznego, rozumienia zasad.

Orientacja w przestrzeni i na płaszczyźnie (1.1, 1.2, 5.4)

Określanie kierunków względem siebie i innych osób.

Cechy wspólne i cechy różniące osoby i przedmioty.

Porównywanie osób i przedmiotów pod względem: wielkości, wysokości, tęgości, szerokości, głębokości itp. (*wiekszy od, mniejszy od, takiej samej wielkości*) z użyciem odpowiednich nazw.

Porządkowanie zbiorów osób i przedmiotów według wskazanych cech.

Dostrzeganie symetrii i regularności w otoczeniu.

Liczby i ich własności (2.1, 2.2, 2.3, 2.4)

Liczenie w zakresie 50 według podanego warunku.

Rozumienie, że:

- kolejność przeliczania elementów zbioru nie ma znaczenia dla wyniku liczenia,
- liczymy tylko raz każdy element zbioru,

- wielkość elementów zbioru nie ma wpływu na wynik liczenia,
- rozmieszczenie elementów zbioru nie ma wpływu na wynik liczenia.

Poznanie liczby w aspektach kardynalnym, porządkowym i miarowym.

Rozróżnianie pojęć: *liczba*, *cyfra*.

Zapisywanie liczb cyframi (w zakresie do 50).

Poznanie liczebników głównych i porządkowych.

Porządkowanie i porównywanie liczb w zakresie 50 według podanych warunków.

Rozumienie zasady systemu dziesiętkowego i systemu pozycyjnego.

Rozróżnianie liczb jednocyfrowych i dwucyfrowych.

Liczba 0 w dodawaniu i odejmowaniu.

Działania na liczbach (3.1, 3.2, 3.3, 3.4)

Dodawanie w zakresie 50 z wykorzystaniem konkretów, bez przekraczania progu dziesiętkowego.

Zapisywanie formuł matematycznych.

Odejmowanie w zakresie 50 z wykorzystaniem konkretów, bez przekraczania progu dziesiętkowego.

Zapisywanie formuł matematycznych.

Sprawdzanie wyników odejmowania za pomocą dodawania.

Dodawanie i odejmowanie w zakresie 50 z przekraczaniem progu dziesiętkowego.

Równania (3.3)

Równania typu: $a + \square = b$, $\square + a = b$, $a - \square = b$, $\square - a = b$.

Zadania (4.1)

Rozwiązywanie i układanie zadań tekstowych na dodawanie i odejmowanie.

Wyróżnianie w zadaniu danych, szukanej i związku między nimi.

Sprawdzanie poprawności rozwiązania zadania.

Udzielanie odpowiedzi na pytanie zadania.

Metody rozwiązywania zadań

Symulacyjna.

Syntetyczna.

Algebraiczna.

Heurystyczna.

Geometria (1.1, 1.3)

Położenie przedmiotu, innej osoby względem obserwatora.

Wzajemne położenie przedmiotów, osób względem siebie.

Użycie pojęć: *nad*, *pod*, *obok*, *przed*, *za*, *wewnątrz*, *na zewnątrz*, *między* itp.

Kierunki: *pion*, *poziom*, *skos*, *w prawo*, *w lewo*, *w tył*, *w przód*, *w górę*, *w dół*.

Elementy programowania (także w innych edukacjach) (4.2)

Sekwencja liniowa zdarzeń.

Logiczny porządek zdarzeń.

Czytanie instrukcji i postępowanie zgodnie z nią.
Plan działania.
Kodowanie.

Jednostki miary i ich skróty. Kalendarz (6.3, 6.4, 6.5, 6.7)

Liczba jako miara długości.
Zasady prawidłowego pomiaru.
Historia środków płatniczych w Polsce.
Polskie banknoty i monety.
Pojęcia: *moneta, banknot, ilość, wartość, cena, dług, towar, koszt zakupów, paragon, karta bankomatowa, bankomat*.
Jednostki pieniędzy: *złoty (zł), grosz (gr)*.
Proste obliczenia pieniężne.
Określenia: *lżejszy, cięższy, ważący tyle samo*.
Ważenie na różnych wagach.
Odkrywanie zasad ważenia.
Jednostka masy: *kilogram (kg)*.
Proste obliczenia dotyczące masy.
Jednostki pojemności: *litr (l)*.
Proste obliczenia dotyczące pojemności.
Poznanie historii mierzenia.
Odkrywanie zasad prawidłowego pomiaru – długości, wysokości, szerokości.
Mierzenie za pomocą różnych miar.
Mierzenie za pomocą linijki.
Porównywanie długości obiektów.
Jednostki długości: *centymetr (cm), kilometr (km)*.
Proste obliczenia dotyczące długości.
Jednostki czasu kalendarzowego: *pora roku, rok, miesiąc, tydzień, dzień*.
Proste obliczenia kalendarzowe.
Jednostki czasu zegarowego: *godzina*.
Proste obliczenia zegarowe.

Edukacja społeczna

Treści stymulujące inteligencję interpersonalną i inteligencję intrapersonalną.

Człowiek – jego funkcjonowanie społeczne – rozumienie środowiska społecznego (1.1, 1.5)

Podawanie informacji o sobie (imię, nazwisko, adres zamieszkania, wygląd).
Poznawanie sytuacji, w których należy ujawniać swoje dane, a w których nie należy.
Odkrywanie w toku różnych czynności i autorefleksji swoich mocnych i słabych stron.
Odkrywanie w toku różnych czynności i autorefleksji własnych upodobań poznawczych, artystycznych, ruchowych, społecznych.
Uświadczenie sobie, że są czynności, które wykonuje się dla przyjemności, ale i takie, które trzeba wykonać z obowiązku.
Rozpoznawanie i nazywanie emocji u siebie i u innych.
Rozumienie, że zarówno emocje pozytywne, jak i negatywne są ważne w procesie rozwoju człowieka.
Kontrolowanie swoich emocji.
Asertywne odmawianie.

Dokonywanie samodzielnych wyborów i przyjmowanie za nie odpowiedzialności.

Zwroty grzecznościowe.

Planowanie rozkładu dnia.

Znaczenie punktualności w życiu człowieka.

Różnice i podobieństwa między ludźmi (cechy wyglądu człowieka).

Rozróżnianie dobra i zła w kontaktach z rówieśnikami i dorosłymi.

Pomaganie innym.

Prawda i kłamstwo.

Szkoła (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.9, 2.4)

Środowisko szkolne (rozkład i przeznaczenie pomieszczeń szkolnych, osoby pracujące w szkole i ich role, wyposażenie szkoły).

Nazwa i patron szkoły.

Nazwiska i imiona nauczycieli.

Prawa i obowiązki ucznia.

Regulamin klasowy oraz zasady zachowania się w szkole wobec pracowników szkoły i kolegów.

Zadania dyżurnego klasowego.

Zasady koleżeństwa.

Zasady bezpieczeństwa w szkole.

Rodzina i dom (1.1, 1.9, 2.5, 2.6, 2.7)

Członkowie rodziny i więzy pokrewieństwa.

Drzewo genealogiczne.

Praca zawodowa rodziców.

Sytuacja ekonomiczna rodziny.

Różnice w sytuacji ekonomicznej rodzin i wynikające z tego konsekwencje.

Sposoby spędzania przez rodziny czasu wolnego.

Rola dziadków w życiu rodziny.

Relacje między rodzicami a dziećmi.

Stosunek do ludzi starszych.

Życie ludzi w różnych porach roku.

Tradycje i zwyczaje związane ze świętami: Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Wszystkich Świętych.

Uroczystości i święta rodzinne: Dzień Babci, Dzień Dziadka, Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Dziecka.

Polska i Unia Europejska – orientacja w czasie historycznym (1.8, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4)

Legendarne początki państwa polskiego.

Podział Polski na województwa.

Obecna stolica Polski, jej herb i zabytki.

Symbole Polski: godło, flaga, hymn.

Historia miejscowości, w której mieszkamy.

Pojęcia: *ojczyzna*, *stolica*, *metropolia*, *miasto*, *miasteczko*, *wieś*.

Unia Europejska, jej flaga i hymn.

Polska w Unii Europejskiej.

Członkowie Unii Europejskiej.

Edukacja przyrodnicza

Treści stymulujące inteligencję przyrodniczą.

Metody poznawania przyrody (1.4, 1.5, 1.6)

Poznanie świata za pomocą zmysłów.

Doświadczenia.

Korzystanie z różnych źródeł informacji.

Wiązanie przyczyny ze skutkiem.

Wnioskowanie.

Rośliny (1.1, 1.2, 1.5, 1.7)

Pojęcia: *drzewo, krzew, roślina zielna*.

Rodzaje drzew: liściaste, iglaste (wybrane gatunki rosnące w Polsce).

Warunki potrzebne roślinom do życia: gleba, światło słoneczne, wilgoć, powietrze, temperatura.

Poznanie wybranych roślin rosnących w parkach, lasach, sadach, ogrodach i na polach.

Funkcje roślin w różnych porach roku.

Wiosenne kwiaty chronione.

Sadzenie i przesadzanie kwiatów.

Zawody związane z pielęgnacją i uprawą roślin.

Zagrożenia dla ludzi ze strony roślin i sposoby radzenia sobie z nimi.

Zagrożenia dla roślin ze strony ludzi (wypalanie łąk i ściernisk, zatrutowanie powietrza i wód, pożary lasów, wyrzucanie odpadów i spalanie śmieci itp.).

Zwierzęta (1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.7)

Poznanie wybranych zwierząt żyjących w parkach, lasach, sadach, ogrodach i na polach.

Zwierzęta hodowane w domu.

Przystosowanie zwierząt do życia w różnych porach roku.

Rozpoznawanie emocji u zwierząt.

Rozumienie, że zarówno emocje pozytywne, jak i negatywne służą przystosowywaniu się zwierząt.

Omawianie wyglądu, sposobu poruszania się, odżywiania, rozmnażania, warunków życia wybranych zwierząt (ssaków, ptaków, owadów, płazów, ryb, gadów).

Opieka nad zwierzętami.

Zwierzęta pod ochroną.

Zwierzęta bezdomne.

Zawody związane z opieką i ochroną zwierząt.

Zwierzęta egzotyczne.

Zagrożenia dla ludzi ze strony zwierząt i sposoby radzenia sobie z nimi.

Zagrożenia dla zwierząt ze strony ludzi.

Człowiek (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10, 2.13, 2.14, 2.15)

Etapy życia człowieka i związane z tym potrzeby i ograniczenia.

Budowa zewnętrzna człowieka.

Higiena człowieka (w tym: prawidłowe siedzenie w ławce, przy stole, korzystanie z urządzeń sanitarnych itp.)

Zdrowie i choroba.

Wartości odżywcze posiłków.

Zasady dbania o zdrowie (żywienie, aktywność fizyczna, szczepienia ochronne, higiena).

Zasady zażywania leków.

Opatrywanie drobnych zranień.

Bezpieczeństwo własne i innych.

Zasady udzielania pierwszej pomocy.

Zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym (znajomość wybranych znaków drogowych).

Służby ratownicze: policja, pogotowie, straż pożarna.

Telefony alarmowe służb ratowniczych: 112, 997, 998, 999.

Zasady wzywania pomocy służb ratowniczych.

Dziecko jako pacjent.

Zasady obchodzenia się z substancjami żrącymi i toksycznymi.

Dziecko jako odbiorca i użytkownik nowych technologii (zasady netykiety, czas pracy z urządzeniami mobilnymi, pozytywne aspekty korzystania z nowych technologii, sprawdzanie prawdziwości informacji z przestrzeni wirtualnej).

Instytucje i zawody związane z ochroną zdrowia i służbami mundurowymi.

Rodzaje posiłków i zasady zachowania się przy stole.

Przyroda nieożywiona, geografia (1.1, 1.6, 2.8, 2.10, 2.11, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4)

Składniki pogody: wiatr, opady, temperatura, zachmurzenie i ich wpływ na życie ludzi, zwierząt i roślin.

Pogoda w różnych porach roku.

Prognoza pogody i ubieranie się stosowanie do jej wskazań.

Właściwości fizyczne śniegu i lodu.

Topnienie.

Rozpuszczalność substancji w wodzie.

Właściwości powietrza.

Właściwości piasku i gliny.

Segregacja śmieci (surowce wtórne, recykling).

Ekologia.

Oszczędzanie energii elektrycznej, wody, gazu.

Ukształtowanie terenu: góry, wyżyny, niziny.

Rozwijanie zainteresowań najbliższą okolicą zamieszkania.

Polska – jej granice, stolica i sąsiedzi.

Mapa Polski.

Mapa Europy.

Edukacja plastyczna

Treści stymulujące inteligencję wizualno-przestrzenną.

Wiadomości z zakresu sztuk plastycznych (1.1 c)

Pojęcia: *portret, autoportret, barwy podstawowe, barwy pochodne.*

Percepcja wzrokowa i nazywanie (1.1 a, 1.1 b, 1.1 c, 1.2)

Obserwowanie i nazywanie kształtów: *prostokątny, okrągły, owalny, trójkątny, kulisty, nieregularny.*

Obserwowanie i nazywanie wielkości: *mały, duży, średni, mniejszy niż, większy od, gruby, cienki, wysoki, niski, szeroki, wąski.*

Obserwowanie i nazywanie stosunków przestrzennych na obrazie: *dalej, bliżej, na prawo, na lewo, w środku, nad, pod, między*.

Obserwowanie i nazywanie barw: nazwy kolorów, *barwy ciepłe, barwy zimne*.

Obserwowanie i nazywanie linii: *gruba, cienka, długa, krótka, ciągła, przerywana, jasna, ciemna*.

Obserwowanie i nazywanie faktury: *gładka, szorstka, lśniąca, matowa*.

Obserwowanie i nazywanie brył: *duża, mała, wydłużona, walcowata, obła, ścięta, rozczłonkowana, zwarta*.

Symetria jedno- i wieloosiowa.

Analizowanie reprodukcji dzieł malarskich i rzeźbiarskich pod względem treści, linii, barw, kształtów, wielkości, faktury, stosunków przestrzennych, nastroju, proporcji, wrażenia.

Percepcja i recepcja (3.1, 3.2)

Oglądanie dzieł z różnych dziedzin sztuki, twórców polskich, światowych i regionalnych.

Opisywanie poznanych dzieł sztuki z uwzględnieniem poznanych pojęć plastycznych.

Rozpoznawanie i nazywanie dziedzin działalności twórczej człowieka: *malarstwo, rzeźba, grafika*.

Uczestniczenie w życiu kulturalnym szkoły i najbliższego środowiska (muzeum, teatr, kino, wystawy).

Ekspresja przez sztukę (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6)

Rysowanie: kredkami, ołówkiem, flamastrami, patykiem i tuszem.

Malowanie: farbami akwarelowymi, farbami plakatowymi, plasteliną, świecą.

Kolaże.

Wydzieranie.

Wycinanie.

Wydrapywanie.

Powielanie.

Lepienie z plasteliny, modeliny, masy solnej.

Projektowanie odzieży, mebli, budynków, form użytkowych, terenów zielonych.

Wykonywanie prostych rekwizytów do małych form teatralnych.

Materiały i narzędzia

Kredki, kredki świecowe, ołówki, flamastry, farby akwarelowe, farby plakatowe, świeca, tusz, papier kolorowy, bibuła, szary papier, kartki rysunkowe, karton, nici, klej, plastelina, modelina, masa solna, tkanina, włóczka, materiały zdobnicze, wata, materiały przyrodnicze, makulatura, kreda kolorowa, widokówki, pasta do zębów, pędzle, patyki, zszywacz, dziurkacz, nożyczki, taśma klejąca, igła, nóż, aplikacje i programy komputerowe.

Zawody związane z inteligencją wizualno-przestrzenną.

Edukacja techniczna

Treści stymulujące inteligencję wizualno-przestrzenną.

Materiały

Poznanie właściwości:

- materiałów papierniczych (papieru, kartonu, tektury, papieru kolorowego, bibuły),
- materiałów tekstylnych (tkanin, włóczki, nici, wełny, bawełny),
- materiałów przyrodniczych.

Narzędzia

Posługiwanie się: nożyczkami, linijką, kolcem, igłą i napastrkiem, szczypcami, nożem, dziurkaczem, zszywaczem, prostymi urządzeniami gospodarstwa domowego.

Kultura posługiwania się narzędziami.

Informacja techniczna (2.1)

Czytanie rysunków poglądowych.

Poznanie wybranych symboli i znaków powszechnej informacji.

Czynności technologiczne (2.2 a, 2.2 b, 2.2 c)

Obrysowywanie i wycinanie wzorów.

Odmierzanie długości linijką.

Składanie.

Zaginanie.

Przerywanie.

Przecinanie.

Nakłuwanie.

Zwijanie.

Oklejanie.

Przeplatanie.

Nawlekanie igły.

Przyszywanie guzików.

Krojenie.

Cięcie materiałów papierniczych i tkanin po liniach prostych i krzywych.

Poznanwanie różnych sposobów łączenia materiałów (rozłączne, nierozłączne, ruchome).

Organizacja i kultura pracy (1.3, 1.4, 2.4)

Przygotowanie stanowiska pracy.

Zasady bezpiecznej pracy.

Higiena pracy.

Planowanie etapów pracy (pomysł, kolejne czynności, dobór materiałów i narzędzi).

Porównanie wykonanego zadania z planem.

Podział pracy (indywidualna i zbiorowa).

Dobieranie materiałów i narzędzi do pracy.

Samokontrola wykonanej pracy.

Technika dawniej i dziś (3.1, 3.2)

Rodzaje budowli mieszkalnych i przemysłowych.

Sposoby oświetlenia domów dawniej i dziś.

Domowe media: gaz, energia elektryczna, woda, kanalizacja, telewizja, radio, telefon.

Zasady bezpiecznego obsługiwanie domowych urządzeń elektrycznych.

Samodzielna wymiana żarówki pod opieką dorosłego.

Edukacja informatyczna

Program edukacji informatycznej – Ewelina Włodarczyk

Bezpieczeństwo i higiena pracy z komputerem (5.1, 5.2, 5.3)

Regulamin pracowni komputerowej.

Zasady bezpieczeństwa obowiązujące podczas pracy przy komputerze.

Prawidłowa postawa ciała podczas pracy przy komputerze.

Obsługa komputera i oprogramowania komputerowego (3.1, 3.2, 3.3)

Elementy zestawu komputerowego.

Obsługa myszy komputerowej.

Uruchamianie i wyłączanie komputera.

Otwieranie i zamykanie programów.

Praca w oknach systemu Windows.

Zapisywanie i odtwarzanie wyników pracy.

Kodowanie i gry (1.1, 1.2, 1.3)

Kodowanie drogi do celu.

Kodowanie obrazka.

Wykorzystanie gier planszowych.

Układanie sekwencji zdarzeń w logicznym porządku (liniowa kolejność).

Korzystanie z instrukcji.

Analiza kolejnych poleceń określonego planu działania prowadzących do osiągnięcia celu.

Klawisze funkcyjne w grach komputerowych.

Edytor grafiki Paint (2.2, 2.3, 3.1, 3.2)

Podstawowe narzędzia: *Wypełnij kolorem, Ołówek, Gumka, Pędzel, Aerograf, Lupa, Zaznacz (Zaznaczenie prostokątne, Zaznaczenie przezroczyste), Kształty (Owal, Linia, Prostokąt), Tekst, Paleta kolorów, Kolor pierwszego planu, Kolor tła.*

Zaznaczanie, kopiowanie i wklejanie elementów rysunku.

Rysowanie z zastosowaniem wybranych narzędzi edytora grafiki.

Opcja programu pozwalająca cofnąć wykonane czynności.

Edytor grafiki Paint 3D (2.2, 3.1, 3.2)

Zapoznanie z programem.

Kształty 3D.

Opcja *Cofnij*.

Grafika komputerowa (3.2)

Wprowadzenie do tematu.

Edytor tekstu Microsoft Word (2.2, 2.3, 3.1, 3.2)

Klawiatura: litery, litery ze znakami diakrytycznymi (np.: ą, ż, ź), Spacja, Enter, Caps Lock, Shift.

Pisanie liter, cyfr i wyrazów.

Kolory, kroje i rozmiary czcionek.

Programowanie wizualne w środowisku Scratch (2.1)

Poznanie elementów budowy okna edytora Scratch.

Programowanie skryptu w środowisku Scratch.

Program Kalkulator (2.2)

Zapoznanie z programem.

Edukacja muzyczna

Treści stymulujące inteligencję muzyczną.

Odbiór muzyki (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 2.6, 3.1)

Słuchanie piosenek i utworów muzycznych.

Wyróżnianie w piosenkach zwrotek i refrenu.

Rozwijanie percepcji słuchowej.

Rozwijanie koncentracji uwagi.

Wyrażanie w sposób werbalny i niewerbalny wrażeń związanych ze słuchaną muzyką.

Rozróżnianie dźwięków:

- wysokich, niskich i średnich,
- głośnych i cichych,
- szybkich i wolnych,
- wesołych i smutnych.

Ćwiczenie mowy i śpiew (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6)

Ćwiczenie prawidłowej artykulacji głosek, dykcji i oddechu.

Nucenie poznanych melodii.

Rytmiczne recytowanie tekstów ze zróżnicowaniem tempa, dynamiki i barwy głosu.

Śpiewanie piosenek solo, w duecie, w zespole.

Ruch przy muzyce (3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7)

Spontaniczne zaspokajanie potrzeby ruchu.

Reagowanie na sygnały muzyczne i ich zmiany.

Wykonywanie płaśów.

Ilustrowanie ruchem treści piosenek.

Swobodny taniec przy muzyce.

Wykonywanie układów tanecznych do muzyki (kozierajka, walc, polka trambłanka, taniec regionalny, trojak).

Gra na instrumentach (4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7)

Wykorzystanie naturalnych efektów akustycznych: stukania, klaskania, tupania itp.

Wykorzystanie pudełek, papieru, trawy, piszczalek itp. do realizacji tematów i schematów rytmicznych.

Wykorzystanie samodzielnie wykonanych instrumentów z materiałów naturalnych i innych.

Granie na instrumentach perkusyjnych niemelodycznych.

Tworzenie na instrumentach niemelodycznych akompaniamentów do piosenek, tekstów literackich, obrazów, scenek dramatycznych, inscenizacji itp.

Tworzenie muzyki (2.1, 5.1)

Muzyczne ilustrowanie odgłosów przyrody.

Rytmizowanie tekstów.

Zapisywanie w zabawie z instrumentami perkusyjnymi dźwięków (np. jako układ piktogramów).

Poznanie nut jako znaków służących do zapisu muzyki.

Wiadomości z teorii muzyki (1.5)

Wprowadzenie pojęć: *zapis nutowy utworu muzycznego, głosy żeńskie, głosy męskie, muzyka klasyczna, muzyka ludowa, muzyka popularna, jazz.*

Sposoby wykonywania utworu: solo, zespołowo.

Wiadomości o instrumentach (4.7, 5.1)

Podział instrumentów: strunowe, dęte, perkusyjne.

Przykłady instrumentów z każdej z tych grup.

Budowa i brzmienie instrumentów perkusyjnych.

Urządzenia, za pomocą których można odtwarzać muzykę.

Instytucje związane z muzyką

Filharmonia, teatr operowy, sala koncertowa, festiwale muzyczne.

Zasady zachowania się na koncertach.

Zawody związane z inteligencją muzyczną.

Wychowanie fizyczne

Treści stymulujące inteligencję kinestetyczną.

Psychomotoryka (2.2)

Bieg po prostej, slalomem, po okręgu.

Bieg do wyznaczonego miejsca (5–10 m).

Zabawy bieżne z użyciem różnych przyborów.

Skoki (2.3)

Skoki w górę (obunóż, jednonóż).

Skoki z pokonywaniem przeszkód (obunóż, jednonóż).

Wieloskoki.

Zabawy skoczne z użyciem różnych przyborów.

Rzuty (2.3, 3.4, 3.5)

Rzuty oburącz: zza głowy, znad głowy, sprzed głowy, dołem, w przód, w tył, z miejsca, w ruchu.

Rzuty jedną ręką.

Rzuty na odległość małymi przedmiotami.

Rzuty do nieruchomego celu.

Rzuty do ruchomego celu.

Zabawy rzutne z użyciem różnych przyborów.

Kozłowanie.

Dźwiganie i wspinanie (2.4 c, 2.4 e)

Przenoszenie przyborów oburącz, pojedynczo i parami (do 3 kg).

Toczenie przyborów ręką lub nogą.

Przeciąganie przyborów po podłożu.

Wspinanie się na niskie przyrządy.

Schodzenie z niskich przyrządów.

Pokonywanie przeszkód dołem i górą.

Wspinanie się po skośnie ustawionej ławeczce.

Mocowanie w pozycjach wysokich i niskich.

Pełzanie, czołganie się i czworakowanie (2.4 a, 2.4 b)

Pełzanie z przyborem.

Czołganie się pod niskimi przeszkodami.

Zabawy na czworakach z użyciem różnych przyborów.

Ruchowa ekspresja i poczucie rytmu

Wykonywanie ruchów w rytmie muzyki.

Rytmiczny marsz z akcentowaniem ruchów rąk i nóg.

Rytmiczne podskoki, bieg, marsz, cwał.

Odtwarzanie obrazów za pomocą ciała.

Ilustrowanie ruchem rytmu piosenek i melodii.

Wystukiwanie rytmu w różnych pozycjach wyjściowych.

Zabawy rytmiczno-taneczne.

Spostrzegawczość, orientacja i szybka reakcja

Zabawy i gry orientacyjno-porządkowe.

Szybkie ustawianie się w szeregu, dwuszeręgu, kole, rozsypce.

Szybka reakcja na sygnał wzrokowy lub słuchowy.

Zmiany kierunku ruchu i zatrzymywanie się na sygnał.

Naśladowanie ruchów współwiczącego.

Wykonywanie ruchów przeciwstawnych do ruchów współwiczącego.

Doganianie współwiczącego i wyprzedzanie go z lewej strony zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

Wymijanie się osób i zespołów zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

Omijanie przeszkód zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

Zwinność i zręczność

Biegi między przeszkodami.

Pokonywanie przeszkód.

Przejście z zamkniętymi oczami po linii rozłożonej na podłodze.

Przekazywanie współwiczącemu przyborów w różnym tempie i różnych pozycjach.

Przejście równoważne po różnych przyrządach.

Wspinanie, podciąganie, wbieganie na różne przyrządy.

Gimnastyka (2.1, 2.4 a, 2.5, 2.6)

Przyjmowanie pozycji niskich: przysiad podparty; siad: prosty, skrzyżny, skulny, klęczny, równoważny; klęk: jedenonóż, obunóż; leżenie: przodem, tyłem; stanie rozkroczne.

Ćwiczenie szyi (skłony głowy w przód, w tył, na boki, krążenia głowy).

Ćwiczenie ramion i pasa barkowego (wznoszenie i opuszczanie ramion w różnych kierunkach, krążenia ramion, wymachy ramion: jednoczesne, naprzemianstronne, w przód, w tył).

Ćwiczenie tułowia we wszystkich płaszczyznach z różnym ułożeniem ramion.

Ćwiczenie nóg (wspięcia, przysiady, podskoki w różnych kierunkach, ćwiczenia przeciw płaskostopiu).

Przejścia po ławeczce różnymi sposobami, z przyborami i bez.

Leżenie przewrotne.

Podpór tyłem.

Gry zespołowe (3.1, 3.3, 3.4, 3.6)

Zabawy i gry ruchowe przygotowujące do gier zespołowych.

Wykorzystanie dostępnego sprzętu sportowego (3.7)

Jazda na sankach pojedynczo i parami.

Jazda (na sankach, rowerze, rolkach, łyżwach, hulajnodze, itp.) po linii prostej do wyznaczonego miejsca, hamowanie.

Zmiana kierunku jazdy: skręty w prawo i w lewo.

Inne sporty – np. pływanie – mogą być uprawiane zależnie od bazy szkoły.

Edukacja zdrowotna i bezpieczeństwo (1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.6, 3.2)

Świadomość własnego ciała: mierzenie wzrostu, masy ciała, samoocena własnej sprawności fizycznej, świadomość wpływu ćwiczeń na sprawność fizyczną.

Higiena osobista.

Hartowanie organizmu.

Wpływ żywienia na sprawność fizyczną i zapobieganie chorobom.

Zasada stopniowania wysiłku.

Zasady współdziałania w grupie.

Zasady rywalizacji.

Kształtowanie tolerancji dla różnic w sprawności fizycznej ludzi, w tym osób niepełnosprawnych.

Bezpieczeństwo podczas uprawiania sportu.

Zawody związane z inteligencją kinestetyczną.

Etyka

Treści stymulujące inteligencję interpersonalną i inteligencję intrapersonalną.

Kształtowanie postaw i pojęć

(1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10, 1.11, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6)

Kształtowanie tolerancji dla różnic między ludźmi.

Stosowanie poznanych zasad.

Rozumienie wartości jaką jest wolność.

Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania emocji.

Kształtowanie postaw altruistycznych.

Kształtowanie odwagi cywilnej i poczucia odpowiedzialności za swoje postępowanie.

Kształtowanie postawy szacunku wobec osób, wspólnot i symboli wspólnot.

Kształtowanie umiejętności oceny postępowania swojego i innych ludzi.

Kształtowanie umiejętności nawiązywania relacji koleżeńskich i przyjacielskich.

Kształtowanie szacunku dla ludzi, niezależnie od ich wyglądu, sytuacji materialnej, wykształcenia czy sytuacji życiowej.

Rozumienie czym jest szczęście.

Kształtowanie szacunku dla przyrody.

Kształtowanie szacunku dla cudzej własności i prywatności.

Kształtowanie tolerancji dla odmiennych opinii innych ludzi.

Klasa 2

Edukacja polonistyczna

Treści stymulujące inteligencję językową.

Słuchanie (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5)

Słuchanie (czego?) poleceń, bajek, baśni, opowiadań, opisów, tekstów popularnonaukowych, wierszy, audycji radiowych, muzyki, wypowiedzi innych osób.

Słuchanie (kogo?) nauczycieli, innych osób, koleżanek i kolegów.

Słuchanie (jak?) z uwagą, z zainteresowaniem, w skupieniu, ze zrozumieniem, bez przerywania innym, krytycznie.

Komunikacja słowna (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8)

Wspieranie wypowiedzi odpowiednią intonacją, modulacją głosu, akcentem.

Wspieranie wypowiedzi odpowiednią mimiką i gestykulacją.

Skupianie uwagi i zainteresowania słuchaczy.

Dostosowanie tonu głosu do wypowiedzi.

Nacechowanie wypowiedzi indywidualnym stylem.

Nawiązywanie kontaktu wzrokowego ze słuchaczami.

Rodzaje komunikatów słownych

Rozmowa.

Pytania.

Odpowiedzi na pytania.

Opis.

Opowiadanie.

Dialog.

Dyskusja.

Argumentowanie i kontrargumentowanie.

Recytacja.

Swobodne, barwne wypowiadanie się na rozmaite tematy.

Dobór właściwych form komunikowania się w różnych sytuacjach

Negocjowanie.

Wyrażanie emocji i uczuć.

Rozbawianie innych.

Pocieszanie innych.

Nawiązywanie do wypowiedzi innych osób.

Sytuacje sprzyjające komunikowaniu się

Sytuacje problemowe.

Recepcja utworów literackich.

Współpraca w zespołach.

Kontakty z osobami zajmującymi różne pozycje społeczne.

Przeżycia i doświadczenia dzieci.

Czytanie (3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 6.2, 6.3)

Aspekt techniczny czytania

Higiena czytania

Prawidłowa postawa podczas czytania.
Właściwe oświetlenie podczas czytania.
Odpowiednia odległość czytanego tekstu od oczu.

Rodzaje czytania

Na głos.
Po cichu.
Z podziałem na role.

Cechy czytania na głos

Poprawność.
Płynność.
Wyrazistość.
Biegłość.

Rodzaje tekstów do nauki czytania ze zrozumieniem

Teksty drukowane.
Teksty pisane.
Polecenia do ćwiczeń.
Opowiadania, bajki, baśnie.
Opisy.
Teksty popularnonaukowe.
Wiersze.
Instrukcje do prac.
Informacje prasowe.
Książki z biblioteki klasowej i szkolnej.

Aspekt semantyczny czytania

Opracowywanie tekstów uwzględniające czytanie ze zrozumieniem

Zadawanie pytań do tekstu.
Udzielanie odpowiedzi na pytania.
Wyszukiwanie w tekście potrzebnych informacji.
Odszukiwanie w tekście odpowiednich fragmentów na poparcie swoich wypowiedzi.
Wyodrębnianie w utworze: bohaterów, miejsca i czasu akcji.
Charakteryzowanie bohaterów utworów.
Wyodrębnianie zdarzeń w utworze.
Ustalanie kolejności zdarzeń w utworze.
Określanie nastroju w utworze.
Wskazywanie określonych fragmentów utworu (najpiękniejszych, najśmieszniejszych, najsmutniejszych, najważniejszych itp.).
Wskazywanie w tekście opisów.

Aspekt krytyczno-twórczy czytania

Wskazywanie związków przyczynowo-skutkowych w zmianie zachowania bohatera.
Ocena postępowania bohatera.
Układanie własnego zakończenia utworu.
Wypowiadanie własnego zdania na temat przeczytanego utworu.
Wyrażanie swojego stosunku do utworu poprzez ekspresję muzyczną, plastyczną, ruchową i inscenizację.
Wskazywanie najważniejszych – zdaniem dzieci – wydarzeń w utworze.
Wykonywanie pracy zgodnie z przeczytaną instrukcją.
Nazywanie emocji bohaterów tekstów literackich.
Konfrontacja treści utworu z wiedzą osobistą dziecka.
Samokształcenie i docieranie do informacji.
Zbieranie informacji ustnych od innych ludzi.
Korzystanie ze słowników i encyklopedii.
Poszerzanie słownictwa.

Kształcenie literackie (5.5, 5.6, 5.7, 6.1)

Metryczka książki: autor, tytuł, ilustrator, wydawca.
Terminy literackie: *komiks, akcja, legenda, wiersz, proza, wers, zwrotka, strofa, rym, narrator, baśń*.
Proces powstawania utworu literackiego.
Objaśnianie znaczeń przysłów i związków frazeologicznych.
Prawo autorskie.

Małe formy teatralne (1.4)

Ilustrowanie głosem, gestem, mimiką, ruchem zachowań bohaterów inscenizacji.
Ćwiczenia dykcyjne.
Oglądanie przedstawień teatralnych.
Wyrażanie opinii o obejrzanych spektaklach.

Pisanie (4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.7, 4.8, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 6.1, 6.2, 6.3)

Aspekt techniczny pisania

Higiena pisania

Odpowiednie trzymanie narzędzia pisarskiego i ułożenie zeszytu.
Prawidłowa postawa podczas pisania.
Właściwe oświetlenie podczas pisania.

Ćwiczenia doskonalące pismo

Doskonalenie pisma w różnym zakresie: kształtu, proporcji, odstępów między literami, rozmieszczenia w liniaturze liter małych i wielkich, estetyki i czytelności.
Przyspieszanie tempa pisania.

Rodzaje ćwiczeń w pisaniu

Kaligrafia.

Przepisywanie.

Pisanie z pamięci.

Pisanie ze słuchu.

Ortografia

Rozpoczynanie zdań wielką literą i kończenie kropką, pytajnikiem lub wykrzyknikiem.

Pisownia wyrazów wielką literą.

Dzielenie wyrazów przy przenoszeniu.

Pisownia wyrazów ze spółgłoskami miękkimi w różnych pozycjach.

Pisownia wyrazów z **ó** wymiennym i niewymiennym.

Pisownia wyrazów z zakończeniami: *-ów, -ówka, -ówna*.

Pisownia wyrazów z **u**.

Pisownia wyrazów z zakończeniami: *-uję, -ujesz, -uje, -unek, -unka, -un, -uszka, -uch*.

Pisownia wyrazów z **rz** wymiennym i niewymiennym.

Pisownia wyrazów z zakończeniami *-arz, -erz*.

Pisownia wyrazów z **rz** po spółgłoskach: *p, b, t, d, k, g, ch, j, w*.

Wyjątki od pisowni wyrazów z **rz**.

Pisownia wyrazów z **ź** niewymiennym.

Pisownia wyrazów z **ź** wymiennym na: *g, z, s, dz, h, ź*.

Pisownia wyrazów z **i**.

Pisownia wyrazów z **j**.

Pisownia wyrazów z **ch**.

Pisownia wyrazów z **h**.

Pisownia wyrazów z **ą** i **ę** w różnych pozycjach.

Pisownia wyrazów z **em, en, om, on**.

Pisownia wyrazów z utratą dźwięczności.

Pisownia skrótów wyrazów: rok – r., dnia – dn., miesiąc – mies., tydzień – tydz., tygodnie – tyg., ulica – ul., strona – s., numer – nr, mieszkania – m., godzin – godz., minuta – min, pod tytułem – pt., na przykład – np., doktor – dr, i tak dalej – itd., ciąg dalszy nastąpi – cdn., i tym podobne – itp.

Znaki interpunkcyjne: kropka, przecinek, średnik, myślnik, dwukropek, cudzysłów, pytajnik, wykrzyknik, wielokropek, nawiasy.

Sposoby sprawdzania umiejętności ortograficznych

Przepisywanie tekstów.

Pisanie z pamięci.

Pisanie ze słuchu.

Pisanie tekstów na podany temat.

Aspekt formalny pisania

Pisanie zdań do ilustracji, na podany temat.

Zapisywanie zakończeń rozpoczętych zdań.

Pisanie odpowiedzi na pytania.

Porządkowanie rozsypanek zdaniowych w spójne wypowiedzi.

Pisanie planu opisu.

Opis przedmiotów, opis osób.

Adresowanie listów.

Pisanie życzeń, zaproszeń, zawiadomień, ogłoszeń, sprawozdań z wycieczek, dialogów, notatek, listów, podziękowań.

Fonetyka

Głoski: *samogłoski, spółgłoski*.

Spółgłoski twarde i miękkie.

Alfabet.

Słowotwórstwo

Wyrazy: równoznaczne, bliskoznaczne, wieloznaczne, przeciwstawne, zdrobniałe, zgrubiałe, podstawowe, pokrewne, gwarowe, dźwiękonaśladowcze, rodzina wyrazów.

Gramatyka

Rzeczowniki

Liczba pojedyncza i mnoga rzeczowników.

Czasowniki

Liczba pojedyncza i mnoga czasowników.

Przymiotniki

Liczba pojedyncza i mnoga przymiotników.

Rodzaje zdań ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe.

Edukacja matematyczna

Treści stymulujące inteligencję matematyczno-logiczną.

Rozwijanie cech ważnych dla uczenia się matematyki (6.1, 6.6, 6.8, 6.9)

Kształtowanie wytrwałości, cierpliwości, dokładności, krytycyzmu, odporności na trudności typu poznawczego.

Rozwijanie spostrzegania, uwagi i pamięci.

Rozwijanie myślenia przyczynowo-skutkowego.

Rozwijanie myślenia dywergencyjnego i konwergencyjnego.

Rozwijanie myślenia przez analogię, porównywanie, skojarzenia.

Kształtowanie nawyku sprawdzania wyniku swojej pracy.

Nastawienie na poszukiwanie własnych sposobów rozwiązania zadania.

Stosowanie umiejętności matematycznych w codziennym życiu.

Rozwijanie umiejętności myślenia: strategicznego, logicznego, rozumienia zasad.

Liczby i ich własności (2.1, 2.2, 2.3, 2.4)

Liczenie w zakresie 100 według podanego warunku.

Porównywanie i porządkowanie liczb w zakresie 100.

System dziesiątkowy i system pozycyjny.

Liczby jednocyfrowe, liczby dwucyfrowe.

Liczby 0 i 1 jako czynniki mnożenia.

Liczby 0 i 1 w dzieleniu.

Liczby parzyste i nieparzyste.

Liczby w systemie rzymskim (od I do XII).

Nazwy liczb w dodawaniu (*składniki, suma*).

Nazwy liczb w odejmowaniu (*odjemna, odjemnik, różnica*).

Nazwy liczb w mnożeniu (*czynniki, iloczyn*).

Nazwy liczb w dzieleniu (*dzielną, dzielnik, iloraz*).

Działania na liczbach (3.1, 3.2, 3.3, 3.4)

Dodawanie w zakresie 100 bez przekraczania progu dziesiętkowego, z przekraczaniem progu dziesiętkowego.

Przemienność dodawania.

Odejmowanie w zakresie 100 bez przekraczania progu dziesiętkowego, z przekraczaniem progu dziesiętkowego.

Porównywanie różnicowe typu: *o tyle więcej, o tyle mniej*.

Porównywanie różnicowe typu: *o ile więcej?, o ile mniej?*

Mnożenie w zakresie 50.

Przemienność mnożenia.

Dzielenie w zakresie 50 (dzielenie jako mieszczzenie, dzielenie jako podział, dzielenie liczby przez liczbę).

Sprawdzanie wyników dzielenia za pomocą mnożenia.

Kolejność wykonywania działań w wyrażeniach bez nawiasów.

Dodawanie (odejmowanie) liczb jednocyfrowych do (od) dwucyfrowych w zakresie 100 (bez przekraczania progu dziesiętkowego, z przekraczaniem progu dziesiętkowego, różnymi sposobami).

Dodawanie i odejmowanie liczb dwucyfrowych w zakresie 100 bez przekraczania progu dziesiętkowego.

Równania (3.3)

Równania typu:

$a + \square = b$, $\square + a = b$, $a - \square = b$, $\square - a = b$; $a \cdot \square = b$, $\square \cdot a = b$, $a : \square = b$, $\square : a = b$.

Zadania (4.1, 4.2)

Rozwiązywanie i układanie jednodziałaniowych zadań tekstowych na dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie.

Rozwiązywanie i układanie zadań prostych na porównywanie różnicowe.

Przekształcanie zadań prostych w złożone przez dołączenie danych lub połączenie dwóch zadań prostych.

Rozkładanie zadań złożonych na dwa zadania proste.

Rozkładanie zadań złożonych.

Rozwiązywanie i układanie prostych zadań algebraicznych.

Metody rozwiązywania zadań

Symulacyjna.

Syntetyczna.

Analityczno-syntetyczna.

Algebraiczna.

Heurystyczna.

Geometria (5.1, 5.2, 5.3)

Odcinek.

Mierzenie i porównywanie długości odcinków.

Figury geometryczne: trójkąt, prostokąt, kwadrat, koło, okrąg i ich własności.

Mierzenie długości boków figur geometrycznych.

Obliczanie sumy długości boków figur geometrycznych.

Rysowanie figur w powiększeniu i pomniejszeniu.

Kontynuowanie regularności.

Jednostki miary i ich skróty. Kalendarz (6.3, 6.4, 6.5, 6.7)

Proste obliczenia pieniężne.

Jednostka masy i jej skrót: *kilogram (kg)*.

Proste obliczenia dotyczące masy.

Jednostka pojemności i jej skrót: *litr (l)*, *pół litra*, *ćwierć litra*.

Proste obliczenia dotyczące pojemności.

Jednostki długości i ich skróty: *milimetr (mm)*, *centymetr (cm)*, *kilometr (km)*.

Proste obliczenia dotyczące długości.

Jednostki czasu kalendarzowego i ich skróty: *pora roku*, *dość*, *wiek*, *rok* (liczba dni), *rok przestępny* (liczba dni), *półrocze*, *kwartał*, *miesiąc* (nazwy i kolejność miesięcy oraz liczba ich dni), *tydzień* (nazwy i kolejność dni), *dzień*.

Proste obliczenia kalendarzowe.

Sposoby zapisywania dat.

Jednostki czasu zegarowego i ich skróty: *godzina (godz.)*, *pół godziny*, *kwadrans*, *minuta (min)*.

Proste obliczenia zegarowe w czasie dwunastogodzinnym i dwudziestoczworgodzinnym.

Rodzaje termometrów i ich obsługa.

Odczytywanie wskazań termometru.

Edukacja społeczna

Treści stymulujące inteligencję interpersonalną i inteligencję intrapersonalną.

Człowiek – jego rozwój, zdrowie i funkcjonowanie społeczne (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.6, 1.9)

Rozpoznawanie i nazywanie emocji.

Zasady *savoir-vivre'u*.

Poznanie siebie (profil inteligencji, mocne i słabe strony itp.).

Różnice między ludźmi wynikające z wieku, rasy, wykształcenia, statusu majątkowego itp.

Prawa i obowiązki dziecka.

Szkoła (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, , 1.9, 1.10, 2.4)

Prawa i obowiązki ucznia.

Regulamin klasowy oraz zasady zachowania się w szkole wobec pracowników szkoły i kolegów.

Zasady koleżeństwa.

Poznanie świata za pomocą zmysłów.

Źródła informacji o świecie.

Zasady bezpieczeństwa w szkole.

Zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Rodzina i dom (1.1, 1.5, 1.9, 2.5, 2.6, 2.7)

Struktura rodziny i role jej członków (rodziny pełne, niepełne, wielopokoleniowe).

Praca zawodowa rodziców.

Życie ludzi w różnych porach roku.

Tradycje i zwyczaje ludowe związane ze świętami: Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Wszystkich Świętych.

Uroczystości i święta rodzinne: Dzień Babci, Dzień Dziadka, Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Dziecka.

Instytucje kulturalne, użyteczności publicznej, służby ratowniczej, itp.

Wycieczki: do teatru, kina, muzeum, izby pamięci, domu opieki, urzędów, zakładów pracy, na pocztę, do banku, do straży pożarnej, sklepu.

Order Uśmiechu.

Polska i Unia Europejska – orientacja w czasie historycznym (1.7, 1.8, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.7)

Dawne stolice Polski.

Historyczne początki państwa polskiego, miejsca zamieszkania.

Podział terytorialny Polski – województwa.

Symbole narodowe Polski: godło, flaga, hymn.

Ważne wydarzenia z historii Polski.

Sławni Polacy.

Historia miejscowości, w której mieszkamy.

Polska w Unii Europejskiej.

Członkowie Unii Europejskiej.

Flaga i hymn Unii Europejskiej.

Edukacja przyrodnicza

Treści stymulujące inteligencję przyrodniczą.

Metody poznawania środowiska przyrodniczego (1.4, 1.5, 1.6)

Obserwacja.

Doświadczenia.

Korzystanie z różnych źródeł informacji.

Wiązanie przyczyny ze skutkiem.

Wnioskowanie.

Rośliny (1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.7)

Pojęcia: *drzewo, krzew, roślina zielna, roślina owadopylna, roślina wiatropylna*.

Rodzaje drzew: liściaste, iglaste. Wybrane gatunki rosnące w Polsce.

Znaczenie lasów dla środowiska przyrodniczego.

Warunki potrzebne roślinom do życia: gleba, światło słoneczne, wilgoć, powietrze, temperatura.

Budowa podziemna i nadziemna rośliny warzywnej.

Części jadalne roślin warzywnych.

Budowa owocu.

Owoce i warzywa oraz ich wykorzystanie przez człowieka i zwierzęta.

Budowa kwiatu.

Cykl rozwojowy rośliny.

Rośliny ozdobne.

Architektura zieleni.

Uprawa roślin w klasie, domu lub ogrodzie przyszkolnym, obserwacja ich i pielęgnacja.

Znaczenie roślin w przyrodzie.

Zawody związane z pielęgnacją i uprawą roślin.

Rośliny chronione.

Różnice między ekosystemami lasu, łąki i pola.

Zagrożenia dla ludzi ze strony roślin i sposoby radzenia sobie z nimi.

Zagrożenia dla roślin ze strony ludzi.

Zwierzęta (1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.7)

Zwierzęta: ssaki, ptaki, owady, płazy, ryby, gady.

Omawianie wyglądu, sposobu poruszania się, odżywiania, rozmnażania, warunków życia wybranych zwierząt żyjących w różnych ekosystemach.

Przyczyny jesiennych odlotów ptaków i ich wiosennych powrotów.

Cykl rozwojowy ptaka.

Zwierzęta hodowane w domu.

Zwierzęta hodowlane: budowa, cechy, korzyści z ich hodowli.

Zwierzęta mięsożerne, roślinożerne, wszystkożerne.

Opieka nad zwierzętami.

Zwierzęta chronione.

Znaczenie zwierząt w przyrodzie.

Zawody związane z opieką nad zwierzętami i ich ochroną.

Zwierzęta egzotyczne.

Zagrożenia dla ludzi ze strony zwierząt i sposoby radzenia sobie z nimi.

Zwierzęta – szkodniki roślin.

Zagrożenia dla zwierząt ze strony ludzi.

Ciało człowieka i jego funkcje

(2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10, 2.12, 2.13, 2.14, 2.15)

Budowa zewnętrzna człowieka.

Budowa wewnętrzna człowieka.

Układy: oddechowy, pokarmowy, krwionośny, nerwowy, mięśniowy, szkieletowy.

Higiena człowieka (w tym: prawidłowe siedzenie w ławce, przy stole, korzystanie z urządzeń sanitarnych itp.).

Grupy produktów żywnościowych i ich wartości odżywcze.

Racjonalne odżywianie się.

Aktywność fizyczna.

Choroby i zapobieganie im (w tym: szczepienia ochronne, ostrożność w zażywaniu lekarstw i stosowaniu środków chemicznych i substancji żrących).

Udzielanie pierwszej pomocy medycznej.

Zasady wzywania pomocy (pogotowie, policja, straż pożarna).

Telefony alarmowe.

Bezpieczeństwo własne i innych.

Bezpieczeństwo na drogach.

Zagrożenia ze strony ludzi.

Źródła pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia.

Dziecko jako odbiorca i użytkownik nowych technologii (zasady netykiety, czas pracy z urządzeniami mobilnymi, pozytywne aspekty korzystania z nowych technologii, sprawdzanie prawdziwości informacji z przestrzeni wirtualnej).

Przyroda nieożywiona, geografia (1.1, 1.6, 1.8, 2.8, 2.10, 2.11, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4)

Ukształtowanie terenu: góry, wyżyny, niziny.

Składniki pogody: wiatr, opady, temperatura, zachmurzenie i ich wpływ na życie ludzi, zwierząt i roślin.

Pogoda w różnych porach roku.

Daty rozpoczęcia pór roku.

Słońce: źródło światła i ciepła, pozorna wędrówka Słońca po niebie, pory dnia i roku, strefy klimatyczne, równik, bieguny.

Księżyc: obrót wokół Ziemi, fazy Księżyca.

Gwiazdy, planety, loty kosmiczne.

Powietrze: właściwości powietrza, tlen, dwutlenek węgla, zanieczyszczenia powietrza, znaczenie powietrza dla ludzi, zwierząt i roślin.

Wiatr: przyrządy do pomiaru kierunku i siły wiatru, znaczenie wiatru dla ludzi, przyrody i klimatu.

Woda: stany skupienia wody, temperatura zamarzania wody, temperatura wrzenia, zmiana objętości zamarzniętej wody, rodzaje opadów, znaczenie wody dla ludzi, przyrody i klimatu, kwaśne deszcze i inne zanieczyszczenia.

Ochrona środowiska.

Pojęcia: *odpady, surowce wtórne, recykling*.

Segregowanie odpadów.

Obserwowanie różnych zjawisk i ich objaśnianie: pływanie i tonięcie różnych materiałów, magnetyzm, elektrostatyka, zasada działania termosu itp.

Zasady zachowania się podczas burzy.

Rozwijanie zainteresowań najbliższą okolicą zamieszkania.

Polska – jej granice, stolica i sąsiedzi.

Polska – charakterystyczne obiekty, ukształtowanie terenu.

Pojęcia: *miasto, miasteczko, wieś*.

Mapa Polski – kierunki podstawowe.

Edukacja plastyczna

Treści stymulujące inteligencję wizualno-przestrzenną.

Wiadomości z zakresu sztuk plastycznych (3.3)

Pojęcia: *malarstwo, malarz, obraz, oryginał, reprodukcja, kopia, portret, martwa natura, krajobraz; rzeźba, rzeźbiarz, płaskorzeźba, medal, pomnik, popiersie; architektura, architektura zieleni, architekt; budynki użyteczności publicznej, przemysłowe, mieszkaniowe; scenografia, scenograf, kostiumy, rekwizyty, rytm, kontrast, kompozycja otwarta, kompozycja zamknięta, perspektywa*.

Percepcja wzrokowa i nazywanie (1.1 a, 1.1 b, 1.1 c, 1.1 d, 1.2)

Obserwowanie i nazywanie kształtów: *prostokątny, okrągły, owalny, trójkątny, kulisty, nieregularny*. Obserwowanie i nazywanie wielkości: *mały, duży, średni, mniejszy niż, większy od, gruby, cienki, wysoki, niski, szeroki, wąski*.

Obserwowanie i nazywanie stosunków przestrzennych na obrazie: *dalej, bliżej, na prawo, na lewo, w środku, nad, pod, między*.

Obserwowanie i nazywanie barw: *odcienie barw, nasycenie barw, barwy podstawowe i pochodne, barwy ciepłe i zimne*.

Obserwowanie i nazywanie linii: *gruba, cienka, długa, krótka, ciągła, przerywana, jasna, ciemna*.

Obserwowanie i nazywanie faktury: *gładka, szorstka, lśniąca, matowa*.

Obserwowanie i nazywanie brył: *duża, mała, wydłużona, walcowata, obła, ścięta, rozczłonkowana, zwarta*.

Symetria jedno- i wieloosiowa.

Analizowanie reprodukcji dzieł malarskich i rzeźbiarskich pod względem treści, linii, barw, kształtów, wielkości, faktury, stosunków przestrzennych, nastroju, proporcji, wrażenia.

Percepcja i recepcja (3.1, 3.2)

Oglądanie dzieł z różnych dziedzin sztuki, twórców polskich, światowych i regionalnych.

Opisywanie poznanych dzieł sztuki z uwzględnieniem poznanych pojęć plastycznych.

Rozpoznawanie i nazywanie dziedzin działalności twórczej człowieka: malarstwa, rzeźby itp.

Uczestniczenie w życiu kulturalnym szkoły i najbliższego środowiska (muzeum, teatr, kino, wystawy).

Prawo autorskie.

Ekspresja przez sztukę (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.8, 2.9)

Rysowanie: kredkami, ołówkiem, flamastrami, patykiem i tuszem.

Malowanie: farbami akwarelowymi, farbami plakatowymi, plasteliną, świecą.

Kolaże.

Wydzieranie.

Wycinanie.

Wydrapywanie.

Origami.

Powielanie.

Lepienie: z plasteliny, modeliny, masy solnej.

Projektowanie: odzieży, mebli, budynków, form użytkowych, terenów zielonych, plakatów, ulotek.

Wykonywanie prostych rekwizytów do małych form teatralnych.

Materiały i narzędzia

kredki, kredki świecowe, ołówki, flamastry, farby akwarelowe, farby plakatowe, świeca, tusz, papier kolorowy, bibuła, szary papier, kartki rysunkowe, karton, nici, klej, plastelina, modelina, masa solna, tkaniny, włóczka, materiały zdobnicze, wata, materiały przyrodnicze, surowce wtórne, kreda kolorowa, widokówki, pasta do zębów, pędzle, patyki, zszywacz, dziurkacz, nożyczki, taśma klejąca, igła, nóż, narzędzia multimedialne.

Edukacja techniczna

Treści stymulujące inteligencję wizualno-przestrzenną.

Materiały

Poznanie właściwości: materiałów papierniczych (papieru, kartonu, tektury, papieru kolorowego, bibuły), materiałów tekstylnych (tkaniny, włóczki, nici, wełny, bawełny), drewna, metali i stopów (miedzi, stali, aluminium), tworzyw sztucznych, szkła, materiałów przyrodniczych.

Narzędzia

Posługiwanie się: nożyczkami, linijką, kolcem, igłą i napastrkiem, szczypcami, nożem, dziurkaczem, zszywaczem, prostymi urządzeniami gospodarstwa domowego.

Kultura posługiwania się narzędziami.

Informacja techniczna (2.1)

Czytanie rysunków poglądowych.

Poznanie wybranych symboli i znaków powszechnej informacji.

Czynności technologiczne (2.2 a, 2.2 b, 2.2 c, 2.3)

Obrysowywanie i wycinanie wzorów.

Odmierzanie długości linijką.

Składanie.

Zaginanie.

Przerywanie.

Przecinanie.

Nakłuwanie.

Zwijanie.

Oklejanie.

Przeplatanie.

Nawlekanie igły.

Przyszywanie guzików.

Szycie ścięgłem okrętkowym.

Krojenie.

Cięcie materiałów papierniczych i tkanin po liniach prostych i krzywych.

Poznajowanie różnych sposobów łączenia materiałów (rozłączne, nierozłączne, ruchome).

Wykorzystywanie poznanych technologii do wykonywania przedmiotów użytkowych, modeli wybranych urządzeń technicznych.

Organizacja i kultura pracy (1.3, 1.4, 2.4)

Przygotowanie stanowiska pracy.

Zasady bezpiecznej pracy.

Higiena pracy.

Planowanie etapów pracy (pomysł, kolejne czynności, dobór materiałów i narzędzi).

Porównanie wykonanego zadania z planem.

Podział pracy (indywidualna i zbiorowa).

Dobieranie materiałów i narzędzi do pracy.

Samokontrola wykonanej pracy.

Technika dawniej i dziś (3.1, 3.2)

Historia wybranych narzędzi i materiałów.

Historia wybranych wynalazków.

Zawody techniczne.

Sposoby wytwarzania przedmiotów codziennego użytku.

Rodzaje budowli mieszkalnych i przemysłowych.

Rodzaje urządzeń informatycznych (komputer stacjonarny, notebook, telefon komórkowy).

Ocena wartości urządzeń technicznych z punktu widzenia ich cech użytkowych.

Edukacja informatyczna

Program edukacji informatycznej – Ewelina Włodarczyk

Bezpieczeństwo i higiena pracy przy komputerze (5.1, 5.2, 5.3)

Prawidłowa postawa ciała podczas pracy przy komputerze.

Organizacja stanowiska komputerowego.

Zagrożenia wynikające z korzystania z komputera, multimediiów i internetu.

Obsługa komputera i oprogramowania komputerowego (1.1, 1.2, 1.3)

Tworzenie folderów.

Urządzenia pamięci zewnętrznej.

Pojęcia: *Pulpit, ikona*.

Przechowywanie prac.

Gry komputerowe (1.3, 4.1, 4.2)

Instrukcja gry.

Mysz i strzałki kursorów.

Edytor grafiki Paint (2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3)

Podstawowe narzędzia: *Wypełnij kolorem, Ołówek, Gumka, Pędzel, Aerograf, Lupa, Zaznacz (Zaznaczenie prostokątne, Zaznaczenie przezroczyste), Kształty (Owal, Linia, Krzywa, Prostokąt), Tekst, Paleta kolorów, Edytuj kolory (Kolory podstawowe i Kolory niestandardowe), Kolor pierwszego planu, Kolor tła*.

Kopiowanie, wklejanie, wycinanie elementów rysunku.

Rysowanie za pomocą poznanych narzędzi.

Edytor grafiki Paint 3D (2.2, 2.3, 3.1, 3.2)

Wybrane narzędzia z kategorii Pędzle.

Kształty 2D i 3D.

Zapisywanie wykonanej pracy.

Edytor tekstu Microsoft Word (2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3)

Klawiatura i jej klawisze: litery i inne znaki, klawiatura numeryczna.

Kroje i rozmiary czcionek.

Sprawdzanie pisowni i gramatyki.

Kopiowanie i wklejanie tekstu za pomocą poleceń i skrótów klawiaturowych.

Pisanie prostych tekstów.

Wstawianie obrazów online do tekstu.

Wstawianie obramowania strony.

Zapisywanie utworzonych dokumentów i dopisywanie do nich zmian.

Program Kalkulator (2.2)

Podstawowe funkcje programu Kalkulator: +, -, *, /.

Programowanie wizualne w środowisku Scratch (1.1, 1.2, 2.1, 5.3)

Poznanie pojęć: *programowanie, skrypt*.

Korzystanie z różnych kategorii blozków z poleceniami.

Tworzenie skryptów w środowisku Scratch.

Współpraca koleżeńska podczas programowania.

Internet (3.3, 4.1, 4.2)

Pojęcia: *internet, strona WWW, przeglądarka*.

Netykieta obowiązująca w internecie.

Internet jako źródło informacji.

Przeglądarka internetowa.

Wpisywanie adresów stron WWW w przeglądarce internetowej.

Edukacja muzyczna

Treści stymulujące inteligencję muzyczną.

Odbiór muzyki (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 2.6, 3.1)

Słuchanie piosenek i utworów muzycznych.

Wyróżnianie zwrotek i refrenu piosenki.

Rozwijanie percepcji słuchowej.

Rozwijanie koncentracji uwagi.

Rozpoznawanie brzmienia instrumentów muzycznych.

Określanie elementów muzyki.

Werbalne i niewerbalne wyrażanie wrażeń związanych ze słuchaną muzyką.

Wyróżnianie form muzycznych AB, ABA.

Prawo autorskie dotyczące muzyki.

Ćwiczenie mowy i śpiew (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6)

Ćwiczenie prawidłowej artykulacji głosek, dykcji i oddechu.

Rytmiczne recytowanie tekstów ze zróżnicowaniem tempa, dynamiki i barwy głosu.

Zbiorowe i indywidualne śpiewanie piosenek.

Ruch przy muzyce (3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7)

Spontaniczne zaspokajanie potrzeby ruchu.

Reagowanie na sygnały muzyczne i ich zmiany.

Realizowanie ruchem wartości poznawanych nut.

Ilustrowanie ruchem treści piosenek, wyliczanek, rymowanek.

Swobodny taniec przy muzyce z rekwizytem i bez rekwizytu.

Wykonywanie układów tanecznych do muzyki.

Nauka tańców: kujawiaka, krakowiaka, poloneza, walca.

Gra na instrumentach (4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7)

Wykorzystanie naturalnych efektów akustycznych: stukania, klaskania, tupania itp.

Granie na instrumentach perkusyjnych niemelodycznych.

Tworzenie na instrumentach perkusyjnych akompaniamentów do piosenek, tekstów literackich, obrazów, scenek dramatycznych, inscenizacji itp.

Wiadomości z teorii muzyki (1.5, 3.1, 5.1)

Wprowadzenie pojęć: *nuta, pięciolinia, klucz wiolinowy, ćwierćnuta, ósemka, półnuta, cała nuta, pauza całonutowa, pauza ćwierćnutowa, pauza półnutowa, pauza ósemkowa, metrum, takty, opera, piano, forte.*

Elementy muzyki: *rytm, melodia, tempo, dynamika i barwa.*

Sposób wykonania utworu: solo, zespołowo, chórem, w duecie.

Takty: na dwa, na trzy, na cztery.

Taktowanie.

Nauka pisania poznanych znaków muzycznych.

Wiadomości o instrumentach (4.6, 4.7)

Podział instrumentów (strunowe, smyczkowe, perkusyjne).

Budowa i brzmienie instrumentów perkusyjnych.

Budowa i brzmienie dzwonków.

Budowa i brzmienie skrzypiec, altówki, wiolonczeli i kontrabas.

Budowa i brzmienie pianina i fortepianu.

Tworzenie muzyki (2.1, 5.1)

Muzyczne ilustrowanie odgłosów przyrody.

Rytmizowanie tekstów.

Układanie przez dzieci piosenek.

Improwizowanie melodii do podanych tekstów i obrazów.

Instytucje związane z muzyką

Filharmonia, teatr operowy, sala koncertowa, festiwale muzyczne.

Zawody związane z muzyką

Śpiewak, kompozytor, muzyk, dyrygent, piosenkarz, gitarzysta, skrzypek, pianista, stroiciel, inżynier dźwięku, instrumentalista, wokalista, disc-jokey itp.

Wychowanie fizyczne

Treści stymulujące inteligencję kinestetyczną.

Psychomotoryka**Biegi (2.2)**

Marsz, marszobieg, trucht, bieg w różnych warunkach terenowych.

Bieg po prostej, slalomem, po okręgu.

Bieg do wyznaczonego miejsca (5–10 m).

Bieg po wyznaczonej trasie.

Bieg indywidualny i grupowy.

Bieg sztafetowy.

Start do biegu z różnych pozycji (wysoka, niska).

Zabawy bieżne: z wysokim unoszeniem kolan, bokiem, tyłem, przyspieszanie, zwalnianie.

Zabawy bieżne z użyciem różnych przyborów.

Skoki (2.3)

Skoki w górę (obunóż, jednonóż).

Skoki z pokonywaniem przeszkód (obunóż, jednonóż).

Skoki z wysokości (do 1m) na miękkie podłoże.

Wieloskoki.

Skok w dal z miejsca.

Zabawy skoczne z użyciem różnych przyborów.

Rzuty (2.3, 3.4, 3.5)

Rzuty oburącz: zza głowy, znad głowy, sprzed głowy, dołem, w przód, w tył, z miejsca, w ruchu.

Rzuty jedną ręką.

Rzuty na odległość małymi przedmiotami.

Rzuty do nieruchomego celu.

Rzuty do ruchomego celu.

Zabawy rzutne z użyciem różnych przyborów.

Dźwiganie i wspinanie (2.4 c, 2.4 e)

Przenoszenie przyborów oburącz, pojedynczo i parami (do 3 kg).

Toczenie przyborów ręką lub nogą.

Przeciąganie przyborów po podłożu.

Wspinanie się na niskie przyrządy.

Schodzenie z niskich przyrządów.

Pokonywanie przeszkód dołem i górą.

Zwisy na drabinkach przodem i tyłem.

Wspinanie się po skośnie ustawionej ławeczce.

Mocowanie w pozycjach wysokich i niskich.

Pełzanie, czołganie się i czworakowanie (2.4 a, 2.4 b)

Pełzanie z przyborem.

Czołganie się pod niskimi przeszkodami.

Zabawy na czworakach z użyciem różnych przyborów.

Tory przeszkód z elementami pełzania, czołgania się i czworakowania.

Ruchowa ekspresja i poczucie rytmu

Wykonywanie ruchów w rytmie muzyki.

Rytmiczny marsz z akcentowaniem ruchów rąk i nóg.

Rytmiczne podskoki, bieg, marsz, cwał.

Odtwarzanie obrazów za pomocą ciała.

Ilustrowanie ruchem rytmu piosenek i melodii.

Wystukiwanie rytmu w różnych pozycjach wyjściowych.

Zabawy rytmiczno-taneczne.

Tańce nowoczesne, narodowe i regionalne.

Spostrzegawczość, orientacja i szybka reakcja

Zabawy i gry orientacyjno-porządkowe.

Szybkie ustawianie się w szeregu, dwuszeru, kole, rozsypce.

Szybka reakcja na sygnał wzrokowy lub słuchowy.

Zmiany kierunku ruchu i zatrzymywanie się na sygnał.

Naśladowanie ruchów współwiczającego.

Wykonywanie ruchów przeciwnych do ruchów współwiczającego.

Podania piłki z wykonywaniem dodatkowych czynności, np. klaśnięcia.

Doganianie współwiczającego i wyprzedzanie go z lewej strony zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

Wymijanie się osób i zespołów zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

Omijanie przeszkód zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

Zwinność i zręczność

Biegi między przeszkodami.

Pokonywanie przeszkód.

Przejście z zamkniętymi oczami po linii rozłożonej na podłodze.

Przekazywanie współwiczającemu przyborów w różnym tempie i w różnych pozycjach.

Przejście równoważne po różnych przyrządach.

Wspinanie, podciąganie, wbieganie na różne przyrządy.

Umiejętności

Gimnastyka (2.1, 2.4 a, 2.5, 2.6)

Przyjmowanie pozycji niskich: przysiad podparty; siad: prosty, skrzyżny, skulny, klęczny, równoważny; klęk: jedenonóż, obunóż; leżenie: przodem, tyłem; stanie rozkroczone.

Ćwiczenie szyi (skłony głowy w przód, w tył, na boki, krążenia głowy).

Ćwiczenie ramion i pasa barkowego (wznoszenie i opuszczanie ramion w różnych kierunkach, krążenia ramion, wymachy ramion: jednoczesne, naprzemianstronne, w przód, w tył).

Ćwiczenie tułowia we wszystkich płaszczyznach z różnym ułożeniem ramion.

Ćwiczenie nóg (wspięcia, przysiady, podskoki, w różnych kierunkach, ćwiczenia przeciw płaskostopiu).

Przejścia po ławeczce różnymi sposobami, z przyborami i bez.

Leżenie przewrotne.

Podpór tyłem.

Lekkoatletyka (2.2, 2.3)

Bieg wolny i szybki na sygnał ze startu wysokiego i niskiego.

Rzuty piłeczką palantową na odległość z miejsca w pozycji wykroczonej, pomiar odległości.

Skok w dal z miejsca i z rozbiegu, mierzenie długości skoku.

Gry zespołowe (3.1, 3.3, 3.4, 3.6)

Zabawy i gry ruchowe przygotowujące do gier zespołowych.

Dwa ognie (podawanie i chwytanie piłki w miejscu i w ruchu, rzucanie do celu, gra według ustalonych zasad).

Ringo (rzucanie kółka oburącz i jednorącz, chwytanie kółka oburącz w miejscu, w wyskoku i w przysiadzie, rzucanie kółkiem do celu, gra w ringo według ustalonych zasad).

Wykorzystanie dostępnego sprzętu sportowego (3.7)

Jazda na sankach pojedynczo i parami.

Jazda (na sankach, rowerze, rolkach, łyżwach, hulajnodze itp.) po linii prostej do wyznaczonego miejsca, hamowanie.

Zmiana kierunku jazdy: skręty w prawo i w lewo.

Wykonywanie różnych czynności podczas zjazdu/jazdy, np. podnoszenie z ziemi przyborów.

Pokonywanie torów przeszkód.

Inne sporty – np. pływanie – mogą być uprawiane zależnie od bazy szkoły.

Edukacja zdrowotna i bezpieczeństwo (1.1, 1.2, 1.6, 3.2)

Świadomość własnego ciała: mierzenie wzrostu i masy ciała, samoocena własnej sprawności fizycznej, świadomość wpływu ćwiczeń na sprawność fizyczną.

Higiena osobista.

Hartowanie organizmu.

Wpływ żywienia na sprawność fizyczną.

Zasada stopniowania wysiłku.

Zasady współdziałania w grupie.

Zasady rywalizacji.

Bezpieczeństwo podczas uprawiania sportu.

Historia sportu.

Etyka

Treści stymulujące inteligencję interpersonalną i inteligencję intrapersonalną.

Kształtowanie postaw i pojęć

(1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10, 1.11, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6)

Kształtowanie tolerancji dla różnic między ludźmi.

Stosowanie poznanych zasad.

Rozumienie wartości jaką jest wolność.

Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania emocji.

Kształtowanie postaw altruistycznych.

Kształtowanie odwagi cywilnej i poczucia odpowiedzialności za swoje postępowanie.

Kształtowanie postawy szacunku wobec osób, wspólnot i symboli wspólnot.

Kształtowanie umiejętności oceny postępowania swojego i innych ludzi.

Kształtowanie umiejętności nawiązywania relacji koleżeńskich i przyjacielskich.

Kształtowanie szacunku dla ludzi, niezależnie od ich wyglądu, sytuacji materialnej, wykształcenia czy sytuacji życiowej.

Rozumienie czym jest szczęście.

Kształtowanie szacunku dla przyrody.

Kształtowanie szacunku dla cudzej własności i prywatności.

Kształtowanie tolerancji dla odmiennych opinii innych ludzi.

Klasa 3

Edukacja polonistyczna

Treści stymulujące inteligencję językową.

Słuchanie (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5)

Słuchanie (czego?) poleceń, bajek, baśni, opowiadań, opisów, wierszy, muzyki, audycji radiowych, tekstów popularnonaukowych, wypowiedzi innych osób.

Słuchanie (kogo?) nauczycieli, innych osób, koleżanek i kolegów.

Słuchanie (jak?) z uwagą, z zainteresowaniem, w skupieniu, ze zrozumieniem, bez przerywania innym, krytycznie.

Komunikacja słowna (1.2, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8)

Wspieranie wypowiedzi odpowiednią intonacją, modulacją głosu, akcentem.

Wspieranie wypowiedzi odpowiednią mimiką i gestykulacją.

Skupianie uwagi i zainteresowania słuchaczy.

Dostosowanie tonu głosu do wypowiedzi.

Nacechowanie wypowiedzi indywidualnym stylem.

Nawiązywanie kontaktu wzrokowego ze słuchaczami.

Rodzaje komunikatów słownych

Rozmowa.

Pytania.

Odpowiedzi na pytania.

Opis.

Opowiadanie.

Dialog.

Dyskusja.

Argumentowanie i kontrargumentowanie.

Recytacja.

Swobodne, barwne wypowiadanie się na rozmaite tematy.

Dobór właściwych form komunikowania się w różnych sytuacjach.

Negocjowanie.

Wyrażanie emocji i uczuć.

Rozbawianie innych.

Pocieszanie innych.

Nawiązywanie do wypowiedzi innych osób.

Sytuacje sprzyjające komunikowaniu się

Sytuacje problemowe.

Recepcja utworów literackich.

Współpraca w zespołach.

Kontakty z osobami zajmującymi różne pozycje społeczne.

Przeżycia i doświadczenia dzieci.

Czytanie (3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.7)

Aspekt techniczny czytania

Higiena czytania

Prawidłowa postawa podczas czytania.
Właściwe oświetlenie podczas czytania.
Odpowiednia odległość czytanego tekstu od oczu.

Rodzaje czytania

Na głos.
Po cichu.
Z podziałem na role.

Cechy czytania na głos

Poprawność.
Płynność.
Wyrazistość.
Biegłość.

Rodzaje tekstów do nauki czytania ze zrozumieniem

Teksty drukowane.
Teksty pisane.
Polecenia do ćwiczeń.
Opowiadania, bajki, baśnie.
Opisy.
Teksty popularnonaukowe.
Wiersze.
Instrukcje do prac.
Informacje prasowe.
Książki z biblioteki klasowej i szkolnej.

Aspekt semantyczny czytania

Zadawanie pytań do tekstu.
Udzielanie odpowiedzi na pytania.
Wyszukiwanie w tekście potrzebnych informacji.
Odszukiwanie w tekście odpowiednich fragmentów na poparcie swoich wypowiedzi.
Wyodrębnianie w utworze: bohaterów, miejsca i czasu akcji.
Charakteryzowanie bohaterów utworów.
Wyodrębnianie zdarzeń w utworze.
Ustalanie kolejności zdarzeń w utworze.
Określanie nastroju w utworze.
Wskazywanie określonych fragmentów utworu (najpiękniejszych, najśmieszniejszych, najsmutniejszych, najważniejszych itp.).
Wskazywanie w tekście: dialogów, monologów, opisów.
Odróżnianie świata fikcji od realnej rzeczywistości, bytów rzeczywistych od medialnych, bytów realistycznych od fikcyjnych.

Aspekt krytyczno-twórczy czytania

Wskazywanie związków przyczynowo-skutkowych w zmianie zachowania bohatera.
Ocena postępowania bohatera.
Układanie własnego zakończenia (początku) utworu.
Wypowiadanie własnego zdania na temat przeczytanego utworu.
Wyrażanie swojego stosunku do utworu poprzez ekspresję muzyczną, plastyczną, ruchową i inscenizację.
Wskazywanie najważniejszych – zdaniem dzieci – wydarzeń w utworze.
Wykonywanie pracy zgodnie z przeczytaną instrukcją.
Nazywanie emocji bohaterów tekstów literackich.
Konfrontacja treści utworu z wiedzą osobistą dziecka.

Samokształcenie i docieranie do informacji (6.1, 6.2, 6.3)

Zbieranie informacji ustnych od innych ludzi.
Korzystanie ze słowników i encyklopedii przeznaczonych dla dzieci na I etapie edukacyjnym.
Poszerzanie własnego słownictwa.

Kształcenie literackie (5.5, 5.6, 5.7, 6.1)

Metryczka książki: autor, tytuł, ilustrator, wydawca; okładka, strona tytułowa, spis treści.
Terminy: *komiks, akcja, fabuła, legenda, podanie, wiersz, proza, wers, zwrotka, strofa, rym, narrator, baśń, akcja, miejsce akcji, czas akcji, bohater, morał, powieść, pamiętnik, recenzja, świat wyobrażony, wątek, związek frazeologiczny, wyrażenie, zwrot*.
Proces powstawania utworu literackiego.
Znaczenie literatury w życiu człowieka.
Objaśnianie znaczeń przysłów i związków frazeologicznych.
Prawo autorskie.

Małe formy teatralne, audycje radiowe i filmy (1.4)

Ilustrowanie głosem, gestem, mimiką, ruchem zachowań bohaterów inscenizacji.
Ćwiczenia dykcyjne.
Oglądanie przedstawień teatralnych. Wyrażanie opinii o obejrzanych spektaklach.

Pisanie (4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.6, 4.8)

Aspekt techniczny pisania

Higiena pisania

Odpowiednie trzymanie narzędzia pisarskiego i ułożenie zeszytu.
Prawidłowa postawa podczas pisania.
Właściwe oświetlenie podczas pisania.

Ćwiczenia doskonalące pismo

Doskonalenie pisma w zakresie kształtu, proporcji, odstępów między literami, rozmieszczenia w liniaturze liter małych i wielkich, estetyki i czytelności.
Przyspieszanie tempa pisania.

Rodzaje ćwiczeń w pisaniu

Przepisywanie.

Pisanie z pamięci.

Pisanie ze słuchu.

Ortografia

Rozpoczynanie zdań wielką literą i kończenie kropką, pytajnikiem lub wykrzyknikiem.

Pisownia wyrazów wielką literą.

Znaki interpunkcyjne: kropka, przecinek, dwukropek, cudzysłów, nawias, pytajnik, wykrzyknik, wielokropek, średnik, myślnik.

Dzielenie wyrazów przy przenoszeniu.

Pisownia wyrazów ze spółgłoskami miękkimi w różnych pozycjach.

Pisownia wyrazów z **ó** wymiennym i niewymiennym.

Pisownia wyrazów z **u**.

Pisownia wyrazów z **rz** wymiennym i niewymiennym.

Pisownia wyrazów z **ż**.

Pisownia wyrazów z **i**.

Pisownia wyrazów z **j**.

Pisownia wyrazów z **ch**.

Pisownia wyrazów z **h**.

Pisownia wyrazów z **ą** i **ę** w różnych pozycjach.

Pisownia wyrazów z **em, en, om, on**.

Pisownia wyrazów z **rz** po spółgłoskach: *p, b, t, d, k, g, ch, j, w*.

Pisownia wyrazów z zakończeniami: *-ów, -ówka, -ówna, -uję, -ujesz, -uje, -unek, -unka, -un, -uszka, -uch*.

Pisownia skrótów wyrazów: rok – r., dnia – dn., miesiąc – mies., tydzień – tydz., tygodnie – tyg., ulica – ul., strona – s., numer – nr, mieszkania – m., godzin – godz., minuta – min, pod tytułem – pt., na przykład – np., doktor – dr, i tak dalej – itd., ciąg dalszy nastąpi – cdn., i tym podobne – itp.

Pisanie partykuły **nie** z: rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, przysłówkami.

Pisownia przymiotników i przysłówków w stopniu wyższym i najwyższym.

Sposoby sprawdzania umiejętności ortograficznych

Przepisywanie tekstów.

Pisanie z pamięci.

Pisanie ze słuchu.

Pisanie tekstów na podany temat.

Aspekt formalny pisania

Rodzaje wypowiedzi pisemnych

Pisanie zdań do ilustracji, na podany temat.

Pisanie odpowiedzi na pytania.

Porządkowanie rozsypanek zdaniowych w spójne wypowiedzi.

Pisanie planów: opisów, opisów przedmiotów i osób.

Pisanie opowiadań (wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapit, dialogi).

Adresowanie, listów.

Pisanie życzeń, zaproszeń, zawiadomień ogłoszeń, sprawozdań z wycieczek, dialogów, notatek, planów, e-maili.

Fonetyka

Głoski: *samogłoski, spółgłoski*.

Spółgłoski twarde i miękkie.

Rola samogłosek w tworzeniu sylab.

Alfabet.

Słowotwórstwo

Wyrazy: równoznaczne, bliskoznaczne, wieloznaczne, przeciwstawne, zdrobniałe, zgrubiałe, podstawowe, pokrewne, gwarowe.

Gramatyka

Rzeczowniki

Liczba pojedyncza i mnoga rzeczowników.

Rodzaje rzeczownika.

Czasowniki

Liczba pojedyncza i mnoga czasowników.

Czasy czasownika: teraźniejszy, przeszły, przyszły.

Rodzaje czasownika.

Odmiana czasownika przez osoby w liczbie pojedynczej i mnogiej.

Przymiotniki

Liczba pojedyncza i mnoga przymiotników.

Stopniowanie przymiotników.

Rodzaje przymiotnika.

Przysłówki

Stopniowanie przysłówków.

Liczebniki

Liczebniki główne i porządkowe.

Rodzaje zdań ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe.

Zadania proste i zdania złożone.

Edukacja matematyczna

Treści stymulujące inteligencję matematyczno-logiczną.

Rozwijanie cech ważnych dla uczenia się matematyki (6.1, 6.6, 6.8, 6.9)

Kształtowanie wytrwałości, cierpliwości, dokładności, krytycyzmu, odporności na trudności typu poznawczego.

Rozwijanie spostrzegania, uwagi i pamięci.

Rozwijanie myślenia przyczynowo-skutkowego.

Rozwijanie myślenia dywergencyjnego i konwergencyjnego.

Rozwijanie myślenia przez analogię, porównywanie, skojarzenia.

Kształtowanie nawyku sprawdzania wyniku swojej pracy.

Nastawienie na poszukiwanie własnych sposobów rozwiązania zadania.

Stosowanie umiejętności matematycznych w codziennym życiu.

Stosowanie słownictwa matematycznego w codziennym życiu (np. określić: pół, połowa, dwa i pół, cztery równe części, czwarta część, ćwierć).

Rozwijanie umiejętności myślenia strategicznego, logicznego, rozumienia zasad.

Liczby i ich własności (2.1, 2.2, 2.3, 2.4)

Liczenie w zakresie 1000 według podanego warunku.

Porównywanie i porządkowanie liczb w zakresie 1000.

System dziesiętkowy i system pozycyjny.

Liczby: jednocyfrowe, dwucyfrowe, trzycyfrowe, czterocyfrowe.

Liczby 0 i 1 w mnożeniu i dzieleniu.

Działania na liczbach (3.1, 3.2, 3.3, 3.4)

Dodawanie w zakresie 100 z przekraczaniem progu dziesiętkowego.

Odejmowanie w zakresie 100 z przekraczaniem progu dziesiętkowego.

Mnożenie w zakresie 100.

Dzielenie w zakresie 100.

Kolejność wykonywania działań w wyrażeniach bez nawiasów.

Dodawanie (odejmowanie) liczb jednocyfrowych do (od) dwucyfrowych w zakresie 100 (bez przekraczania progu dziesiętkowego, z przekroczeniem progu dziesiętkowego, różnymi sposobami).

Dodawanie i odejmowanie liczb dwucyfrowych w zakresie 100 (bez przekraczania progu dziesiętkowego, z przekroczeniem progu dziesiętkowego, różnymi sposobami).

Pamięciowe mnożenie i dzielenie liczb w zakresie 1000.

Dodawanie i odejmowanie setek w zakresie 10 000.

Dodawanie i odejmowanie liczb w zakresie 10 000 bez przekraczania progów dziesiętkowych.

Równania (3.3)

Rozwiązywanie poznanych typów równań.

Wербalizowanie przebiegu rozwiązywania równań z użyciem nazw liczb w działaniach.

Zadania (4.1, 4.2)

Rozwiązywanie i układanie zadań prostych i złożonych (z dwoma działaniami).

Zapisywanie danych zadania o treści geometrycznej na rysunku poglądowym.

Metody rozwiązywania zadań

Symulacyjna.

Syntetyczna.

Analityczno-syntetyczna.

Algebraiczna.

Heurystyczna.

Geometria (5.1, 5.2, 5.3)

Obliczanie obwodów trójkątów i prostokątów.

Obliczanie długości boku figury, gdy dany jest obwód i długości pozostałych boków.

Rysowanie figur: w pomniejszeniu, w powiększeniu, dostrzeganie symetrii figur.

Jednostki miary i ich skróty. Kalendarz (6.3, 6.4, 6.5, 6.7)

Jednostki pieniędzy: *złoty*, *grosz*.

Proste obliczenia pieniężne.

Pojęcia: *cena towaru*, *ilość towaru*, *wartość towaru*.

Jednostki masy: *gram*, *dekagram*, *kilogram*, *tona*.

Pojęcia: *brutto, netto, tara*.
Proste obliczenia dotyczące masy.
Jednostki pojemności: *litr, pół litra, ćwierć litra*.
Proste obliczenia dotyczące pojemności.
Jednostki długości: *milimetr, centymetr, metr, kilometr*.
Wyjaśnienie zależności między jednostkami długości.
Posługiwanie się wyrażeniami dwumianowanymi.
Proste obliczenia dotyczące długości.
Proste obliczenia kalendarzowe.
Jednostki czasu zegarowego: *godzina, kwadrans, minuta, sekunda*.
Proste obliczenia zegarowe.
Odczytywanie wskazań termometru.

Edukacja społeczna

Treści stymulujące inteligencję interpersonalną i inteligencję intrapersonalną.

Człowiek – jego rozwój, zdrowie i funkcjonowanie społeczne (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.6, 1.9)

Rozpoznawanie i nazywanie emocji i uczuć.

Zasady *savoir-vivre'u*.

Poznanie siebie (mocne i słabe strony, zainteresowania, uzdolnienia itp.).

Cechy charakteru niezbędne do osiągnięcia zamierzonego celu (wytrwałość, konsekwencja, pracowitość, poczucie własnej wartości, szacunek dla ludzi, przedsiębiorczość, odpowiedzialność, ciekawość poznawcza, kreatywność, umiejętność pracy zespołowej).

Reagowanie na sukcesy i porażki w życiu.

Prawa i obowiązki dziecka.

Różnice i podobieństwa między ludźmi.

Etapy życia człowieka.

Dzieci niepełnosprawne fizycznie i umysłowo.

Znaczenie humoru w kontaktach społecznych.

Szkoła (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.9, 1.10, 2.4)

Prawa i obowiązki ucznia.

Regulamin klasowy oraz zasady zachowania się w szkole wobec pracowników szkoły i kolegów.

Zasady koleżeństwa.

Pozytywne i negatywne wpływy rówieśników.

Poznanie świata za pomocą zmysłów.

Źródła informacji o świecie.

Sposoby weryfikowania zdobywanych informacji.

Zasady bezpieczeństwa w szkole.

Zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Dom i rodzina (1.1, 1.5, 1.9, 2.5, 2.6, 2.7)

Struktura rodziny i role jej członków (rodziny pełne, niepełne, wielopokoleniowe).

Cykl rozwojowy rodziny.

Praca zawodowa rodziców.

Bezrobocie.
Status materialny rodziny.
Zasady współżycia dobrosąsiedzkiego.
Życie ludzi w różnych porach roku.
Domowe urządzenia elektryczne i nauka bezpiecznego posługiwania się nimi.
Racjonalne korzystanie z radia, telewizji, internetu, komputera.
Krytyczny odbiór reklam.
Instytucje kulturalne, użyteczności publicznej i służb ratowniczych, itp.
Wycieczki do teatru, kina, muzeum, izby pamięci, domu opieki, urzędów, zakładów pracy, na pocztę, do banku, do straży pożarnej, sklepu.
Tradycje, zwyczaje i obrzędy ludowe związane ze świętami: Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Wszystkich Świętych.
Uroczystości i święta rodzinne: Dzień Babci, Dzień Dziadka, Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Dziecka.
Święta państwowe i dni wolne od pracy, m.in.: 1 maja – Święto Pracy, 3 maja – Święto Narodowe Trzeciego Maja, 11 listopada – Narodowe Święto Niepodległości, 1 września – rocznica wybuchu II wojny światowej, 14 października – Dzień Edukacji Narodowej.
Organizacje charytatywne w Polsce.

Polska i Unia Europejska – orientacja w czasie historycznym (1.7, 1.8, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.7)

Mapa Polski – kierunki podstawowe.
Legenda mapy.
Dawne stolice Polski.
Dawni władcy Polski.
Aktualne władze państwowe w Polsce.
Podział terytorialny Polski – województwa.
Symbole narodowe Polski: godło, flaga, hymn.
Ważne wydarzenia z historii Polski.
Wybitni Polacy i Polki oraz ich osiągnięcia.
Nagroda Nobla i jej polscy laureaci.
Order Uśmiechu.
Pojęcia: *patriotyzm, wolność narodowa, wolność osobista, niepodległość*.
Historia miejscowości, w której mieszkamy.
Pojęcia: *informacja turystyczna, agroturystyka*.
Sąsiedzi Polski.
Polska w Unii Europejskiej.
Kraje Europy: Szwecja, Francja, Wielka Brytania, Hiszpania, Czechy, Niemcy, Litwa.
Flaga i hymn Unii Europejskiej.
Dorobek minionych epok, z którego do dziś korzystamy.

Edukacja przyrodnicza

Treści stymulujące inteligencję przyrodniczą.

Metody poznawania przyrody (1.4, 1.5, 1.6)

Obserwacja.

Doświadczenia.

Korzystanie z różnych źródeł informacji.

Wiązanie przyczyny ze skutkiem.

Wnioskowanie.

Ciało człowieka i jego funkcje (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10, 2.12, 2.13, 2.14, 2.15)

Higiena człowieka.

Różnice między płciami.

Sfery intymne i ich nietykalność.

Prokreacja.

Wartości odżywcze produktów.

Racjonalne odżywianie się.

Zagrożenia dla zdrowia związane z używkami: alkoholem, nikotyną, narkotykami.

Alkoholizm i jego skutki.

Aktywność fizyczna.

Choroby i zapobieganie im (w tym: szczepienia ochronne, ostrożność w zażywaniu lekarstw i stosowaniu środków chemicznych).

Bezpieczeństwo własne i innych.

Bezpieczeństwo na drogach.

Zagrożenia ze strony ludzi (przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, agresja).

Źródła pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia.

Dziecko jako odbiorca i użytkownik nowych technologii (zasady netykiety, czas pracy z urządzeniami mobilnymi, pozytywne aspekty korzystania z nowych technologii, sprawdzanie prawdziwości informacji z przestrzeni wirtualnej).

Rośliny (1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.7)

Pojęcia: *drzewo, krzew, roślina zielna*.

Warstwowa budowa lasu.

Rodzaje lasów: liściaste, iglaste, mieszane.

Wybrane gatunki drzew rosnących w Polsce.

Rośliny charakterystyczne dla poszczególnych warstw lasu.

Grzyby: jadalne, niejadalne, trujące.

Łańcuch pokarmowy.

Warunki klimatyczne i wodne w różnych warstwach lasu, w różnych porach roku (nasłonecznienie, temperatura, wilgotność).

Warunki potrzebne roślinom do życia: gleba, światło słoneczne, wilgoć, powietrze, temperatura.

Leśne rośliny chronione.

Budowa rośliny.

Budowa kwiatu.

Rozmnażanie roślin.

Cykl rozwojowy rośliny.

Rośliny ozdobne.

Prace polowe.

Rośliny zbożowe (zboża ozime, zboża jare).

Rośliny okopowe, oleiste, włókniste uprawiane w Polsce.

Chwasty.

Rośliny wodne.

Ekosystemy i rola ich składowych: las, łąka, pole, ogród, jezioro, rzeka, morze, staw, las gospodarczy.

Znaczenie roślin w przyrodzie.

Zawody związane z pielęgnacją i uprawą roślin.

Ochrona roślin.

Zagrożenia dla ludzi ze strony roślin i sposoby radzenia sobie z nimi.

Zwierzęta (1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.7)

Zwierzęta: ssaki, ptaki, owady, płazy, ryby, gady.

Omawianie wyglądu, sposobu poruszania się, odżywiania, rozmnażania, warunków życia wybranych zwierząt.

Łańcuchy pokarmowe.

Pojęcia: organizmy samożywne, organizmy cudzożywne.

Zwierzęta charakterystyczne dla poszczególnych warstw lasu.

Leśne zwierzęta chronione.

Opieka nad zwierzętami.

Ochrona zwierząt.

Znaczenie zwierząt w przyrodzie.

Zawody związane z opieką i ochroną zwierząt.

Zwierzęta egzotyczne.

Zwierzęta żyjące w wodzie i w jej pobliżu.

Zagrożenia dla ludzi ze strony zwierząt i sposoby radzenia sobie z nimi.

Przyroda nieożywiona, geografia (1.1, 1.6, 1.8, 2.8, 2.10, 2.11, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4)

Składniki pogody: wiatr, opady, temperatura, zachmurzenie i ich wpływ na życie ludzi, zwierząt i roślin.

Pogoda w różnych porach roku.

Słońce: źródło światła i ciepła, pozorna wędrówka Słońca po niebie, pory dnia i roku, strefy klimatyczne, odkrycie Kopernika, ruch wirowy i obrotowy Ziemi wokół Słońca.

Ziemia: pory roku, dzień i noc, doba.

Księżyc: obrót wokół Ziemi, fazy Księżyca.

Gwiazdy, planety, loty kosmiczne, astronomia.

Powietrze: właściwości powietrza, ciśnienie atmosferyczne, wyż, niż, tlen, dwutlenek węgla, zanieczyszczenia powietrza, znaczenie powietrza dla ludzi, zwierząt i roślin, przyrządy do pomiaru ciśnienia i temperatury powietrza – barometr, termometr.

Wiatr: kierunki, siła wiatru, rodzaje wiatru, przyrząd do pomiaru kierunku i siły wiatru – wiatromierz, znaczenie wiatru dla ludzi, przyrody i klimatu.

Woda: krążenie wody w przyrodzie, stany skupienia wody, temperatury zamarzania wody i jej wrzenia, zmiana objętości zamarzniętej wody, rodzaje zbiorników wodnych, rodzaje opadów, rodzaje chmur, zanieczyszczenia, znaczenie wody dla ludzi, przyrody i klimatu, przyrządy do pomiaru opadów – deszczomierz, śniegomierz.

Zagrożenia dla ludzi ze strony czynników atmosferycznych i sposoby radzenia sobie z nimi (klęski żywiołowe – burza, grad, huragan, lawina, powódź, susza, trąba powietrzna).

Zadania i znaczenie meteorologii.

Pojęcia: *odpady, surowce wtórne, recykling*.

Segregowanie odpadów.

Ekologia.

Obserwowanie różnych zjawisk i ich objaśnianie: pływanie i tonięcie różnych materiałów, magnetyzm, elektrostatyka, zasada działania termosu, promieniowanie, napięcie powierzchniowe).

Bogactwa naturalne Polski i ich zastosowanie (węgiel kamienny, węgiel brunatny, torf, sól kamienna, rudy metali).

Ochrona środowiska.

Rozwijanie zainteresowań najbliższą okolicą zamieszkania.

Ukształtowanie terenu: góry, wyżyny, niziny.

Kierunki na mapie.

Charakterystyka regionów: Morza Bałtyckiego; побережье Bałtyku; pojezierzy Pomorskiego i Mazurskiego; nizin: Wielkopolskiej, Mazowieckiej, Podlaskiej, Śląskiej; wyżyn: Śląskiej, Małopolskiej, Lubelskiej; gór: Sudetów, Karpat.

Widnokrąg (horyzont).

Wybrane parki narodowe i rezerваты w Polsce.

Województwa w Polsce i ich stolicy.

Transport: lądowy, wodny i powietrzny.

Charakterystyczne cechy kontynentów.

Polska – jej granice, stolica i sąsiedzi.

Polska – charakterystyczne obiekty, ukształtowanie terenu.

Polska – z czego słynie (gałęzie gospodarki, dziedziny sportu itp.)

Miejsca pamięci narodowej.

Pojęcia: *miasto, miasteczko, wieś, region*.

Edukacja plastyczna

Treści stymulujące inteligencję wizualno-przestrzenną.

Wiadomości z zakresu sztuk plastycznych (3.3)

Pojęcia: *malarstwo, malarz, obraz, oryginał, reprodukcja, kopia, portret, malarstwo historyczne, martwa natura, krajobraz; rzeźba, rzeźbiarz, płaskorzeźba, medal, pomnik, popiersie; grafika, grafik; odbitka; architektura, architektura zieleni, architekt; budynki użyteczności publicznej, przemysłowe, mieszkaniowe; scenografia, scenograf, kostiumy, rekwizyty, rytm, kontrast*.

Percepcja wzrokowa i nazywanie (1.1 a, 1.1 b, 1.1 c, 1.1 d, 1.2)

Obserwowanie i nazywanie kształtów: *prostokątny, okrągły, owalny, trójkątny, kulisty, nieregularny*.
Obserwowanie i nazywanie wielkości: *mały, duży, średni, mniejszy niż, większy od, gruby, cienki, wysoki, niski, szeroki, wąski*.

Obserwowanie i nazywanie stosunków przestrzennych na obrazie: *dalej, bliżej, na prawo, na lewo, w środku, nad, pod, między*.

Obserwowanie i nazywanie barw: *odcienie barw, nasycenie barw, barwy podstawowe, barwy ciepłe, barwy zimne*.

Obserwowanie i nazywanie linii: *gruba, cienka, długa, krótka, ciągła, przerywana, jasna, ciemna*.
 Obserwowanie i nazywanie faktury: *gładka, szorstka, lśniąca, matowa*.
 Obserwowanie i nazywanie brył: *duża, mała, wydłużona, walcowata, obła, ścięta, rozczłonkowana, zwarta*.
 Symetria jedno- i wieloosiowa.
 Kompozycja przestrzenna (*pierwszy plan, środkowy plan, tło*).
 Analizowanie reprodukcji dzieł malarskich i rzeźbiarskich pod względem treści, linii, barw, kształtów, wielkości, faktury, stosunków przestrzennych, nastroju, proporcji, wrażenia.

Percepcja i recepcja (3.1, 3.2)

Oglądanie dzieł z różnych dziedzin sztuki, twórców polskich, światowych i regionalnych.
 Opisywanie poznanych dzieł sztuki z uwzględnieniem poznanych pojęć plastycznych.
 Rozpoznawanie i nazywanie dziedzin działalności twórczej człowieka: *malarstwa, rzeźby, grafiki, fotografii* (czarnobiałej i barwnej), *filmu, sztuki ludowej*.
 Uczestniczenie w życiu kulturalnym szkoły i najbliższego środowiska (muzeum, teatr, kino, wystawy).
 Poznanie telewizji od kuchni.

Ekspresja przez sztukę (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.8, 2.9)

Rysowanie: kredkami, ołówkiem, flamastrami, patykami i tuszem.
 Malowanie farbami akwarelowymi i plakatowymi, plasteliną, świecą.
 Kolaże.
 Wydzieranie.
 Wycinanie.
 Wydrapywanie.
 Lepienie z plasteliny, modeliny, masy solnej.
 Projektowanie odzieży, mebli, budynków, form użytkowych, terenów zielonych.
 Wykonywanie prostych rekwizytów do małych form teatralnych.
 Fotografowanie.
 Kręcenie filmów.
 Projektowanie w programach graficznych.

Materiały i narzędzia

Kredki, kredki świecowe, ołówki, flamastry, farby akwarelowe i plakatowe, świeca, tusz, papier kolorowy, bibuła, szary papier, kartki rysunkowe, karton, nici, klej, plastelina, modelina, masa solna, tkanina, włóczka, materiały zdobnicze, wata, materiały przyrodnicze, makulatura, kreda kolorowa, widokówki, pasta do zębów, pędzle, patyki, zszywacz, dziurkacz, nożyczki, taśma klejąca, igła, nóż, aplikacje i programy komputerowe.

Edukacja techniczna

Treści stymulujące inteligencję wizualno-przestrzenną.

Materiały

Poznanie właściwości:

- materiałów papierniczych (papieru, kartonu, tektury, papieru kolorowego, bibuły),
- materiałów tekstylnych (tkanina, włóczka, nici, wełna, bawełna),

- drewna,
- metali i stopów (miedzi, stali, aluminium), tworzyw sztucznych,
- szkła,
- materiałów przyrodniczych.

Narzędzia

Posługiwanie się: nożyczkami, linijką, kolcem, igłą i napastrkiem, szczypcami, nożem, dziurkaczem, zszywaczem, prostymi urządzeniami gospodarstwa domowego.

Kultura posługiwania się narzędziami.

Informacja techniczna (2.1)

Czytanie rysunków poglądowych.

Poznanie wybranych symboli i znaków powszechnej informacji.

Czynności technologiczne (2.2 a, 2.2 b, 2.2 c, 2.2 d, 2.3)

Obrysowywanie i wycinanie wzorów.

Odmierzanie długości linijką.

Składanie.

Zaginanie.

Przerywanie.

Przecinanie.

Nakłuwanie.

Zwijanie.

Oklejanie.

Przeplatanie.

Nawlekanie igły.

Przyszywanie guzików.

Szycie ścięgmem okrętowym.

Krojenie.

Cięcie materiałów papierniczych i tkanin po liniach prostych i krzywych.

Poznanie różnych sposobów łączenia materiałów (rozłączne, nierozłączne, ruchome).

Wykonywanie przedmiotów użytkowych (w tym z wykorzystaniem prądu elektrycznego).

Organizacja i kultura pracy (1.4, 2.4)

Przygotowanie stanowiska pracy.

Zasady bezpiecznej pracy.

Higiena pracy.

Planowanie etapów pracy (pomysł, kolejne czynności, dobór materiałów i narzędzi).

Porównanie wykonanego zadania z planem.

Podział pracy (indywidualna i zbiorowa).

Dobieranie materiałów i narzędzi do pracy.

Samokontrola wykonanej pracy.

Technika dawniej i dziś (3.1, 3.2)

Historia wybranych narzędzi i materiałów.

Historia wybranych wynalazków.

Zawody związane z techniką i transportem.

Sposoby wytwarzania przedmiotów codziennego użytku.

Rodzaje budowli mieszkalnych i przemysłowych.

Rodzaje urządzeń informatycznych (komputer stacjonarny, notebook, telefon komórkowy).

Ocena wartości urządzeń technicznych z punktu widzenia ich cech użytkowych.

Edukacja informatyczna

Program edukacji informatycznej – Ewelina Włodarczyk

Bezpieczeństwo i higiena pracy przy komputerze (5.1, 5.2, 5.3)

Zagrożenia zdrowotne i społeczne związane z pracą przy komputerze.

Zasady obowiązujące w pracowni komputerowej i podczas pracy przy komputerze.

Zasady obowiązujące w internecie.

Zagrożenia wynikające z korzystania z internetu.

Obsługa komputera i oprogramowania komputerowego (1.1, 1.2, 1.3)

Elementy okien poznanych programów, np.: *obszar roboczy, paski narzędzi, suwaki*.

Oprogramowanie edukacyjne.

Edytor grafiki Paint (2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3)

Kopiowanie, wklejanie, wycinanie, pomniejszanie i powiększanie elementów rysunku.

Rysowanie za pomocą poznanych narzędzi.

Drukowanie prac.

Edytor tekstu Microsoft Word (2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3)

Sprawdzanie pisowni i gramatyki.

Znaki interpunkcyjne na klawiaturze.

Redagowanie prostych tekstów.

Wstawianie *Kształtów*.

Stosowanie numeracji i punktów.

Wstawianie i uzupełnianie tabeli.

Wstawianie obrazów online do tabeli.

Zapisywanie i odtwarzanie efektów pracy.

Program Kalkulator (2.2)

Wykorzystywanie programu Kalkulator do wykonywania obliczeń i rozwiązywania zadań matematycznych.

Internet (3.3, 4.1, 4.2)

Netykieta obowiązująca w internecie.

Otwieranie stron internetowych.

Wyszukiwanie informacji na wskazanej stronie internetowej.

Podstawowe wiadomości o prawie autorskim.
Zapisywanie źródła informacji.
Założenie darmowego konta pocztowego.

Program Microsoft PowerPoint (2.2, 2.3, 3.1, 3.2)

Przeglądanie prezentacji multimedialnych: uruchomienie prezentacji, pokaz slajdów, animacja.
Poznanie pojęć: *program multimedialny, slajd*.
Przygotowanie prezentacji multimedialnej (z wykorzystaniem podstawowych opcji programu).

Programowanie wizualne w środowisku Scratch (1.1. 1.2, 1.3, 2.1, 5.3)

Poznanie pojęcia *algorytm*.
Planowanie sekwencji poleceń sterujących obiektem na ekranie komputera, które prowadzą do określonego celu.
Tworzenie skryptów w środowisku Scratch według podanej instrukcji.
Współpraca koleżeńska podczas programowania.

Edukacja muzyczna

Treści stymulujące inteligencję muzyczną.

Odbiór muzyki (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 2.6, 3.1)

Słuchanie piosenek i utworów muzycznych.
Wyróżnianie zwrotek i refrenu piosenki.
Rozwijanie percepcji słuchowej.
Rozwijanie koncentracji uwagi.
Rozpoznawanie brzmienia instrumentów muzycznych.
Określanie elementów muzyki.
Werbalne i niewerbalne wyrażanie wrażeń związanych ze słuchaną muzyką.
Wyróżnianie form muzycznych AB, ABA.
Wielcy kompozytorzy i ich dzieła.
Prawa autorskie.

Ćwiczenie mowy i śpiew (2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6)

Ćwiczenie właściwej artykulacji głosek, dykcji i oddechu.
Rytmiczne recytowanie tekstów ze zróżnicowaniem tempa, dynamiki i barwy głosu.
Zbiorowe i indywidualne śpiewanie piosenek.
Śpiewanie z pamięci hymnu narodowego.

Ruch przy muzyce (3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7)

Spontaniczne zaspokajanie potrzeby ruchu.
Reagowanie na sygnały muzyczne i ich zmiany.
Realizowanie ruchem wartości poznawanych nut.
Ilustrowanie ruchem treści piosenek.
Swobodny taniec przy muzyce.

Wykonywanie układów tanecznych do muzyki.
Nauka tańców: kujawiaka, krakowiaka, poloneza, walca, oberka.
Balet.

Gra na instrumentach (4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 4.7)

Wykorzystanie naturalnych efektów akustycznych: stukania, klaskania, tupania itp.
Granie na instrumentach perkusyjnych niemelodycznych.
Granie na dzwonek kolejno poznawanych dźwięków gamy.
Granie na dzwonek prostych melodii.
Tworzenie na instrumentach perkusyjnych melodycznych i niemelodycznych akompaniamentów: do piosenek, tekstów literackich, obrazów, scenek dramatycznych, inscenizacji itp.

Wiadomości z teorii muzyki (1.5, 3.1, 5.1)

Pojęcia: *nuta, linia pięciolini, pole pięciolinii, klucz wiolinowy, ćwierćnuta, ósemka, półnuta, cała nuta, pauza ćwierćnutowa, pauza półnutowa, pauza ósemkowa, gama, metrum, takty, muzyka klasyczna (poważna, muzyka popularna)*.
Elementy muzyki: *rytm, melodia, tempo, dynamika, barwa*.
Sposób wykonania utworu: solo, zespołowo, chórem.
Nazwy solmizacyjne i literowe nut.
Takty: na dwa, na trzy, na cztery.
Taktowanie.
Nauka pisania poznanych znaków muzycznych.
Brzmienie ludzkich głosów: żeńskich – sopran, alt; męskich – tenor, baryton, bas.

Wiadomości o instrumentach (4.6, 4.7)

Podział instrumentów (strunowe, smyczkowe, perkusyjne).
Budowa i brzmienie instrumentów perkusyjnych.
Budowa i brzmienie dzwonek.
Budowa i brzmienie skrzypiec, altówki, wiolonczeli i kontrabas.
Budowa i brzmienie pianina i fortepianu.
Budowa i brzmienie gitary.
Budowa i brzmienie wybranych instrumentów dętych.
Skład i miejsca instrumentów w orkiestrze symfonicznej.

Tworzenie muzyki (2.1, 5.1)

Muzyczne ilustrowanie odgłosów przyrody.
Rytmizowanie tekstów.
Układanie przez dzieci piosenek.
Improwizowanie melodii do podanych tekstów i obrazów.

Instytucje związane z muzyką

Filharmonia, teatr operowy, sala koncertowa, festiwale muzyczne.

Zawody związane z muzyką

Śpiewak, kompozytor, muzyk, dyrygent, piosenkarz, gitarzysta, skrzypek, pianista, stroiciel, inżynier dźwięku, instrumentalista, wokalista, disc jokey itp.

Wychowanie fizyczne

Treści stymulujące inteligencję kinestetyczną.

Psychomotoryka

Biegi (dystans około 40 m) (2.2)

Marsz, marszobieg (co najmniej 15 minut), trucht, bieg w różnych warunkach terenowych.

Bieg po prostej, slalomem, po okręgu.

Bieg do wyznaczonego miejsca (5–10 m).

Bieg po wyznaczonej trasie.

Bieg indywidualny i grupowy.

Bieg sztafetowy.

Start do biegu z różnych pozycji (wysoka, niska).

Zabawy bieżne z wysokim unoszeniem kolan, bokiem, tyłem, przyspieszanie, zwalnianie.

Zabawy bieżne z użyciem różnych przyborów.

Skoki (2.3)

Skoki w górę (obunóż, jednonóż).

Skoki z pokonywaniem przeszkód (obunóż, jednonóż).

Skoki z wysokości (do 1m) na miękkie podłoże.

Wieloskoki.

Skok w dal z miejsca.

Zabawy skoczne z użyciem różnych przyborów.

Rzuty (2.3, 3.4, 3.5)

Rzuty oburącz: zza głowy, znad głowy, sprzed głowy, dołem, w przód, w tył, z miejsca, w ruchu.

Rzuty jedną ręką.

Rzuty na odległość małymi przedmiotami.

Rzuty do nieruchomego celu.

Rzuty do ruchomego celu.

Zabawy rzutne z użyciem różnych przyborów.

Dźwiganie i wspinanie (2.4 c, 2.4 e)

Przenoszenie przyborów oburącz, pojedynczo i parami (do 3 kg).

Toczenie przyborów ręką lub nogą.

Przeciąganie przyborów po podłożu. Wspinanie się na niskie przyrządy.

Schodzenie z niskich przyrządów.

Pokonywanie przeszkód dołem i górą.

Zwisy na drabinkach przodem i tyłem.

Wspinanie się po skośnie ustawionej ławeczce.

Próby wspinania się po linie.

Mocowanie w pozycjach wysokich i niskich.

Pełzanie, czołganie się i czworakowanie (2.4 a, 2.4 b)

Pełzanie z przyborem.

Czołganie się pod niskimi przeszkodami.

Zabawy na czworakach z użyciem różnych przyborów.

Tory przeszkód z elementami pełzania, czołgania się i czworakowania.

Ruchowa ekspresja i poczucie rytmu

Wykonywanie ruchów w rytmie muzyki.

Rytmiczny marsz z akcentowaniem ruchów rąk i nóg.

Rytmiczne podskoki, bieg, marsz, cwał.

Odtwarzanie obrazów za pomocą ciała.

Ilustrowanie ruchem rytmu piosenek i melodii.

Wystukiwanie rytmu w różnych pozycjach wyjściowych.

Zabawy rytmiczno-taneczne.

Tańce nowoczesne, narodowe i regionalne.

Spostrzegawczość, orientacja i szybka reakcja

Zabawy i gry orientacyjno-porządkowe.

Szybkie ustawianie się w szeregu, dwuszeręgu, kole, rozsypce.

Szybka reakcja na sygnał wzrokowy lub słuchowy.

Zmiany kierunku ruchu i zatrzymywanie się na sygnał.

Naśladowanie ruchów współwiczającego.

Wykonywanie ruchów przeciwnych do ruchów współwiczającego.

Podania piłki z wykonywaniem dodatkowych czynności, np. klaśnięć.

Doganianie współwiczającego i wyprzedzanie go z lewej strony zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

Wymijanie się osób i zespołów zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

Omijanie przeszkód zgodnie z zasadami ruchu drogowego.

Zwinność i zręczność

Biegi między przeszkodami.

Pokonywanie przeszkód.

Przejście z zamkniętymi oczami po linii rozłożonej na podłodze.

Przekazywanie współwiczającemu przyborów w różnym tempie i pozycjach.

Przejście równoważne po różnych przyrządach.

Wspinanie, podciąganie, wbieganie na różne przyrządy.

Umiejętności

Gimnastyka (2.1, 2.4 a, 2.5, 2.6)

Przyjmowanie pozycji niskich: przysiad podparty; siad: prosty, skrzyżny, skulny, klęczny, równoważny; klęk: jedenonóż, obunóż; leżenie: przodem, tyłem; stanie rozkroczne.

Ćwiczenie szyi (skłony głowy w przód, w tył, na boki, krążenia głowy).

Ćwiczenie ramion i pasa barkowego (wznoszenie i opuszczanie ramion w różnych kierunkach, krążenia ramion, wymachy ramion: jednoczesne, naprzemianstronne, w przód, w tył).

Ćwiczenie tułowia we wszystkich płaszczyznach z różnym ułożeniem ramion.

Ćwiczenie nóg (wspięcia, przysiady, podskoki, w różnych kierunkach, ćwiczenia przeciw płaskostopiu).

Przejścia po ławeczce różnymi sposobami, z przyborami i bez.

Leżenie przewrotne.
Przewrót w przód.
Podpór tyłem.

Lekkoatletyka (2.2, 2.3)

Bieg wolny i szybki na sygnał ze startu wysokiego i niskiego (40–60 m).

Bieg na czas.

Rzuty piłeczką palantową na odległość z miejsca w pozycji wykroczonej, pomiar odległości.

Skok w dal z miejsca i z rozbiegu, mierzenie długości skoku.

Gry zespołowe (3.1, 3.3, 3.4, 3.6)

Zabawy i gry ruchowe przygotowujące do gier zespołowych.

Dwa ognie (podawanie i chwytanie piłki w miejscu i w ruchu, rzucanie do celu, gra według ustalonych zasad).

Ringo (rzucanie kółka oburącz i jednorącz, chwytanie kółka oburącz w miejscu, w wysoku i w przysiadzie, rzucanie kółkiem do celu, gra w ringo według ustalonych zasad).

Minipiłka nożna (podania piłki zewnętrznym i wewnętrznym podbiciem stopy do współpartnera, prowadzenie piłki nogą, strzały na bramkę, gra według ustalonych zasad).

Minikoszykówka (rzuty do kosza, kozłowanie piłki prawą i lewą ręką, podania piłki oburącz sprzed klatki piersiowej w miejscu, w marszu i w biegu, rzuty do kosza w biegu po uprzednim kozłowaniu, podawanie piłki w ruchu w przód, w tył, w prawo i w lewo, gra w koszykówkę według ustalonych zasad).

Minisiatkówka (odbicia piłki w parach oburącz sposobem górnym i dolnym, kierowanie piłki sposobem górnym i dolnym w określone miejsce boiska, gra w siatkówkę według ustalonych zasad).

Minipiłka ręczna (podania piłki w parach w miejscu i w ruchu, rzucanie do celu stałego i ruchomego, rzucanie do bramki z miejsca i z biegu, gra według ustalonych zasad).

Wykorzystanie dostępnego sprzętu sportowego (3.7)

Jazda na sankach pojedynczo i parami.

Jazda (na sankach, rowerze, rolkach, łyżwach, hulajnodze itp.) po linii prostej do wyznaczonego miejsca, hamowanie.

Zmiana kierunku jazdy: skręty w prawo i w lewo.

Wykonywanie różnych czynności podczas zjazdu/jazdy, np. podnoszenie z ziemi przyborów. Pokonywanie torów przeszkód.

Inne sporty – np. pływanie – mogą być uprawiane zależnie od bazy szkoły.

Edukacja zdrowotna i bezpieczeństwo (1.1, 1.2, 1.6, 3.2)

Świadomość własnego ciała: mierzenie wzrostu i masy ciała, samoocena własnej sprawności fizycznej, obserwacja własnego organizmu po wysiłku fizycznym (tętno, rytm serca, oddychanie), świadomość wpływu ćwiczeń na sprawność fizyczną, próba gibkości.

Hartowanie organizmu.

Wpływ żywienia na sprawność fizyczną.

Zasada stopniowania wysiłku.

Zasady współdziałania w grupie.

Zasady rywalizacji.

Bezpieczeństwo podczas uprawiania sportu.
Zasady udzielania pierwszej pomocy.

Pomiary sprawności fizycznej według MTSF:

- bieg na 50 m,
- skok w dal z miejsca i z rozbiegu, próba siły mięśni brzucha,
- próba siły rąk i barków, bieg 4 x 10 m.

Historia sportu

Historia igrzysk olimpijskich.
Letnie i zimowe dyscypliny olimpijskie.
Polscy medaliści olimpijscy.
Wybitni sportowcy.

Etyka

Treści stymulujące inteligencję interpersonalną i inteligencję intrapersonalną.

Kształtowanie postaw i pojęć

(1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10, 1.11, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6)

Kształtowanie tolerancji dla różnic między ludźmi.

Stosowanie poznanych zasad.

Rozumienie wartości jaką jest wolność.

Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania emocji.

Kształtowanie postaw altruistycznych.

Kształtowanie odwagi cywilnej i poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie.

Kształtowanie postawy szacunku wobec osób, wspólnot i symboli wspólnot.

Kształtowanie umiejętności oceny postępowania swojego i innych ludzi.

Kształtowanie umiejętności nawiązywania relacji koleżeńskich i przyjacielskich.

Kształtowanie szacunku dla ludzi, niezależnie od ich wyglądu, sytuacji materialnej, wykształcenia czy sytuacji życiowej.

Rozumienie czym jest szczęście.

Kształtowanie szacunku dla przyrody.

Kształtowanie szacunku dla cudzej własności i prywatności.

Kształtowanie tolerancji dla odmiennych opinii innych ludzi.

14. Treści dotyczące doradztwa zawodowego w klasach I–III

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie doradztwa zawodowego określa treści programowe, warunki, sposób realizacji i organizacji oraz wymagania w zakresie przygotowania osób realizujących doradztwo zawodowe.

Działania w zakresie doradztwa zawodowego w klasach I–III obejmują „orientację zawodową, która ma na celu zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami, kształtowanie pozytywnych postaw wobec pracy i edukacji oraz pobudzanie, rozpoznawanie i rozwijanie ich zainteresowań i uzdolnień”.

Doradztwo zawodowe jest realizowane w ramach podstawowych zajęć edukacyjnych z nauczycielem wychowawcą oraz wycieczek zawodoznawczych, których celem jest poznanie przez dzieci pracy w wybranych zawodach.

Zgodnie z rozporządzeniem na każdy rok szkolny w szkole opracowuje się program realizacji wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego. Program określa działania związane z realizacją doradztwa zawodowego, w tym:

- a) tematykę działań, z uwzględnieniem treści programowych,
- b) metody i formy realizacji działań, z uwzględnieniem udziału rodziców w tych działaniach, w szczególności przez organizację spotkań z rodzicami,
- c) terminy realizacji działań,
- d) osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań.

„Treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla klas I–III szkół podstawowych

1. Poznanie siebie

Uczeń:

- 1.1 opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać;
- 1.2 prezentuje swoje zainteresowania wobec innych osób;
- 1.3 podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi;
- 1.4 podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach;
- 1.5 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- 2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- 2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach;
- 2.3 opisuje, czym jest praca, i omawia jej znaczenie w życiu człowieka na wybranych przykładach;
- 2.4 omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje;
- 2.5 opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu;
- 2.6 posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- 3.1 uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;
- 3.2 wskazuje treści, których lubi się uczyć;
- 3.3 wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- 4.1 opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić;
- 4.2 planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując na podstawowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
- 4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą”.

Wszystkie te treści znajdują odzwierciedlenie w treściach kształcenia i wychowania opisanych w programie *Ja i moja szkoła na nowo*.

15. Oczekiwane efekty aktywności ucznia, oddziaływań nauczyciela i rodziców

Kształcenie na pierwszym etapie edukacji z wykorzystaniem założeń programu *Ja i moja szkoła na nowo*, właściwie dobranych oddziaływań nauczyciela, aktywności własnej dziecka, wsparcia domu rodzinnego oraz stymulacji ze strony środowiska szkolnego i pozaszkolnego powinno przynieść efekty w postaci kształtowania systemu wartości dziecka, rozwoju jego osobowości, umiejętności oraz wiadomości prezentujących scalony obraz świata. Poziom opanowania wiadomości i umiejętności zależy od profilu inteligencji dziecka.

Proponowany poniżej podział efektów kształcenia jest podziałem sztucznym, gdyż w praktyce szkolnej oddziaływania na inteligencję wielorakie są nierozłączne. Trudno również wskazać w tak wygenerowanym podziale treści odnoszące się do inteligencji interpersonalnej i intrapersonalnej. Wszystkie oddziaływania dydaktyczne i wychowawcze nauczyciela skierowane są na stymulowanie tych sfer personalnych dziecka.

Klasa I

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję językową

Uczeń:

- rozwinął wrażliwość na cechy fonologiczne języka,
- zdobył doświadczenie, że język umożliwia wyrażanie stanów psychicznych człowieka i jest narzędziem komunikowania się z innymi ludźmi,
- wyraża myśli w formie zrozumiałej dla odbiorcy,
- ma świadomość możliwości i ograniczeń języka jako narzędzia komunikacji.

Słuchanie

Uczeń:

- dokonuje analizy i syntezy słuchowej wyrazów,
- z uwagą słucha poleceń i wypowiedzi innych osób,
- skupia uwagę na słuchanym tekście, audycjach radiowych i telewizyjnych, muzyce i wypowiedziach innych osób,
- stara się zrozumieć otrzymany komunikat,
- prosi o wyjaśnienie komunikatu, którego nie zrozumiał,
- nie przerywa wypowiedzi innym osobom, nie przeszkadza innym w czasie, kiedy się wypowiadają.

Komunikacja słowna

Uczeń:

- prosi o możliwość zabrania głosu,
- szanuje wypowiedzi innych i oczekuje szacunku dla własnych wypowiedzi,
- formułuje kilkuzdaniową wypowiedź, wspierając ją odpowiednią modulacją głosu, mimiką, gestykulacją, nawiązując kontakt wzrokowy ze słuchaczami,
- zadaje pytania,
- recytuje wiersze.

Czytanie

Uczeń:

- czyta proste teksty głośno i po cichu,
- czyta teksty drukowane i pisane,
- rozumie samodzielnie przeczytane teksty,
- rozumie, że umiejętność czytania jest niezbędna dla uczenia się i rozwoju osobistego,
- przestrzega zasad higieny czytania.

Małe formy teatralne

Uczeń:

- przygotowuje rolę do odegrania jej w przedstawieniu, ilustrując ją głosem, mimiką i gestykulacją, za pomocą rekwizytu,
- uczestniczy w kilku przedstawieniach teatralnych,
- wyraża swoją opinię o obejrzanym przedstawieniu,
- recytuje z pamięci rymowanki i wiersze.

Pisanie

Uczeń:

- poprawnie odwzorowuje kształty poznanych liter,
- poprawnie łączy litery w wyrazach,
- poprawnie i estetycznie przepisuje wyrazy i zdania,
- poprawnie pisze z pamięci wyrazy i zdania,
- układa i zapisuje krótkie zdania,
- pisze życzenia z pomocą nauczyciela.

Ortografia

Uczeń:

- rozpoczyna zdania wielką literą i kończy je kropką, pytajnikiem lub wykrzyknikiem – zależnie od rodzaju zdania,
- pisze wielką literą: imiona, nazwiska, nazwy miast, rzek, państw,
- poprawnie dzieli wyrazy przy przenoszeniu,
- przepisuje poprawnie wyrazy i zdania,
- pisze poprawnie z pamięci wyrazy i zdania.

Gramatyka

Uczeń:

- rozróżnia litery i głoski, sylaby, słowa i wyrazy,
- wymienia samogłoski i spółgłoski,
- wymienia spółgłoski miękkie,
- wymienia dwuznaki i litery ze znakami diakrytycznymi,
- dzieli wyrazy na sylaby i tworzy wyrazy z sylab,
- wskazuje w zdaniu wyrazy,
- rozpoznaje w tekście zdania: oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe.

Kształcenie literackie

Uczeń:

- w czytanej książce wskazuje tytuł, nazwisko autora i ilustratora, nazwę wydawnictwa, spis treści,
- odróżnia wiersze od utworów prozą,
- wyszukuje w wierszu rymujące się wyrazy, wersy i strofy,
- wskazuje w utworze bohaterów, określa miejsce i czas akcji,
- wypowiada własne zdanie na temat przeczytanego utworu,
- korzysta z biblioteki szkolnej,
- ma swoje ulubione książki, utwory prozatorskie i poetyckie,
- wymienia nazwiska trzech pisarzy książek dla dzieci i tytuły ich utworów.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję logiczno-matematyczną

Uczeń:

- rozwinął spostrzegawczość, uwagę i pamięć,
- nabrał nawyku sprawdzania wyników swojej pracy,
- stosuje umiejętności matematyczne w codziennym życiu,
- rozumie pojęcia związane ze stosunkami przestrzennymi i potrafi się nimi posługiwać do określania swojego położenia i położenia przedmiotów,
- wskazuje cechy wspólne i cechy różniące przedmioty,
- porównuje i szereguje przedmioty pod względem wskazanej cechy,
- dostrzega cechę, według której uporządkowane są przedmioty, osoby,
- dostrzega regularność wzoru i go kontynuuje,
- używa liczebników głównych i porządkowych,
- zapisuje liczby cyframi (zakres do 50),
- porównuje i porządkuje liczby w zakresie 50,
- dodaje i odejmuje w zakresie 50,
- dodaje i odejmuje dziesiątki,
- sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania,
- zna znaczenie liczby 0 w dodawaniu i odejmowaniu,
- rozwiązuje i układa zadania tekstowe na dodawanie i odejmowanie,
- wyróżnia w zadaniu: dane, szukaną i związki między nimi,
- sprawdza poprawność rozwiązania zadania,
- udziela odpowiedzi na pytanie zadania,
- oblicza niewiadomą wielkość w równaniach z okienkami,
- zna wprowadzone jednostki miary i ich skróty: *centymetr (cm)*, *kilometr (km)*,
- mierzy długość wskazanego obiektu w centymetrach,
- wykonuje proste obliczenia dotyczące długości,
- zna wprowadzone jednostki czasu i ich skróty: *godzina (godz.)*,
- odczytuje wskazania zegara (pełne godziny),
- wykonuje proste obliczenia zegarowe,
- posługuje się pojęciami: *banknot*, *moneta*,
- zna wprowadzone jednostki pieniężne i ich skróty: *złoty (zł)*, *grosz (gr)*,
- zna monety: 1 zł, 2 zł, 5 zł i banknot 10 zł,
- zna monety: 1 gr, 2 gr, 5 gr i 10 gr,
- wykonuje proste obliczenia pieniężne,
- zna pojęcia: *liczba*, *cyfra*, *liczba jednocyfrowa*, *liczba dwucyfrowa*,

- zna kolejność dni tygodnia i miesięcy w roku,
- wykonuje proste obliczenia kalendarzowe,
- zna wprowadzone jednostki masy i ich skróty: *kg (kg)*,
- waży przedmioty; różnicuje przedmioty na lżejsze, cięższe, ważące tyle samo,
- wykonuje proste obliczenia dotyczące masy,
- zna wprowadzone jednostki pojemności i skrót: *litr (l)*,
- odmierza płyny kubkiem i miarką litrową,
- wykonuje proste obliczenia dotyczące pojemności,
- odczytuje wskazania termometru.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencje – interpersonalną i intrapersonalną

Uczeń:

- zna swoje imię, nazwisko i adres zamieszkania, wie, komu może ujawniać te dane,
- zna nazwę i adres szkoły oraz nazwiska swoich nauczycieli,
- zna swoje mocne i słabe strony, swoje zainteresowania i skuteczne dla siebie sposoby uczenia się,
- rozróżnia, nazywa i rozumie swoje emocje oraz stara się nimi kierować,
- stosuje zwroty grzecznościowe w stosunku do dorosłych i rówieśników,
- zna i stosuje zasady właściwego zachowania się w szkole w stosunku do dorosłych i rówieśników,
- zna regulaminy szkoły, klasy i ich przestrzega,
- wie, jaka może być struktura rodziny oraz jakie prawa i obowiązki ma każdy z jej członków,
- wie, jakiej jest narodowości,
- zna symbole narodowe Polski (godło, flaga, hymn) i wie, jak się wobec nich zachować,
- zna nazwę stolicy Polski, jej herb i zabytki,
- zna nazwę województwa, w którym mieszka, nazwę stolicy tego województwa oraz nazwę miejscowości, w której mieszka, i umie powiedzieć o niej kilka zdań,
- rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję przyrodniczą

Uczeń:

- ma świadomość wzajemnej zależności człowieka i świata przyrody,
- dba o przyrodę,
- jest świadomy cykliczności zjawisk przyrodniczych,
- nazywa zjawiska atmosferyczne charakterystyczne dla poszczególnych pór roku,
- wymienia czynniki atmosferyczne wpływające na pogodę,
- obserwuje pogodę i dostosowuje swój ubiór do warunków pogodowych,
- zna zagrożenia ze strony zjawisk przyrodniczych i wie, jak się zachować w sytuacji zagrożenia,
- rozpoznaje i nazywa wybrane rośliny występujące w takich środowiskach przyrodniczych, jak: park, las, pole uprawne, sad, ogród (działka),
- wskazuje różnice między drzewem, krzewem i rośliną zielną,
- wymienia po trzy nazwy drzew (iglastych, liściastych), krzewów i roślin zielnych występujących w Polsce oraz w najbliższej okolicy swego zamieszkania,
- wymienia warunki niezbędne roślinom do rozwoju,
- opisuje, co się dzieje z roślinami w różnych porach roku,
- rozpoznaje i nazywa wybrane zwierzęta żyjące w takich środowiskach przyrodniczych, jak: park, las, pole uprawne, sad, ogród (działka),

- wymienia nazwy zwierząt, które można hodować w domu,
- opisuje sposoby opieki nad zwierzętami domowymi,
- wymienia nazwy trzech roślin i trzech zwierząt, które są w Polsce pod ochroną,
- opisuje, co się dzieje ze zwierzętami w różnych porach roku (odloty i przyloty ptaków, zapadanie w sen zimowy, cykle rozwojowe),
- zna zagrożenia dla ludzi ze strony zwierząt i sposoby radzenia sobie z nimi,
- zna zawody związane z opieką nad roślinami i zwierzętami,
- zna budowę zewnętrzną człowieka,
- przestrzega higieny osobistej,
- przestrzega zasad bezpieczeństwa w szkole oraz w drodze do i ze szkoły,
- zna numery alarmowe służb ratowniczych (policja, pogotowie, straż pożarna) i umie wezwać pomoc,
- zna zagrożenia ze strony ludzi; wie, do kogo i w jaki sposób należy się zwrócić o pomoc,
- wie, że nie może samodzielnie zażywać leków,
- rozsądnie korzysta z radia i telewizji, internetu, komputera,
- umie opatrzyć drobne zranienie,
- posługuje się pojęciami: *rok, miesiąc, tydzień, doba, dzień*,
- nazywa pory roku, miesiące i dni tygodnia,
- posługuje się kalendarzem.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję wizualno-przestrzenną

Edukacja plastyczna

Uczeń:

- rozwinął wrażliwość na doznania estetyczne, wyobraźnię przestrzenną, koordynację wzrokowo-ruchową i sprawność manualną, umiejętność koncentracji uwagi, indywidualne podejście do działań twórczych,
- wyraża w swojej pracy plastycznej indywidualny stosunek do prezentowanego tematu,
- wzbogaca swoje prace plastyczne, różnicując linie, kształty, faktury i barwy, co świadczy o rozwoju warsztatu plastycznego,
- wzbogaca swoje prace o szczegóły świadczące o rozwoju percepcji wzrokowej, umiejętności obserwacji i korzystania ze zdobytych doświadczeń,
- poprawnie posługuje się podstawowymi narzędziami i materiałami plastycznymi,
- ilustruje sceny i sytuacje inspirowane wyobraźnią, baśnią, opowiadaniem, muzyką,
- wykonuje proste rekwizyty i wykorzystuje je w małych formach teatralnych,
- zna pojęcia: *portret, autoportret, barwy podstawowe, barwy pochodne*,
- wymienia nazwy dziedzin działalności twórczej człowieka (malarstwo, rzeźba, grafika) i wypowiada się na ich temat,
- uczestniczy w życiu kulturalnym szkoły i najbliższego środowiska (muzeum, teatr, kino, wystawy).

Edukacja techniczna

Uczeń:

- przygotowuje stanowisko do pracy i porządkuje je po jej zakończeniu,
- bezpiecznie posługuje się narzędziami,
- udziela pierwszej pomocy przy skaleczeniu,
- wykonuje pracę zgodnie z podaną instrukcją,
- zna właściwości różnych materiałów,
- umie posługiwać się różnymi narzędziami (nożyczki, nóż, kolec, dziurkacz itp.),
- dobiera materiały i narzędzia do wykonywanej pracy,

- pracuje w zespole i dzieli pracę między jego członków,
- oszczędza materiały,
- wymienia kilka wynalazków technicznych i rozumie ich znaczenie dla rozwoju cywilizacji,
- uznaje zasadę, że praca powinna być wykonana dokładnie, solidnie i w terminie,
- wie, że warunkiem efektywnej pracy jest jej właściwe zaplanowanie, wykonanie i kontrola efektu końcowego,
- zna ogólne zasady działania urządzeń domowych, mediów i ich obsługi.

Oczekiwane efekty edukacji informatycznej

Uczeń:

- siedzi w prawidłowy sposób przy komputerze,
- wie, jak trzeba korzystać z komputera, żeby nie narażać własnego zdrowia,
- stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera,
- zna nazwy elementów zestawu komputerowego i potrafi je wskazać,
- koduje drogę w labiryncie oraz koduje obrazek,
- układa sekwencje zdarzeń w logicznym porządku,
- korzysta z instrukcji,
- analizuje kolejne polecenia planu działania, które prowadzi do celu,
- gra w grę planszową,
- wie, co to jest grafika komputerowa,
- posługuje się komputerem w podstawowym zakresie: uruchamia i wyłącza komputer, otwiera i zamyka programy, korzysta z myszy i klawiatury,
- zna podstawowe narzędzia edytora grafiki Paint,
- umie kopiować i wklejać elementy rysunku,
- rysuje z zastosowaniem wybranych narzędzi edytora graficznego,
- potrafi uruchomić edytor grafiki Paint 3D i wstawić obiekt graficzny,
- umie wybrać kolor, krój i rozmiar czcionki,
- przepisuje proste teksty,
- umie zapisać i odtworzyć wyniki swojej pracy,
- wie, do czego służy edytor Scratch, umie go uruchomić w chmurze i zna elementy budowy jego okna,
- programuje skrypt w środowisku Scratch.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję muzyczną

Uczeń:

- śpiewa piosenki: solo, w duecie, w zespole,
- wyróżnia w piosenkach zwrotki i refren,
- rozróżnia dźwięki: wysokie, niskie i średnie, głośne i ciche, szybkie i wolne, wesołe i smutne,
- gra na instrumentach perkusyjnych,
- wie, że muzykę zapisuje się za pomocą nut,
- wykorzystuje muzykę do ekspresji emocjonalnej i ruchowej,
- słucha w skupieniu utworów muzycznych,
- określa nastrój utworu,
- ilustruje ruchem słuchany utwór,
- tańczy poznane układy taneczne (kozierajka, walc, polka trambłanka, taniec regionalny, trojak),
- rozróżnia brzmienie poznanych instrumentów,
- rozróżnia głosy męskie i żeńskie,
- ma swoje ulubione piosenki i utwory muzyczne,
- zna instytucje związane z muzyką i umie się w nich odpowiednio zachować.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję kinestetyczną

Uczeń:

- rozwinął sprawność fizyczną i świadomość potrzeb własnego ciała,
- rozumie znaczenie ćwiczeń dla rozwoju fizycznego,
- rozumie znaczenie odżywiania dla rozwoju fizycznego,
- przestrzega zasad higieny,
- prawidłowo siedzi w ławce, przy stole itp.,
- przestrzega reguł współdziałania w zespole,
- przestrzega zasad rywalizacji,
- przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas uprawiania sportów,
- wie, jak się zachować w razie wypadku lub kontuzji,
- biega po wyznaczonych trasach,
- skacze: obunóż, jednonóż, przez przeszkody,
- rzuca i chwytą piłkę jedną ręką, obiema, rzuca nią do celu i na odległość, toczy ją i kozłuje,
- pokonuje przeszkody naturalne i sztuczne,
- wykonuje ćwiczenia rytmiczno-taneczne,
- wykonuje ćwiczenia równoważne,
- jeździ na sankach, łyżwach, rolkach,
- wie, że dzieci niepełnosprawne znajdują się w trudnej sytuacji, więc im pomaga.

Klasa II

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję językową

Uczeń:

- rozwinął wrażliwość na cechy fonologiczne języka,
- zdobył doświadczenie, że język umożliwia wyrażanie stanów psychicznych człowieka i jest narzędziem komunikowania się z innymi ludźmi,
- umie wyrażać myśli w formie zrozumiałej dla odbiorcy,
- ma świadomość możliwości i ograniczeń języka jako narzędzia komunikacji.

Słuchanie

Uczeń:

- z uwagą słucha poleceń, wypowiedzi innych osób i korzysta z dostarczonych informacji,
- skupia uwagę na słuchanym tekście, audycjach radiowych i telewizyjnych, muzyce i wypowiedziach innych osób,
- stara się zrozumieć otrzymany komunikat, prosi o wyjaśnienie komunikatu, którego nie zrozumiał,
- nie przerywa wypowiedzi innym osobom, nie przeszkadza innym w czasie, kiedy się wypowiadają.

Komunikacja słowna

Uczeń:

- wie, jak poprosić o możliwość zabrania głosu,
- szanuje wypowiedzi innych i oczekuje szacunku dla własnych wypowiedzi,
- formułuje kilkuzdaniową wypowiedź, wspierając ją odpowiednią modulacją głosu, mimiką, gestykulacją, nawiązując kontakt wzrokowy ze słuchaczami,

- uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych,
- recytuje wiersze z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji,
- opisuje wskazane: przedmiot, osobę, roślinę, zwierzę.

Czytanie

Uczeń:

- czyta wskazany tekst głośno i po cichu,
- rozumie treść czytanego tekstu i wyciąga z niego wnioski,
- czyta tekst, uwzględniając cechy poprawnego czytania,
- czyta tekst z podziałem na role,
- rozumie, że umiejętność czytania jest niezbędna dla uczenia się i rozwoju osobistego,
- przestrzega zasad higieny czytania.

Opracowywanie tekstów uwzględniające czytanie ze zrozumieniem

Uczeń:

- określa temat i główną myśl tekstu,
- zadaje pytania dotyczące przeczytanego tekstu,
- odpowiada na pytania odnoszące się do przeczytanego tekstu,
- wskazuje bohaterów utworu, określa miejsce i czas akcji oraz nastrój,
- wskazuje w tekście odpowiednie fragmenty na poparcie swoich wypowiedzi,
- wypowiada własne zdanie na temat przeczytanych tekstów.

Samokształcenie i docieranie do informacji

Uczeń:

- korzysta z encyklopedii dla dzieci, słowników i innych źródeł,
- rozmawia z rówieśnikami i osobami dorosłymi zajmującymi różne pozycje społeczne.

Kształcenie literackie

Uczeń:

- czyta samodzielnie wskazaną lekturę i wypowiada się na jej temat,
- w czytanej książce wskazuje tytuł, nazwisko autora i ilustratora, nazwę wydawnictwa, spis treści,
- odróżnia wiersze od utworów prozą,
- wyszukuje w wierszu rymujące się wyrazy, wersy i strofy,
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych, określa miejsce i czas akcji,
- wyjaśnia morał zawarty w utworze,
- odróżnia w utworze zdarzenia fantastyczne od prawdopodobnych,
- wypowiada własne zdanie na temat przeczytanego utworu,
- wskazuje opis w utworze literackim,
- korzysta z biblioteki szkolnej,
- ma swoje ulubione książki, utwory prozatorskie i poetyckie,
- wymienia nazwiska pisarzy książek dla dzieci i tytuły ich utworów,
- wskazuje wartości estetyczne czytanego tekstu.
- rozumie terminy literackie: *komiks, akcja, legenda, wiersz, proza, wersy, zwrotki, strofy, rymy, narrator, baśń*,
- objaśnia znaczenie przysłów i związków frazeologicznych.
- zna główne zasady prawa autorskiego.

Małe formy teatralne

Uczeń:

- przygotowuje rolę do teatryku, ilustrując ją głosem, mimiką i gestykulacją,
- uczestniczy w kilku przedstawieniach teatralnych,
- wyraża swoją opinię o obejrzanym przedstawieniu.

Pisanie

Uczeń:

- zwiększył tempo i estetykę pisania,
- pisze kilkuzdaniowy tekst, wyrażający jego myśli i uczucia,
- gromadzi wyrazy potrzebne do opisu dotyczące wielkości, kształtu, koloru itd.,
- pisze plany opisów,
- opisuje przedmiot, zwierzę, roślinę i wygląd osoby według podanego planu,
- adresuje list, pisze list i życzenia.

Ortografia

Uczeń:

- rozpoczyna zdania wielką literą i kończy kropką, pytajnikiem lub wykrzyknikiem,
- pisze wielką literą: imiona, nazwiska, nazwy miast, rzek, państw,
- poprawnie dzieli wyrazy przy przenoszeniu,
- pisze poprawnie wyrazy ze spółgłoskami miękkimi,
- pisze poprawnie wyrazy z **ó** wymiennym,
- pisze poprawnie wyrazy z zakończeniami: -ów, -ówka, -ówna,
- pisze poprawnie wyrazy z **u**,
- pisze poprawnie wyrazy z zakończeniami: -uję, -ujesz, -uje,
- pisze poprawnie wyrazy z **rz** wymiennym,
- pisze poprawnie wyrazy z zakończeniami: -arz, -erz,
- pisze poprawnie wyrazy z **rz** po spółgłoskach: *b, p, d, t, g, k, ch, j, w*,
- pisze poprawnie wyrazy z **ź**,
- pisze poprawnie wyrazy z **i, j**,
- pisze poprawnie wyrazy z **h, ch**,
- pisze wyrazy, które są wyjątkami od poznanych zasad ortograficznych,
- pisze poprawnie wyrazy z **ó** niewymiennym, **rz** niewymiennym, **ź** niewymiennym,
- korzysta ze słownika ortograficznego,
- pisze poprawnie wyrazy z literami **ą** i **ę** na końcu wyrazów,
- pisze poprawnie wyrazy z **ą** i **om**,
- pisze poprawnie wyrazy z **ę** i **em**,
- pisze poprawnie skróty wyrazów: *rok – r., dnia – dn., miesiąc – mies., tydzień – tydz., ulica – ul., strona – s., numer – nr, mieszkania – m., godzin – godz., minuta – min, pod tytułem – pt., na przykład – np., doktor – dr, i tak dalej – itd., ciąg dalszy nastąpi – cdn., i tym podobne – itp.*,
- poprawnie przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu.

Znaki interpunkcyjne

Uczeń:

- stosuje poprawnie znaki interpunkcyjne: przecinek, średnik, myślnik, dwukropek, cudzysłów, pytajnik, wykrzyknik, wielokropek, nawiasy.

Gramatyka

Uczeń:

- zna alfabet,
- rozpoznaje i układa zdania oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe,
- porządkuje wyrazy alfabetycznie, biorąc pod uwagę pierwszą literę,
- wyróżnia w zdaniach rzeczowniki,
- poprawnie stosuje rzeczowniki w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- określa liczbę rzeczownika,
- wyróżnia w zdaniach czasowniki,
- poprawnie stosuje czasowniki w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- określa liczbę czasownika,
- wyróżnia w zdaniach przymiotniki,
- poprawnie stosuje przymiotniki w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- określa liczbę przymiotnika.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję logiczno-matematyczną

Uczeń:

- rozwinął: spostrzeganie, uwagę, pamięć,
- rozwinął umiejętność myślenia przyczynowo-skutkowego (liniowego) i heurystycznego (rozgałęzionego),
- rozwinął umiejętność myślenia przez analogie, porównania, skojarzenia, metafory,
- rozwinął myślenie dywergencyjne i konwergencyjne,
- rozwinął krytycyzm, dociekliwość, wytrwałość, dokładność,
- wykorzystuje umiejętności matematyzowania w sytuacjach życiowych,
- liczy w zakresie 100 według podanego warunku,
- porządkuje i porównuje liczby w zakresie 100, wykorzystując znaki nierówności,
- sprawnie dodaje i odejmuje w zakresie 60 z przekroczeniem progu dziesiątkowego,
- sprawnie mnoży i dzieli w zakresie 50,
- zna znaczenie liczb 0 i 1 w mnożeniu i dzieleniu,
- zna kolejność wykonywania działań w wyrażeniach bez nawiasów,
- posługuje się w praktyce systemem dziesiętkowym i pozycyjnym,
- rozróżnia liczby parzyste i nieparzyste,
- analizuje treść zadania, wskazuje dane i szukane,
- rozwiązuje i układa zadania proste na dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie,
- rozwiązuje i układa zadanie proste na porównywanie różnicowe,
- rozwiązuje łatwe zadania złożone (dwudziałaniowe),
- rozwiązuje i układa proste zadania algebraiczne na dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie,
- stosuje poznane własności działań do ułatwiania sobie obliczeń,
- mierzy i porównuje długości odcinków,
- rozpoznaje w otoczeniu i na rysunkach oraz nazywa: trójkąty, koła, prostokąty i kwadraty,
- wskazuje wierzchołki i boki poznanych figur oraz mierzy ich boki (w centymetrach i milimetrach),
- oblicza sumy długości boków figur geometrycznych,
- rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu, kontynuuje regularność,
- odczytuje wskazania zegara (godzina, pół godziny, kwadrans, minuta),
- odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim (od I do XII),
- odczytuje wskazania termometru,

- wykonuje proste obliczenia dotyczące jednostek: pieniędzy, masy (*kilogramy*), długości (*mili-metr, centymetr, kilometr*), czasu (*godzina, pół godziny, kwadrans, minuta*), pojemności (*litr, pół litra, ćwierć litra*), kalendarzowe, termometru, ceny, ilości i wartości.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję – interpersonalną i intrapersonalną

Uczeń:

- zna prawa i obowiązki dziecka,
- poznał zasady organizacji życia społecznego i rozwinął umiejętność funkcjonowania w życiu społecznym,
- nawiązał bliskie, pozytywne kontakty z innymi ludźmi,
- kształtuje swoją tożsamość narodową i patriotyzm poprzez poznawanie historii Polski i wytworów jej kultury materialnej i niematerialnej,
- poznał swoje mocne i słabe strony oraz skuteczne dla siebie sposoby uczenia się,
- rozróżnia, nazywa i rozumie swoje emocje oraz stara się nimi kierować,
- rozwinął potrzebę uczenia się i osiągnięć,
- zna i stosuje zasady koleżeństwa,
- zna i stosuje zasady *savoir-vivre'u*,
- wie, jak rozwiązywać konflikty,
- respektuje nietykalność fizyczną innych osób i prawa innych ludzi,
- wie, że ma prawo odmówić, jeśli czyjeś namowy zagrażają jego życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu,
- wie, jak się zachować wobec osób, które zagrażają jego życiu, bezpieczeństwu lub zdrowiu, i do kogo zwrócić się o pomoc,
- zna polskie tradycje i zwyczaje świąteczne,
- zna legendy związane ze stolicami Polski – dawnymi i obecną oraz miejscem swego zamieszkania,
- zna symbole narodowe Polski: godło, flagę, hymn, wie, jakie jest ich znaczenie dla Polaków i jak się wobec nich zachować,
- wie, że Polska należy do Unii Europejskiej,
- wie, jak wygląda flaga Unii Europejskiej,
- potrafi wymienić nazwy kilku państw należących do Unii Europejskiej.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję przyrodniczą

Uczeń:

- zna pojęcia: *drzewo, krzew, roślina zielna, roślina owadopylna, roślina wiatropylna*,
- podaje nazwy wybranych gatunków drzew liściastych i iglastych rosnących w Polsce,
- omawia znaczenie lasów dla środowiska przyrodniczego,
- wymienia warunki niezbędne, aby rośliny prawidłowo się rozwijały: gleba, światło słoneczne, wilgoć, powietrze, temperatura,
- wymienia nazwy owoców i warzyw uprawianych w Polsce oraz je rozpoznaje,
- opisuje budowę podziemną i nadziemną rośliny warzywniej,
- wskazuje części jadalne roślin warzywnych,
- wymienia nazwy przetworów, które można otrzymać z warzyw i owoców oraz sposoby ich przechowywania w stanie surowym,
- wymienia nazwy roślin ozdobnych i omawia ich znaczenie dla człowieka,
- dba o zielen w swoim najbliższym otoczeniu,
- wymienia nazwy wiosennych kwiatów, które są pod ochroną,
- wymienia nazwy trzech chwastów,

- opisuje cykl rozwojowy rośliny,
- opisuje budowę kwiatu,
- zna sposoby rozmnażania się roślin,
- zna pojęcia: *ssaki, ptaki, owady, płazy, ryby, gady, zwierzęta mięsożerne, roślinożerne, wszystkożerne*,
- omawia wygląd, sposób poruszania się, odżywiania, rozmnażania, warunków życia wybranych zwierząt żyjących w różnych ekosystemach,
- wymienia nazwy ptaków, które zimują w kraju, odlatują na zimę, żyją w najbliższej okolicy, zna przyczyny jesiennych odlotów ptaków i ich wiosennych powrotów,
- zna nazwy zwierząt, które hoduje się w Polsce i w najbliższej okolicy oraz wie, jakie są cele hodowli tych zwierząt,
- zna charakterystyczne cechy ssaków i ptaków hodowlanych,
- poznał zawody związane z hodowlą zwierząt: hodowca, weterynarz,
- wie, jakie warunki należy zapewnić zwierzętom hodowlanym,
- wymienia nazwy owadów pożytecznych dla ludzi i nazwy szkodników roślin,
- wie, jak zachować się wobec owadów, które mogą użądlić,
- wymienia nazwy kilku zwierząt, które są pod ochroną,
- zna budowę, sposób poruszania się, odżywiania i cykl rozwojowy żaby,
- zna skutki zanieczyszczenia powietrza i wody dla środowiska i wie, jak można temu zapobiegać,
- zna zagrożenia ze strony roślin i sposoby radzenia sobie z nimi,
- zna budowę zewnętrzną człowieka,
- zna budowę wewnętrzną człowieka,
- dba o zdrowie i higienę,
- jest ostrożny przy zażywaniu lekarstw i stosowaniu środków chemicznych i substancji żrących,
- zna zasady wzywania pomocy i numery służb ratowniczych (pogotowie, policja, straż pożarna),
- zna rodzaje ukształtowanie terenu: góry, wyżyny, niziny,
- wymienia składniki pogody: wiatr, opady, temperatura, zachmurzenie i omawia ich wpływ na życie ludzi, zwierząt i roślin,
- charakteryzuje pogodę w różnych porach roku,
- zna daty rozpoczęcia pór roku,
- zna zasady zachowania się podczas burzy.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję wizualno-przestrzenną

Edukacja plastyczna

Uczeń:

- rozwinął koordynację wzrokowo-ruchową i sprawność manualną,
- wyraża w swojej pracy plastycznej indywidualny stosunek do prezentowanego tematu,
- stopniowo wzbogaca swoje prace plastyczne, różnicując linie, kształty, faktury i barwy, co świadczy o rozwoju warsztatu plastycznego,
- wzbogaca swoje prace o szczegóły świadczące o rozwoju percepcji wzrokowej, umiejętności obserwacji i korzystania ze zdobytych doświadczeń,
- potrafi powiedzieć kilka zdań o oglądanym dziele, posługując się poznanymi pojęciami plastycznymi,
- sprawnie posługuje się podstawowymi narzędziami i materiałami plastycznymi,
- wymienia nazwy dziedzin działalności twórczej człowieka,
- uczestniczy w życiu kulturalnym szkoły i najbliższego środowiska (muzeum, teatr, kino, wystawy),

- zna pojęcia: *malarstwo, malarz, obraz, oryginał, reprodukcja, kopia, portret, martwa natura, krajobraz; rzeźba, rzeźbiarz, płaskorzeźba, medal, pomnik, popiersie; architektura, architektura zieleni, architekt; budynki użyteczności publicznej, przemysłowe, mieszkaniowe; scenografia, scenograf, kostiumy, rekwizyty, rytm, kontrast, kompozycja otwarta, kompozycja zamknięta, perspektywa,*
- zna podstawowe zasady prawa autorskiego.

Edukacja techniczna

Uczeń:

- przygotowuje stanowisko do pracy i porządkuje je po jej zakończeniu,
- bezpiecznie posługuje się narzędziami,
- udziela pierwszej pomocy przy skaleczeniu,
- wykonuje pracę zgodnie z podaną instrukcją,
- dobiera materiały i narzędzia do wykonywanej pracy,
- pracuje w zespole,
- oszczędza materiały,
- uznaje zasadę, że praca powinna być wykonana dokładnie, solidnie i w terminie,
- wie, że warunkiem efektywnej pracy jest jej właściwe zaplanowanie, wykonanie i kontrola efektu końcowego,
- zna historię wybranych narzędzi i materiałów,
- wymienia kilka wynalazków technicznych i rozumie ich znaczenie dla rozwoju cywilizacji,
- zna rodzaje budowli mieszkalnych i przemysłowych,
- zna rodzaje urządzeń informatycznych (komputer stacjonarny, notebook, telefon komórkowy).

Oczekiwane efekty edukacji informatycznej

Uczeń:

- przyjmuje prawidłową postawę ciała podczas pracy przy komputerze,
- zna zagrożenia wynikające z korzystania z komputera, multimediów i internetu,
- umie utworzyć folder,
- wie, jak zachować porządek na pulpicie komputera,
- umie zapisać i odtworzyć wyniki swojej pracy na zewnętrznym nośniku pamięci,
- wykorzystuje gry edukacyjne do poszerzania swoich zainteresowań,
- posługuje się narzędziami edytora grafiki Paint do wykonywania rysunków,
- umie kopiować, wklejać, wycinać elementy rysunku,
- maluje pędzlami oraz wstawia kształty 2D i 3D w edytorze grafiki Paint 3D,
- umie skorzystać z opcji sprawdzania pisowni i gramatyki,
- umie napisać prosty tekst,
- umie wstawić obrazy online do tekstu,
- potrafi wstawić obramowanie strony,
- umie zapisać utworzony dokument i dopisać do niego zmiany,
- umie posługiwać się programem Kalkulator z wykorzystaniem klawiatury numerycznej,
- zna netykietę internetu,
- wie, że internet jest źródłem informacji,
- umie posłużyć się przeglądarką internetową,
- umie wpisywać adresy stron WWW w przeglądarce internetowej.
- rozumie znaczenie pojęć: *programowanie, skrypt,*
- wie, do czego służy edytor Scratch, umie go uruchomić w chmurze,
- układa proste programy w środowisku Scratch,
- współpracuje z rówieśnikami podczas programowania.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję muzyczną

Uczeń:

- słucha piosenek i utworów muzycznych,
- wyróżnia zwrotki i refren piosenki,
- ma swoje ulubione piosenki i utwory muzyczne,
- określa nastrój utworu i elementy muzyki: *melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika*,
- śpiewa piosenki solo, w zespole i w duecie,
- gra na instrumentach perkusyjnych proste rytmy i wzory rytmiczne,
- wykorzystuje muzykę do ekspresji emocjonalnej i ruchowej,
- tańczy poznane układy taneczne, tańce narodowe i ludowe: kujawiaka, krakowiaka, poloneza, walca,
- rozpoznaje, nazywa i umie napisać poznane znaki muzyczne,
- rozróżnia brzmienie poznanych instrumentów i podaje ich nazwy,
- zna pojęcia: *nuta, pięciolinia, klucz wiolinowy, ćwierćnuta, ósemka, półnuta, cała nuta, pauza całonutowa, pauza ćwierćnutowa, pauza półnutowa, pauza ósemkowa, metrum, takty, opera, piano, forte*,
- taktuje na dwa, na trzy, na cztery,
- zna instytucje związane z muzyką,
- zna podstawowe zasady prawa autorskiego.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję kinestetyczną

Uczeń:

- mierzy wysokość i masę ciała, dokonuje samooceny własnej sprawności fizycznej,
- rozwinął sprawność fizyczną i świadomość potrzeb własnego ciała,
- rozwinął takie cechy, jak: wytrwałość, umiejętność pokonywania trudności, koncentracja uwagi, dążenie do mistrzostwa, umiejętność wygrywania i przegrywania, podporządkowywania się regułom, panowanie nad emocjami,
- obserwuje swój organizm i rozumie zachodzące w nim zmiany fizyczne,
- jest świadomy swoich fizycznych możliwości,
- biega po wyznaczonych trasach,
- skacze obunóż, jednonóż, przez przeszkody,
- rzuca i chwyta piłkę jedną ręką, obiema, rzuca nią do celu i na odległość, toczy ją i kozłuje,
- pokonuje przeszkody naturalne i sztuczne,
- wykonuje ćwiczenia rytmiczno-taneczne,
- wykonuje ćwiczenia równoważne,
- jeździ na sankach, łyżwach, rolkach,
- gra w dwa ognie, ringo,
- rozumie znaczenie ćwiczeń dla rozwoju fizycznego,
- rozumie znaczenie odżywiania dla rozwoju fizycznego,
- wie, że wysiłek powinien być stopniowany,
- przestrzega zasad higieny,
- przestrzega reguł współdziałania w zespole,
- przestrzega zasad rywalizacji,
- przestrzega reguł gier,
- przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas uprawiania sportów,
- wie, jak się zachować w razie wypadku lub kontuzji,
- potrafi powiedzieć kilka zdań o ulubionej dyscyplinie sportowej.

Klasa III

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję językową

Słuchanie

Uczeń:

- skupia uwagę na słuchanym tekście, audycjach radiowych i telewizyjnych, muzyce i wypowiedziach innych osób oraz korzysta z przekazywanych informacji,
- wie, że nie można przerywać wypowiedzi innym osobom, ani przeszkadzać innym w czasie, kiedy się wypowiadają.

Komunikacja słowna

Uczeń:

- umie wyrażać myśli w formie zrozumiałej dla odbiorcy,
- wie, jak poprosić o możliwość zabrania głosu,
- szanuje wypowiedzi innych i oczekuje szacunku dla własnych wypowiedzi,
- umie sformułować kilkuzdaniową, wypowiedź na wskazany temat, wspierając ją odpowiednią modulacją głosu, mimiką, gestykulacją, nawiązując kontakt wzrokowy ze słuchaczami,
- umie opisać wskazane: przedmiot, osobę, roślinę, zwierzę,
- umie barwnie opowiadać.

Czytanie

Uczeń:

- czyta wskazany tekst głośno i po cichu,
- rozumie samodzielnie przeczytany tekst i wnioskuje na podstawie jego treści,
- czyta tekst, uwzględniając cechy poprawnego czytania,
- czyta tekst z podziałem na role,
- recytuje wiersze z uwzględnieniem właściwego tempa i intonacji,
- rozumie, że umiejętność czytania jest niezbędna dla uczenia się i rozwoju osobistego, przestrzega zasad higieny czytania.

Opracowywanie tekstów

Uczeń:

- określa temat i główną myśl tekstu,
- zadaje pytania dotyczące przeczytanego tekstu,
- odpowiada na pytania odnoszące się do przeczytanego tekstu,
- wyodrębnia zdarzenia w utworze i ustala ich kolejność,
- wskazuje bohaterów utworu, określa miejsce i czas akcji oraz nastrój,
- charakteryzuje bohaterów utworów i ocenia ich postępowanie,
- wskazuje w opowiadaniu przyczynę i skutek danego zachowania,
- wypowiada własne zdanie na temat przeczytanych tekstów,
- wskazuje określone fragmenty utworu na poparcie swoich wypowiedzi (najpiękniejsze, najśmieszniejsze, najsmutniejsze, najważniejsze itp.),
- wskazuje w tekście dialogi, monologi, opisy,
- wyraża swój stosunek do utworu poprzez ekspresję muzyczną, plastyczną, ruchową i inscenizację.

Samokształcenie i docieranie do informacji

Uczeń:

- korzysta z encyklopedii dla dzieci, słowników, internetu i innych źródeł,
- rozmawia z rówieśnikami i osobami dorosłymi zajmującymi różne pozycje społeczne.

Kształcenie literackie

Uczeń:

- zna terminy: *komiks, akcja, fabuła, legenda, podanie, wiersz, proza, wers, zwrotka, strofa, rym, narrator, baśń, akcja, miejsce akcji, czas akcji, bohater, morał, powieść, pamiętnik, recenzja, świat wyobrażony, wątek, związek frazeologiczny, wyrażenie, zwrot,*
- wskazuje w książce tytuł, nazwisko autora i ilustratora, nazwę wydawnictwa, spis treści,
- odróżnia wiersze od utworów prozą,
- odszukuje w wierszu rymujące się wyrazy, wskazuje wersy i strofy,
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych, określa miejsce i czas akcji,
- wyjaśnia morał zawarty w utworze,
- odróżnia w utworze zdarzenia fantastyczne od prawdopodobnych,
- wypowiada własne zdanie na temat przeczytanego utworu,
- korzysta z biblioteki szkolnej,
- ma swoje ulubione książki, utwory prozatorskie i poetyckie,
- wymienia nazwiska pisarzy książek dla dzieci i tytuły ich utworów,
- zna cechy baśni,
- wskazuje wartości estetyczne czytanego tekstu.

Małe formy teatralne

Uczeń:

- przygotowuje role do teatrzyku, ilustrując je głosem, mimiką i gestykulacją,
- uczestniczy w kilku przedstawieniach teatralnych,
- wyraża swoją opinię o obejrzanym przedstawieniu.

Pisanie

Uczeń:

- nadaje tytuły zdarzeniom wyodrębnionym w utworze i je zapisuje,
- pisze zdania do ilustracji, na podany temat,
- pisze odpowiedzi na pytania,
- porządkuje rozsypanki zdaniowe w spójne wypowiedzi,
- pisze plany opowiadania i opisu,
- pisze opisy,
- pisze opowiadania, uwzględniając trójczłonową budowę (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), akapity,
- adresuje i pisze listy,
- pisze życzenia, ogłoszenia, zaproszenia, zawiadomienia, sprawozdania z wycieczek, dialogi, notatki, e-maile,
- podejmuje próby pisania swobodnych tekstów prozatorskich i wierszy.

Ortografia

Uczeń:

- zna i stosuje poznane zasady ortograficzne,
- przepisuje poprawnie teksty, pisze z pamięci i ze słuchu,
- rozpoczyna zdanie wielką literą i kończy kropką, pytajnikiem lub wykrzyknikiem,
- pisze wielką literą imiona, nazwiska, nazwy państw, miast, rzek, gór itd.,
- dzieli poprawnie wyrazy przy przenoszeniu,
- pisze poprawnie wyrazy ze spółgłoskami miękkimi,
- pisze poprawnie wyrazy z **ó** wymiennym i niewymiennym,
- pisze poprawnie wyrazy z **u**,
- pisze poprawnie wyrazy z **rz** wymiennym i niewymiennym,
- pisze poprawnie wyrazy z **ź**,
- pisze poprawnie wyrazy z **i, j**,
- pisze poprawnie wyrazy z **ch, h**,
- pisze poprawnie wyrazy z **ą i ę** w różnych pozycjach,
- pisze poprawnie wyrazy z **em, en, om, on**,
- pisze poprawnie wyrazy z **rz** po spółgłoskach: *p, b, t, d, k, g, ch, j, w*,
- pisze poprawnie wyrazy z zakończeniami: *-ów, -ówka, -ówna, -uję, -ujesz, -uje, -unek, -unka, -un, -uszka, -uch*,
- pisze poprawnie przymiotników i przysłówków w stopniu wyższym i najwyższym,
- pisze poprawnie liczebniki główne i porządkowe, słownie i cyfrowo,
- pisze poprawnie rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki i przysłówki z przeczeniem **nie**,
- pisze poprawnie skróty wyrazów: *rok – r., dnia – dn., miesiąc – mies., tydzień – tydz., ulica – ul., strona – s., numer – nr, mieszkania – m., godzin – godz., minuta – min, pod tytułem – pt., na przykład – np., doktor – dr, i tak dalej – itd., ciąg dalszy nastąpi – cdn., i tym podobne – itp.*

Znaki interpunkcyjne

- stosuje poprawnie w zdaniach i wypowiedzeniach: kropki, przecinki, dwukropki, cudzysłowy, nawiasy, pytajniki, wykrzykniki, wielokropki, średniki, myślniki.

Gramatyka

Uczeń:

- rozróżnia litery i głoski, słowa i wyrazy,
- wymienia samogłoski i spółgłoski,
- wymienia spółgłoski miękkie,
- wymienia dwuznaki i litery ze znakami diakrytycznymi,
- dzieli wyrazy na sylaby i tworzy wyrazy z sylab,
- wskazuje w zdaniu wyrazy,
- zna alfabet,
- porządkuje wyrazy alfabetycznie, biorąc pod uwagę pierwszą literę,
- rozpoznaje i układa zdania oznajmujące, pytające, rozkazujące i wykrzyknikowe,
- wyróżnia w zdaniach rzeczowniki,
- poprawnie stosuje rzeczowniki w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- określa liczbę rzeczownika,
- wyróżnia w zdaniach czasowniki,
- poprawnie stosuje czasowniki w wypowiedziach ustnych i pisemnych,

- określa liczbę czasownika,
- określa czasy czasownika: teraźniejszy, przeszły, przyszły,
- określa rodzaj czasownika,
- wyróżnia w zdaniach przymiotniki,
- poprawnie stosuje przymiotniki w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- określa liczbę przymiotnika,
- poprawnie stopniuje przymiotniki w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- określa rodzaj przymiotnika,
- wyróżnia w zdaniach przysłówki,
- poprawnie stopniuje przysłówki w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- wyróżnia w zdaniach liczebniki,
- umie poprawnie stosować liczebniki główne i porządkowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- tworzy rodzinę wyrazów,
- stosuje zdobytą wiedzę gramatyczną do konstruowania poprawnych zdań w wypowiedziach pisemnych.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję logiczno-matematyczną

Uczeń:

- rozwinął: spostrzeganie, uwagę, pamięć,
- rozwinął umiejętność myślenia przyczynowo-skutkowego (liniowego) i heurystycznego (rozgałęzionego),
- rozwinął umiejętność myślenia przez analogię, porównania, skojarzenia, metafory,
- rozwinął myślenie dywergencyjne i konwergencyjne,
- rozwinął krytycyzm, dociekliwość, wytrwałość, dokładność,
- wykorzystuje umiejętności matematyzowania w sytuacjach życiowych,
- liczy w zakresie 1000 według podanego warunku,
- porządkuje i porównuje liczby w zakresie 10 000, wykorzystując znaki nierówności,
- biegle dodaje i odejmuje w pamięci w zakresie 100, sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania,
- biegle mnoży i dzieli w pamięci w zakresie 100, sprawdza wyniki dzielenia za pomocą mnożenia,
- rozumie znaczenie liczby 0 w dodawaniu i odejmowaniu, liczb 0 i 1 w mnożeniu i dzieleniu,
- zna kolejność wykonywania działań i stosuje je w obliczeniach,
- zna nazwy liczb w dodawaniu, odejmowaniu, mnożeniu i dzieleniu,
- korzysta w obliczeniach z własności przemienności dodawania, przemienności mnożenia,
- zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 10 000,
- porównuje i porządkuje liczby trzycyfrowe według podanych warunków,
- rozumie, że nasz system liczenia jest dziesiętkowy i pozycyjny,
- czyta ze zrozumieniem tekst zadania,
- zapisuje dane i szukane zadania w wygodny dla siebie sposób,
- rozwiązuje zadania proste i złożone (dwudziałaniowe), w tym na porównywanie różnicowe, stosując własne strategie rozwiązywania,
- układa i rozwiązuje proste zadania algebraiczne, rozwiązuje równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka (bez przenoszenia na drugą stronę),
- sprawdza otrzymane rozwiązanie zadania,
- zna własności trójkątów i prostokątów,
- oblicza obwody trójkątów i prostokątów,

- rysuje daną figurę w powiększeniu i pomniejszeniu,
- zna jednostki pieniędzy i ich skróty: *złoty (zł)*, *grosz (gr)*,
- zna pojęcia: *cena towaru*, *ilość towaru*, *wartość towaru*, wykonuje proste obliczenia pieniężne,
- zna jednostki masy i ich skróty: *gram (g)*, *dekagram (dag)*, *kilogram (kg)*, *tona (t)*,
- zna pojęcia: *brutto*, *netto*, *tara*, wykonuje proste obliczenia dotyczące masy,
- zna jednostki pojemności i ich skróty: *litr (l)*, *pół litra*, *ćwierć litra*, wykonuje proste obliczenia dotyczące pojemności,
- zna jednostki długości i ich skróty: *milimetr (mm)*, *centymetr (cm)*, *metr (m)*, *kilometr (km)*, wykonuje proste obliczenia dotyczące długości,
- zna jednostki czasu zegarowego i ich skróty: *godzina (godz.)*, *kwadrans*, *minuta (min)*, *sekunda (s)*,
- odczytuje wskazania zegarów: w systemach: 12- i 24-godzinnych, wykonuje proste obliczenia zegarowe,
- podaje i zapisuje daty; zna kolejność dni tygodnia i miesięcy; porządkuje chronologicznie daty; wykonuje obliczenia kalendarzowe w sytuacjach życiowych,
- odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencje – interpersonalną i intrapersonalną

Uczeń:

- zna Konwencję o prawach dziecka,
- rozwinął umiejętność funkcjonowania w życiu społecznym,
- nawiązał bliskie, pozytywne kontakty z ludźmi,
- kształtował swoją tożsamość narodową i patriotyzm poprzez poznawanie historii Polski i wytworów jej kultury materialnej i niematerialnej,
- zna swoje mocne i słabe strony oraz skuteczne dla siebie sposoby uczenia się,
- rozróżnia, nazywa i rozumie swoje emocje oraz stara się nimi kierować,
- rozwinął potrzebę uczenia się i osiągnięć,
- wie, jakie cechy charakteru są niezbędne do osiągnięcia zamierzonego celu (wytrwałość, konsekwencja, pracowitość, poczucie własnej wartości, szacunek do ludzi, przedsiębiorczość, odpowiedzialność, ciekawość poznawcza, kreatywność, umiejętność pracy zespołowej),
- właściwie reaguje na sukcesy i porażki,
- zna i stosuje zasady koleżeństwa,
- zna i stosuje zasady *savoir-vivre'u*,
- wie, jak rozwiązywać konflikty,
- respektuje nietykalność fizyczną innych osób i prawa innych ludzi,
- wie, że ma prawo odmówić, jeśli czyjeś namowy zagrażają jego życiu, zdrowiu, bezpieczeństwu lub dobremu imieniu,
- wie, jak się zachować wobec osób, które zagrażają jego życiu, bezpieczeństwu lub zdrowiu i do kogo zwrócić się o pomoc,
- szanuje siebie i innych ludzi,
- odróżnia dobro od zła,
- wie, że trzeba przeciwstawiać się przemocy, agresji i nietolerancji,
- w trudnych sytuacjach zwraca się o pomoc do dorosłych,
- poznał znaczenie rodziny dla rozwoju tożsamości człowieka,
- rozumie znaczenie pracy dla człowieka i jego sytuacji ekonomicznej,
- poznał różne zawody,
- poznał różnice i podobieństwa między płciami,

- wie, że jego sfery intymne są nietykalne,
- rozwinął samoświadomość, zastanawiając się nad cechami swojego charakteru,
- szanuje cudzą własność i prywatność,
- zna problemy osób niepełnosprawnych,
- jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp.; wie, że wszyscy ludzie mają równe prawa,
- zna polskie tradycje i zwyczaje świąteczne,
- wypowiada się o sławnych Polkach i Polakach, wskazując dziedziny, w których się wstawili, i cechy charakteru, które im to umożliwiły,
- zna symbole narodowe: godło, flagę, hymn, wie, jakie jest ich znaczenie dla Polaków i jak się wobec nich zachować,
- zna historię miejscowości, w której mieszka, jej najważniejsze obiekty i tradycje,
- wie, że Polska należy do Unii Europejskiej,
- wie, jak wygląda flaga Unii Europejskiej, potrafi wymienić nazwy kilku państw należących do Unii Europejskiej,
- opowiada o wybranym państwie należącym do Unii Europejskiej (położenie, stolica, zabytki, sławni ludzie, charakterystyczne cechy).

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję przyrodniczą

Uczeń:

- ma świadomość wzajemnej zależności człowieka i świata przyrody,
- jest świadomy cykliczności zjawisk przyrodniczych,
- rozumie zależności przyczynowo-skutkowe w przyrodzie,
- zna pojęcia: *drzewo, krzew, roślina zielna*,
- zna rodzaje lasów,
- wymienia warstwy lasu,
- wymienia nazwy roślin należących do poszczególnych warstw lasu,
- rozróżnia kilka grzybów jadalnych, niejadalnych, trujących i wie, że nie może zbierać grzybów bez opieki dorosłych,
- wymienia nazwy zwierząt, które należą do poszczególnych warstw lasu,
- rozumie zależności w łańcuchu pokarmowym, potrafi podać przykład takiego łańcucha,
- wymienia nazwy roślin leśnych, które są pod ochroną,
- wymienia nazwy zwierząt leśnych, które są pod ochroną,
- wymienia zawody związane z lasem,
- wymienia nazwy zwierząt żyjących na polu,
- wymienia nazwy roślin uprawianych w Polsce i sposoby ich wykorzystywania,
- wymienia nazwy zawodów związanych z rolnictwem,
- zna budowę, sposób poruszania się i odżywiania ryby oraz nazwy kilku ryb słodkowodnych i morskich,
- rozumie znaczenie Słońca dla życia na Ziemi, cykliczności pór roku, dnia i nocy,
- potrafi w znanej sobie okolicy wskazać wschód, zachód, północ i południe,
- wymienia składniki pogody,
- zna stany skupienia wody i wie, że zależą one od temperatury otoczenia,
- wie, jak woda krąży w przyrodzie,
- wie, jak powstaje wiatr, jakie są jego rodzaje i z jakich kierunków wieje,
- wie, kto i w jaki sposób opracowuje prognozę pogody,
- rozumie znaczenie prognozy pogody dla ludzi i umie się stosownie do niej ubrać,

- zna zagrożenia ze strony warunków atmosferycznych i sposoby radzenia sobie z nimi,
- zna numery alarmowe służb ratowniczych i sposób wzywania pomocy,
- zna zasady ruchu drogowego, zapewniające mu bezpieczne poruszanie się po drogach,
- wie, jakim zagrożeniem dla życia i zdrowia są alkohol, nikotyna, narkotyki, niewłaściwie stosowane leki i substancje żrące,
- zna zagrożenia wynikające z niewłaściwego użytkowania internetu i telewizji,
- racjonalnie korzysta ze środków masowego przekazu,
- wie, jak zbudowane są rzeki i zna nazwy największych rzek w Polsce,
- zna nazwy kilku zwierząt i roślin wodnych, potrafi powiedzieć, jak są przystosowane do życia w wodzie,
- zna przyczyny i skutki zanieczyszczenia wód oraz sposoby zapobiegania im,
- zna przyczyny i skutki powodzi oraz sposoby zapobiegania im,
- wie, jak człowiek wykorzystuje wodę i jakie ma ona znaczenie dla roślin, zwierząt i środowiska,
- rozumie konieczność oszczędzania wody,
- umie określać główne kierunki na mapie,
- wie, jak oznaczone są na mapie: góry, wyżyny, niziny, zbiorniki wodne, drogi, koleje,
- potrafi wskazać na mapie: góry, wyżyny, niziny, morze, rzeki, drogi, miasta i określić ich położenie,
- wymienia nazwy i charakterystyczne cechy gór w Polsce,
- wymienia nazwy i charakterystyczne cechy wyżyn w Polsce,
- wymienia nazwy i charakterystyczne cechy nizin w Polsce,
- wymienia charakterystyczne cechy pojezierzy i Pomorza w Polsce,
- wymienia charakterystyczne cechy okolicy, w której mieszka,
- wymienia nazwy kilku parków narodowych w Polsce i potrafi wskazać charakterystyczne dla nich rośliny i zwierzęta,
- wymienia rodzaje środków transportu wodnego, lądowego i powietrznego,
- wymienia zawody związane z transportem wodnym, lądowym i powietrznym,
- przestrzega zasad zachowania się w publicznych środkach transportu,
- wymienia plusy i minusy poznanych środków transportu,
- wymienia bogactwa naturalne Polski i miejsca ich występowania,
- podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję wizualno-przestrzenną

Edukacja plastyczna

Uczeń:

- rozwinął koordynację wzrokowo-ruchową i sprawność manualną,
- wyraża w swojej pracy plastycznej indywidualny stosunek do prezentowanego tematu,
- stopniowo wzbogaca swoje prace plastyczne, różnicując linie, kształty, faktury i barwy, co świadczy o rozwoju warsztatu plastycznego,
- wzbogaca swoje prace o szczegóły świadczące o rozwoju percepcji wzrokowej, umiejętności obserwacji i korzystania ze zdobytych doświadczeń,
- potrafi powiedzieć kilka zdań o oglądanym dziele, posługując się poznanymi pojęciami plastycznymi,
- rozpoznaje wybrane polskie i światowe dzieła architektury i sztuk plastycznych,
- sprawnie posługuje się podstawowymi narzędziami i materiałami plastycznymi,
- wymienia nazwy dziedzin działalności twórczej człowieka,
- uczestniczy w życiu kulturalnym szkoły i najbliższego środowiska (muzeum, teatr, kino, wystawy).

- zna pojęcia: *malarstwo, malarz, obraz, oryginał, reprodukcja, kopia, portret, malarstwo historyczne, martwa natura, krajobraz; rzeźba, rzeźbiarz, płaskorzeźba, medal, pomnik, popiersie, grafika, grafik, odbitka, architektura, architektura zieleni, architekt, budynki: użyteczności publicznej, przemysłowe, mieszkaniowe, scenografia, scenograf, kostiumy, rekwizyty, rytm, kontrast,*
- zna podstawowe zasady prawa autorskiego.

Edukacja techniczna

Uczeń:

- przygotowuje stanowisko do pracy i porządkuje je po jej zakończeniu,
- bezpiecznie posługuje się narzędziami,
- udziela pierwszej pomocy przy skaleczeniu,
- wykonuje pracę zgodnie z podaną instrukcją,
- dobiera materiały i narzędzia do wykonywanej pracy,
- pracuje w zespole, dzieli pracę między jego członków,
- oszczędza materiały,
- wykorzystuje podczas wykonywanej pracy zdobyte wiadomości z zakresu informacji technicznej i materiałoznawstwa oraz umiejętności technologiczne,
- uznaje zasadę, że praca powinna być wykonana dokładnie, solidnie i w terminie,
- wie, że warunkiem efektywnej pracy jest jej właściwe zaplanowanie, wykonanie i kontrola efektu końcowego,
- zna historię wybranych narzędzi i materiałów,
- orientuje się w sposobach wytwarzania przedmiotów codziennego użytku,
- wymienia kilka wynalazków technicznych i rozumie ich znaczenie dla rozwoju cywilizacji,
- zna rodzaje budowli mieszkalnych i przemysłowych,
- zna rodzaje urządzeń informatycznych (komputer stacjonarny, notebook, telefon komórkowy),
- orientuje się w wartości użytkowej urządzeń technicznych,
- rozpoznaje i nazywa rodzaje maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, statki, samoloty),
- wie, jak należy bezpiecznie poruszać się po drogach (w tym na rowerze) i korzystać ze środków komunikacji; wie, jak trzeba się zachować w razie wypadku.

Oczekiwane efekty edukacji informatycznej

Uczeń:

- zna zagrożenia zdrowotne i społeczne związane z pracą przy komputerze,
- zna zasady obowiązujące w pracowni komputerowej podczas pracy przy komputerze i ich przestrzega,
- zna zasady obowiązujące w internecie i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu,
- umie skorzystać z edytora grafiki Paint (rysować, kopiować, wklejać, wycinać, pomniejszać i powiększać elementy rysunku),
- umie wydrukować swoją pracę i artykuł z internetu,
- umie korzystać z edytora tekstu Microsoft Word (zredagować prosty tekst, sprawdzić pisownię i gramatykę, wstawić obrazy online do tekstu, zastosować numerację i punktory, wstawić i uzupełnić tabelę, zapisać i odtworzyć efekty pracy),
- zna znaki interpunkcyjne znajdujące się na klawiaturze,
- wykorzystuje program Kalkulator do wykonywania obliczeń i rozwiązywania zadań matematycznych,
- stosuje się do netykiety obowiązującej w internecie,
- umie utworzyć strony internetowe i wyszukać informacje,

- wie, że artykuły kopiowane z internetu są chronione prawem autorskim,
- zapisuje pod artykułem skopiowanym z *internetu*, kto jest jego autorem lub jakie jest źródło tej informacji,
- umie skorzystać z programu Microsoft PowerPoint, by przygotować prostą prezentację z wykorzystaniem animacji,
- rozumie znaczenie pojęcia *algorytm*,
- we współpracy z rówieśnikami planuje sekwencje poleceń sterujących obiektem na ekranie komputera,
- tworzy skrypty w środowisku Scratch według podanej instrukcji.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję muzyczną

Uczeń:

- zna terminy: *nuta, linia pięciolinii, pole pięciolinii, klucz wiolinowy, ćwierćnuta, ósemka, półnuta, cała nuta, pauza ćwierćnutowa, pauza półnutowa, pauza ósemkowa, gama, metrum, takty, muzyka klasyczna (poważna), muzyka popularna*,
- śpiewa poznane piosenki: solo, w duecie, w zespole,
- śpiewa hymn Polski z pamięci, w postawie zasadniczej,
- wskazuje w piosence zwrotki i refren,
- gra na instrumentach perkusyjnych,
- gra na dzwonkach proste melodie, fragmenty piosenek, własne improwizacje,
- rozróżnia podstawowe elementy muzyki (melodia, rytm, wysokość dźwięku, tempo, dynamika),
- słucha w skupieniu utworów muzycznych,
- określa nastrój utworu, opisuje swoje wrażenia po wysłuchaniu utworu muzycznego,
- wykorzystuje muzykę do ekspresji emocjonalnej i ruchowej,
- rozpoznaje, nazywa i umie napisać poznane znaki muzyczne,
- zna nazwy solmizacyjne i literowe nut,
- taktuje: na dwa, na trzy, na cztery,
- tańczy poznane układy taneczne, tańce narodowe i ludowe: kujawiaka, krakowiaka, poloneza, walca, oberka,
- rozróżnia barwy głosów ludzkich (żeńskich – sopran, alt; męskich – tenor, baryton, bas),
- rozróżnia brzmienie i nazywa poznane instrumenty muzyczne,
- potrafi wymienić nazwiska i utwory sławnych kompozytorów,
- ma swoje ulubione piosenki i utwory muzyczne,
- zna instytucje związane z muzyką i umie się w nich odpowiednio zachować,
- zna główne założenia prawa autorskiego.

Oczekiwane efekty oddziaływania na inteligencję kinestetyczną

Uczeń:

- rozwinął sprawność fizyczną i świadomość potrzeb własnego ciała,
- rozwinął takie cechy, jak: wytrwałość, umiejętność pokonywania trudności, koncentracja uwagi, dążenie do mistrzostwa, umiejętność wygrywania i przegrywania, podporządkowywania się regułom, panowanie nad emocjami,
- obserwuje swój organizm i rozumie zachodzące w nim zmiany fizyczne,
- jest świadomy własnego ciała, mierzy wzrost i masę ciała, dokonuje samooceny własnej sprawności fizycznej, obserwuje swój organizm po wysiłku fizycznym (tętno, rytm serca, oddychanie),
- biega po wyznaczonych trasach,
- realizuje marszobiegi trwający co najmniej 15 minut,

- wykonuje próbę siły mięśni brzucha oraz próbę gibkości dolnego odcinka kręgosłupa,
- przyjmuje pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń,
- wykonuje przewrót w przód,
- skacze obunóż, jednonóż, przez przeszkody, skakankę,
- skacze w dal z miejsca i z rozbiegu, mierzy długość skoku,
- rzuca i chwyta piłkę jedną ręką, obiema, rzuca nią do celu i na odległość, toczy ją i kozłuje,
- pokonuje przeszkody naturalne i sztuczne,
- wykonuje ćwiczenia rytmiczno-taneczne,
- wykonuje ćwiczenia równoważne z przyborami i bez,
- jeździ na sankach, łyżwach, rolkach, rowerze,
- gra w dwa ognie, ringo, minipiłkę nożną, minikoszykówkę, minisiatkówkę, minipiłkę ręczną,
- rozumie znaczenie ćwiczeń dla rozwoju fizycznego,
- rozumie znaczenie odżywiania dla rozwoju fizycznego,
- wie, że wysiłek powinien być stopniowany,
- przestrzega zasad higieny i właściwego odżywiania się,
- przestrzega reguł współdziałania w zespole,
- przestrzega zasad rywalizacji,
- przestrzega reguł gier,
- respektuje reguły i podporządkowuje się decyzjom sędziego,
- przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas uprawiania sportów i uczestnictwa w ruchu drogowym,
- wie, jak się zachować w razie wypadku lub kontuzji,
- potrafi powiedzieć kilka zdań o ulubionej dyscyplinie sportowej,
- wie, że nie może samodzielnie zażywać lekarstw i stosować środków chemicznych niezgodnie z przeznaczeniem,
- potrafi wybrać bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych; wie, do kogo zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia,
- wymienia kilka dyscyplin letnich i zimowych igrzysk olimpijskich,
- wymienia nazwiska kilku polskich medalistów olimpijskich i wybitnych sportowców.

16. Najważniejsze uwagi o nauce czytania i pisania oraz innych edukacjach

Edukacja polonistyczna

Celem edukacji polonistycznej jest kształcenie umiejętności komunikowania się ze światem społecznym. Aby było to możliwe, należy zwracać się szczególną uwagę na:

- umiejętność uważnego i krytycznego słuchania,
- umiejętność wypowiadania się,
- czytanie ze zrozumieniem,
- pisanie z uwzględnieniem zasad ortograficznych i gramatycznych.

Wszystkie te umiejętności inspirowane są starannie dobranymi tekstami literackimi, których zadaniem jest wywołanie zaciekawienia zarówno treścią, jak i formą przekazu.

Edukacja polonistyczna realizuje cele zgodne z zaleceniami Rady Unii Europejskiej dotyczącymi kompetencji w zakresie: rozumienia i tworzenia informacji oraz świadomości i ekspresji kulturalnej.

Nauka słuchania i mówienia

Punktem wyjścia do kształcenia umiejętności słuchania i mówienia jest rozmowa nauczyciela z dziećmi i dzieci między sobą. Takie sytuacje dydaktyczne stają się okazją do poznania zasad prowadzenia rozmowy, kształcenia umiejętności zadawania pytań, formułowania dłuższych wypowiedzi.

Nauka czytania

W podręczniku przyjęto założenie, że wśród uczniów rozpoczynających naukę będą dzieci z różnie rozwiniętą umiejętnością czytania. W związku z tym w podręczniku znajdują się teksty o różnych poziomach trudności.

Zgodnie z założeniami współczesnej dydaktyki nauczyciel dobiera metody nauki czytania do potrzeb dzieci. Może ich stosować kilka w jednej klasie. W podręczniku preferowana jest metoda sylabowa, ze względu na jej skuteczność w nauczaniu dzieci z różnego rodzaju trudnościami w uczeniu się czytania.

Okres wprowadzania liter i dwuznaków obejmuje miesiące od września do maja, co pozwala na wprowadzenie jednej do dwóch liter tygodniowo. Takie tempo wprowadzania liter pozwala na zwiększenie liczby ćwiczeń utrwalających.

Oprócz czytania tekstów zapisanych literami drukowanymi pojawia się systematyczna nauka czytania tekstów zapisanych literami pisanymi.

Nauka czytania w cyklu podręczników *Ja i moja szkoła na nowo*

Coraz większe trudności współczesnych dzieci w uczeniu się czytania i rozumieniu czytanego tekstu wynikają z przewagi w życiu codziennym bodźców wizualno-przestrzennych nad bodźcami słuchowymi i tymi, które są związane z mówieniem. Dlatego dzieciom łatwiej jest nauczyć się korzystania z komputera czy telefonu komórkowego niż czytania. W związku z powyższym dokonano adaptacji do potrzeb szkolnych sekwencyjno-symultanicznej metody nauki czytania.

Kompetencje językowe dziecka uczącego się czytać muszą objąć:

- prawidłową artykulację wszystkich głosek,
- słuchowe różnicowanie wyrazów (*piec – pies, nos – noc*),
- dzielenie wyrazów na sylaby,
- dostrzeganie rymów (*kaczka – paczka*).

W metodzie czytania sylabami dziecko uczy się czytać sylaby, nie spółgłoski, bo w życiu codziennym nie ma okazji słyszeć spółgłosek w izolacji. Skoro dziecko nie słyszy spółgłosek w izolacji, nieuzasadnione jest w nauce czytania nazywanie pojedynczych liter.

Etapy nauki czytania (według Jagody Cieszyńskiej) stosowane w podręczniku

Powtarzanie – wypowiedzianych przez nauczyciela samogłosek, sylab, wyrazów. Przez mechaniczne powtarzanie utrwala się w pamięci cechy różnicujące głosek. Powtarzaniu towarzyszy pokaz graficzny samogłosek, sylab, wyrazów. Pozwala to stworzyć się połączeniu między dźwiękiem a obrazem głosu.

Nauczyciel czyta, dziecko powtarza.

Rozumienie – rozpoznawanie, czyli wskazywanie na obrazie wypowiedzianych przez nauczyciela głosek, sylab, wyrazów. Jest to etap analizy wzrokowej liter, niezbędny również do nauki pisania. W przypadku spółgłosek nauczyciel nie odczytuje ich w izolacji, pokazuje je w wyrazie. Takie działanie przygotowuje do dokonania analizy literowej koniecznej w nauce pisania.

Nauczyciel czyta (lub wskazuje), dziecko wskazuje.

Nazywanie – samodzielne czytanie.

Nauczyciel wskazuje, dziecko czyta.

W pierwszym etapie nauki czytania wprowadzane są samogłoski.

Pozwala to w kolejnym etapie tworzyć sylaby otwarte (zakończone samogłoską) i paradygmaty (zestawienie spółgłoski z wprowadzonymi samogłoskami), powtarzane przy wprowadzaniu kolejnych spółgłosek. Paradygmaty wykorzystuje nauczyciel podczas nauki czytania.

Przykład paradygmatu: *ma, me, mo, mi, mu, mó, my*.

Na etapie czytania wyrazów złożonych z sylab otwartych ważne jest pokazanie dzieciom, za pomocą łuków, ślizgania się od sylaby do sylaby, by uzyskać płynność czytania.

W kolejnych etapach nauki czytania pojawią się wyrazy z sylabami zamkniętymi (zakończonymi spółgłoskami).

Stopniowanie trudności w materiale do czytania w podręczniku *Ja i moja szkoła na nowo* polega na:

- 1) czytaniu sylab otwartych,
- 2) czytaniu wyrazów z poznanymi sylabami otwartymi,
- 3) sprawdzaniu rozumienia czytanych wyrazów poprzez wskazywanie odpowiadających im obrazów,
- 4) czytaniu tekstów z wyrazami z sylabami otwartymi,
- 5) czytaniu sylab zamkniętych,
- 6) czytaniu wyrazów z sylabami zamkniętymi i sprawdzaniu ich rozumienia,
- 7) czytaniu tekstów z wyrazami z sylabami zamkniętymi.

Podręcznik *Ja i moja szkoła na nowo* zawiera ćwiczenia dotyczące techniki czytania i rozumienia czytanych tekstów.

Ćwiczenia dotyczące analizy i syntezy głoskowej pojawią się w klasie drugiej.

*Analiza i synteza głoskowa może być efektem nauki czytania,
a nie warunkiem koniecznym jej rozpoczęcia.*

Jagoda Cieszyńska

Nauka pisania

Nauka pisania jest dla dziecka trudniejsza niż nauka czytania. Ułatwieniu tego procesu służy wolniejsze tempo wprowadzania liter, uproszczenie ich kształtów i połączeń między nimi.

Pisanie jest czynnością wtórną wobec czytania. Dziecko powinno uczyć się pisać, gdy już umie samodzielnie przeczytać wprowadzane litery. Dlatego rozdzielono w czasie wprowadzanie liter drukowanych i pisanych.

Ortografia i gramatyka

W klasie pierwszej treści gramatyczne i ortograficzne opracowywane są w formie ćwiczeń praktycznych, bez wprowadzania nazw. Ich sformalizowanie nastąpi w klasach II i III.

Edukacja matematyczna z elementami edukacji informatycznej

W klasie pierwszej dzieci poznają liczby w zakresie 50. Mnożenie i dzielenie będą realizowane od klasy II.

Czynnościowy charakter kształtowania pojęć matematycznych ułatwi dzieciom rozwój myślenia konkretnego, wyobraźniowego i symbolicznego.

Nowym elementem w podręczniku są treści edukacji informatycznej dotyczące przygotowania do programowania.

Edukacja matematyczna i informatyczna realizują cele zgodne z zaleceniami Rady Unii Europejskiej dotyczącymi kompetencji matematycznych i cyfrowych oraz w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Edukacja społeczna

Cechą charakterystyczną dla edukacji wczesnoszkolnej jest nasycenie treści wartościami, które mają wpływ na kształtowanie postaw i rozwijanie cech osobowości społecznie pożądanych.

Treści literackie i publicystyczne oraz przykłady sytuacji dydaktycznych prezentowane w podręczniku dobrano w celu rozwijania rozumienia przez dzieci własnych uczuć i uczuć innych ludzi oraz norm i reguł postępowania wynikających z przynależności do danej grupy społecznej.

W procesie kształtowania postaw społecznie pożądanych zaprezentowano fikcyjne postacie i sytuacje z utworów literackich oraz fakty z życia ludzi godnych naśladowania – zarówno postaci historycznych, jak i ludzi żyjących współcześnie.

Edukacja społeczna realizuje cele zgodne z zaleceniami Rady Unii Europejskiej dotyczącymi kompetencji: osobistych, społecznych, obywatelskich oraz w zakresie przedsiębiorczości.

Edukacja przyrodnicza

Na edukację przyrodniczą składa się gromadzenie z różnych źródeł wiadomości przyrodniczych, geograficznych i historycznych (bardzo mocno związanych z edukacją społeczną), obserwowanie i doświadczanie zjawisk przyrodniczych, fizycznych i chemicznych w zakresie dostępnym dzieciom oraz wyciąganie z nich wniosków pozwalających budować w umyśle dzieci całościowy obraz świata.

Edukacja przyrodnicza realizuje cele zgodne z zaleceniami Rady Unii Europejskiej dotyczącymi kompetencji w zakresie nauk przyrodniczych oraz w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

17. Najważniejsze uwagi o sprawdzaniu osiągnięć uczniów

Co badają testy osiągnięć szkolnych?

Powszechny sposób pomiaru osiągnięć szkolnych opiera się na formalnych testach sprawdzających wiedzę i umiejętności uczniów. W wykonanie zadań, ze względu na specyfikę testów, angażowane są głównie pamięć, logiczne myślenie, umiejętność czytania ze zrozumieniem i pisemnego wypowiedziania się. Wynika to z nastawienia szkoły na rozwijanie i sprawdzanie u dzieci przede wszystkim umiejętności językowych, matematycznych i logicznych.

Te dzieci, których rozwój umysłowy idzie w innym kierunku, często mają trudności w uczeniu się i wypadają źle w tradycyjnych testach.

Jak zmienić system oceniania?

Teoria inteligencji wielorakich Howarda Gardniera zakłada rozpoznanie przez nauczyciela profilu poznawczego każdego dziecka. Wymaga to od nauczyciela wnikliwej obserwacji dzieci w toku codziennych zajęć, a także stwarzania sytuacji edukacyjnych, w których te inteligencje i preferencje mają szansę się ujawniać. Ocena opisowa obowiązująca na pierwszym etapie edukacji doskonale spełnia te wymogi. Uwzględnienie w ocenie opisowej założeń teorii inteligencji wielorakich sprawi, że ocena taka obejmie osiem aspektów funkcjonowania dziecka w szkole.

Aby rozpoznać profil poznawczy dziecka i preferowany przez nie styl uczenia się, trzeba je uważnie obserwować w różnorodnych sytuacjach edukacyjnych. Pomocą mogą być proste skale zamieszczone w książce G. Lewisa *Jak wychowywać utalentowane dziecko?*, inteligigogram z książki M. Taraszkiewicz i C. Rose, a także arkusz obserwacyjny zamieszczony w Programie (Załącznik 1.). Narzędzia te mogą być podstawą do wypracowania własnych arkuszy obserwacji dziecka.

W określaniu przez nauczyciela profilu inteligencji ucznia bardzo pomocny będzie pedagog i/lub psycholog szkolny, który będzie obserwować dzieci w trakcie uczenia się.

Wyniki obserwacji ucznia nauczyciel powinien przekazywać rodzicom, by mogli oni organizować środowisko domowe i aktywność pozaszkolną dziecka zgodnie z jego profilem inteligencji. Mogą to być dziedziny zarówno stymulujące mocne strony dziecka, jak i pomniejszające jego słabe strony. W wypadku dzieci zaniedbywanych środowiskowo to nauczyciel powinien sugerować im udział w odpowiedniego typu zajęciach pozaszkolnych i zachęcać do udziału w nich.

Ważnym elementem mającym wpływ na rozwój inteligencji wielorakich jest rozwijanie u dzieci motywacji wewnętrznej, czyli motywacji skłaniającej do zajmowania się jakimś zadaniem nie dla nagrody, pochwały, zdobycia uznania czy uniknięcia kary, ale dla samego zadania.

Zadaniem szkoły jest kształtowanie autonomii dziecka, wyrażającej się w samoświadomości, samokontroli, samoocenie i samonagradzaniu.

W ocenianiu dziecka powinno się akcentować prawo do błędów, traktując je jako etapy w dążeniu do osiągnięcia doskonałości w danej dziedzinie. Dziecko musi mieć szansę uporać się ze swoimi błędami. Ocena powinna być wykorzystywana dla jego dobra – wskazywać mu jego mocne i słabe strony oraz kierunek dalszego rozwoju (funkcja informacyjna i motywacyjna oceny).

W ocenianiu należy akcentować wielość rozwiązań, premiować twórcze rozwiązania i dociekliwość.

Uwzględnianie w ocenianiu profilu inteligencji zapewni każdemu dziecku poczucie sukcesu w jakiejś dziedzinie edukacji, co jest warunkiem kształtowania własnej wartości i samooceny wyzwalającej zaangażowanie, motywację, poczucie pewności siebie i potrzebę rozwoju poznawczego. Szczególnie ważne jest to w odniesieniu do uczniów mających trudności w nauce lub pochodzących ze środowisk, które nie wspierają potrzeb edukacyjnych dzieci.

Szczegółowe zasady oceniania uczniów należy dostosować do wewnątrzszkolnego systemu oceniania.

Ocenianie uczniów klasy I

W klasie I spotkają się uczniowie urodzeni w styczniu i w grudniu – mimo że będą z jednego rocznika, dzielić ich będzie niemal rok życia. Różnice w dojrzałości do uczenia się na sposób szkolny mogą być więc bardzo duże. A przecież powodów różnicujących tę dojrzałość jest o wiele więcej. Nauczyciel powinien rozpocząć pracę z dziećmi od wstępnej diagnozy ich przygotowania do szkoły (Załącznik 2.) i warunków do uczenia się w domu – na podstawie rozmowy z rodzicami. Zależnie od wyników tej diagnozy powinien opracować plan pracy indywidualnej i oceniać postępy dzieci w porównaniu ze stanem wyjściowym. Narzędziem do takiej oceny jest przede wszystkim obserwacja dziecka w różnych sytuacjach dydaktycznych (słuchanie jego wypowiedzi i czytania, czytanie jego prac pisemnych, oglądanie prac plastycznych i technicznych, dostrzeganie talentów muzycznych, śledzenie przebiegu jego myślenia) i wychowawczych (obserwowanie interakcji z rówieśnikami i dorosłymi), ścisły kontakt z rodziną i współpracującymi instytucjami.

Każda część zeszytu ćwiczeń *Ja i moja szkoła na nowo* zawiera autosprawdziany – *To umiem*, które pozwalają dzieciom, nauczycielom i rodzicom w regularnych odstępach czasu (co miesiąc) ocenić postępy w edukacji w zakresie wiadomości i umiejętności wymaganych przez podstawę programową i, co równie ważne, bezpiecznie wprowadzić dzieci w system formalnego kontrolowania wiadomości, włącznie z uświadomieniem celów takich sprawdzianów i etyką z nimi związaną, m.in. powstrzymanie się od ściągania.

Ułatwieniem w ocenianiu jest dla nauczyciela możliwość porównywania wyników ucznia odnotowywanych w kartach osiągnięć wychowawczych i dydaktycznych za dwa miesiące (Załącznik 3.) lub karty osiągnięć półrocznych (Załącznik 4.). Osiągnięcia wymienione w kartach wynikają z realizacji założeń niniejszego programu. Nauczyciel ma możliwość, po zestawieniu wyników na kolejnych kartach, prześledzić progresję, stagnację lub regresję w rozwoju dziecka w zakresie mówienia, czytania, pisania, liczenia, rozwiązywania zadań itd. Omówienie wniosków z obserwacji nauczyciela i rodziców, którzy również dostają taką kartę, to okazja do wymiany informacji i opracowania spójnej pomocy dla dziecka.

W klasie I proponuję sprawdziany: półroczny i końcoworoczny, zawierający zadania sprawdzające opanowanie wiadomości i umiejętności.

Ocenianie uczniów klas II–III

W klasach II–III większego znaczenia nabierają sprawdziany wymagające od uczniów czytania ze zrozumieniem i notowania wiadomości. Jednak dominującym narzędziem monitorowania osiągnięć dzieci pozostaje nadal obserwacja postępów ucznia, prowadzona wspólnie ze wszystkimi osobami mogącymi wnieść swoje spostrzeżenia do tworzenia całościowego obrazu dziecka (nauczyciele ze świetlicy, prowadzący zajęcia pozalekcyjne, rodzice, psycholog, pedagog szkolny). Obserwacje te dotyczą inteligencji: interpersonalnej, intrapersonalnej, wizualno-przestrzennej, kinestetycznej i muzycznej, gdyż treści z nimi związane rzadko reprezentowane są w sprawdzianach wiadomości.

W klasach II i III również mogą być stosowane karty osiągnięć uczniów, wypełniane na podstawie obserwacji nauczyciela i wyników sprawdzianów.

Klasę II i III również zamykają sprawdziany końcoworoczne, zawierające zadania sprawdzające opanowanie wiadomości i umiejętności przewidzianych dla absolwenta klasy II. i III (Załącznik 5.), zgodne wymaganiami Podstawy programowej MEN z 14.02.2017 roku.

Ocenianie kształtujące, jako przygotowanie do uczenia się przez całe życie

„Ocenianie kształtujące jest sposobem pracy i sposobem myślenia o edukacji, w którym stwarzamy osobie uczącej się warunki, by zaczęła się uczyć sama”*

Ocenianie kształtujące to całokształt działań, metod, technik i środków dydaktycznych służących uświadomieniu każdemu uczniowi procesów związanych z przebiegiem jego uczenia się. Rozwijanie świadomości tych procesów sprzyja autorefleksji, samodzielności, odporności na stres, samoregulacji, poszerzaniu wiedzy o sobie.

Refleksyjne podejście do własnych możliwości i ograniczeń sprzyja nabywaniu umiejętności i kompetencji warunkujących samorealizację i zdolność do dostosowywania się do zmian, oraz zrozumienie konieczności uczenia się przez całe życie.

Ocenianie kształtujące pozwala nauczycielowi indywidualizować wymagania wobec uczniów oraz dostosowywać treści i metody do ich potrzeb.

Ocenianie kształtujące przygotowuje ucznia do realizacji kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie zgodnych z zaleceniami Rady Unii Europejskiej.

* Bąkowska M., Piłat S., Ocenianie kształtujące. Poradnik dla nauczyciela klas 1–3, Grupa MAC S.A., 2018

18. Uwagi o indywidualizacji procesu kształcenia i wychowania

Uwzględnianie zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów

Zadaniem nauczyciela, pedagoga szkolnego oraz psychologa jest jak najszybsze rozpoznanie potrzeb, problemów i możliwości poznawczych każdego dziecka rozpoczynającego naukę w pierwszej klasie. Duże znaczenie ma poznanie struktury rodziny, sytuacji ekonomicznej, mieszkaniowej, wykształcenia rodziców.

Wychowanie dzieci wymaga silnej motywacji koncentrującej się na dziecku, często kosztem własnych spraw rodziców. Jednak pojawienie się większej liczby zagrożeń, z którymi nie można sobie skutecznie poradzić, powoduje chroniczny stres u rodziców (...). Wówczas zmienia się równowaga pomiędzy celami koncentrującymi się na dziecku a celami ukierunkowanymi na samego siebie, co wpływa następnie negatywnie na wychowanie dziecka.

P.P.M. Leseman

Nauczyciel świadomy tych zagrożeń musi szybko rozpocząć współpracę z rodzicami, dając im wsparcie w postaci edukacji pedagogicznej, włączania w sprawy szkoły, uświadamiania współzależności edukacji dziecka z jego późniejszą sytuacją życiową.

Indywidualizacja pracy z uczniami podczas obowiązkowych zajęć dydaktycznych

Koncepcja inteligencji wielorakich wydaje się stworzona do indywidualizacji nauczania. Zakłada ona rozpoznanie profilu inteligencji dziecka i dostosowywanie metod, środków, form uczenia się i nauczania do potrzeb konkretnej jednostki. Po rozpoznaniu i analizie potrzeb dzieci (profil inteligencji, diagnoza wstępna) nauczyciel dostosowuje wymagania do każdego z nich, stosując optymalne metody, formy, środki dydaktyczne i tempo pracy. Przestrzegam przed myśleniem, w którym indywidualizacja nauczania polega na dokładaniu uczniom ćwiczeń, najczęściej w formie papierowej!

Indywidualizacja pracy z uczniami podczas zajęć dodatkowych

W klasie I dzieci z brakiem dojrzałości społecznej i emocjonalnej oraz z dysfunkcyjnych środowisk wychowawczych powinny zostać objęte zajęciami opartymi na koncepcji rozwoju osoby jako całości. Nacisk należy położyć na kompetencje społeczne, emocjonalne i motywacyjne, takie jak interakcje i współpraca z rówieśnikami, kontrolowanie impulsów, blokowanie impulsów społecznie niepożądanych, samoregulacja. Zajęcia powinny stwarzać okazje do wykrycia predyspozycji i talentów, które nie mają szans ujawnić się w środowiskach niekorzystnych wychowawczo, a także na bieżąco monitorować postępy edukacyjne dzieci, by zapobiegać narastaniu trudności szkolnych (kompetencje poznawcze). Szczególnie ważne jest oddziaływanie na język i zasób słownictwa, gdyż poziom umiejętności językowych dzieci istotnie różnicuje ich szanse edukacyjne (Brooks-Gun i Markman, 2005 za: *Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem w Europie: zmniejszanie nierówności społecznych i kulturowych*, EACEA 2009).

Zajęcia mogą odbywać się raz w tygodniu, ale dla dzieci uczęszczających do świetlicy szkolnej nauczyciel powinien opracować (wspólnie z nauczycielami świetlicy) wytyczne do dodatkowej pracy z dzieckiem.

Istotne znaczenie takich zajęć polega na konfrontowaniu dziecka z dorosłym, który poświęca mu uwagę, kształtuje bezpieczne przywiązanie, buduje jego poczucie bezpieczeństwa i wartości, kształtuje w nim szacunek do samego siebie i swoich poglądów, wiarę w swoje możliwości oraz poczucie odpowiedzialności za własne życie. Takie podejście wymusza organizowanie zajęć w małych grupach, by każde dziecko mogło zostać obdarzone należyłą uwagą ze strony nauczyciela.

Nauczyciel musi pozostawać w ścisłym kontakcie z rodzicami dzieci objętych takimi zajęciami, aby mieli oni świadomość celów tych zajęć i mogli się włączyć w ich realizację.

W klasach II i III zajęcia dodatkowe o charakterze indywidualnym powinny uwzględniać potrzeby dzieci, zdiagnozowane w klasie I i potwierdzone diagnozą w klasie II. Powinny to być zajęcia dla dzieci:

- z trudnościami w czytaniu i pisaniu,
- zagrożonych dysleksją,
- z zaburzeniami rozwoju mowy,
- z trudnościami w uczeniu się matematyki,
- z wadami postawy,
- niepełnosprawnych ruchowo,
- z zaburzeniami komunikacji społecznej.

Do tego typu zajęć należy stosować dodatkowe programy, materiały i środki dydaktyczne wynikające z potrzeb procesu indywidualizacji nauczania.

Rozwijanie zdolności i zainteresowań uczniów podczas obowiązkowych zajęć dydaktycznych

W wieku XX powstały ekonomiczne teorie kapitału ludzkiego i zasobów talentu (Willem van Haecht, 1992, za: *Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem w Europie: zmniejszanie nierówności społecznych i kulturowych*, EACEA 2009). Zgodnie z tymi teoriami zadaniem systemu edukacji jest gromadzenie kapitału ludzkiego, aby zapewnić korzyści systemowi gospodarczemu oraz maksymalizować zasoby potencjalnego talentu poprzez optymalizację procesu edukacyjnego.

Potrzeba rozwijania zdolności i zainteresowań, a więc samorealizacji, pojawia się dopiero po zaspokojeniu potrzeb podstawowych: fizjologicznych, bezpieczeństwa, przynależności, miłości i szacunku (A. Maslow). Nauczyciel powinien rozpocząć pracę z dziećmi od monitorowania ich podstawowych potrzeb i uruchomić wszystkie dostępne mu mechanizmy, aby te potrzeby dzieci były zaspokajane. Stosowanie w czasie zajęć założeń teorii inteligencji wielorakich umożliwia dzieciom odkrywanie swoich uzdolnień, zainteresowań i potencjału twórczego. Wymaga to od nauczyciela odejścia od modelu mistrza – jedyne źródło wiedzy – na rzecz przewodnika po różnych źródłach wiedzy, odejścia od przekazywania wiedzy na rzecz kierowania jej poszukiwaniem, odkrywaniem, doświadczaniem, stwarzania uczniom okazji do tworzenia nowych rzeczy, własnych rozwiązań, rozwijania inwencji i samodzielności. Istotą jest przesunięcie aktywności na zajęciach z osoby nauczyciela na uczniów. Wstrzemięźliwość w kierowaniu zajęciami jest trudną umiejętnością, można ją osiągnąć po dłuższym treningu. Potrzeba, jak pisał J. Piaget, około roku treningu, aby zdobyć tę umiejętność.

Wyzwalaniu indywidualnych zdolności uczniów sprzyjają:

- konkursy (klasowe, międzyklasowe, międzyszkolne),
- prezentowanie wytworów (prac plastycznych, pisemnych, pomocy dydaktycznych itp.),
- spotkania z ciekawymi ludźmi (dorosłymi i starszymi uczniami),
- udział w koncertach, spektaklach teatralnych, seansach i filmowych,
- wycieczki, lekcje muzealne, wystawy, lekcje w bibliotece,
- wykorzystywanie na zajęciach nowoczesnych mediów.

Rozwijanie zdolności i zainteresowań uczniów podczas zajęć dodatkowych

Organizowanie zajęć rozwijających zdolności i zainteresowania wynika również ze współczesnych teorii indywidualistycznych, akcentujących dążenie do samorozwoju, samodzielności poznawczej i emocjonalnej, kreatywności i doskonałości. Wiążą się one często z wąską specjalizacją, aktywnością ukierunkowaną na jedną dziedzinę, co nie jest szczególnie pożądane w edukacji wczesnoszkolnej, w której istotny jest wielointeligentny rozwój. Na taki typ oddziaływań gotowe są dzieci dojrzałe pod względem poznawczym, emocjonalnym, społecznym i motywacyjnym. Proponuję organizowanie tego typu zajęć dopiero dla klas II–III. Powinny to być zajęcia w wymiarze jednej godziny tygodniowo (nie mniej niż 30 godzin rocznie). Oferta takich zajęć powinna wynikać z rozpoznanych potrzeb dzieci i obejmować wszystkie typy inteligencji wskazane przez Howarda Gardnera, np.:

- inteligencja muzyczna – zajęcia związane ze śpiewem, grą na instrumencie, słuchaniem i tworzeniem muzyki,
- inteligencja wizualno-przestrzenna – zajęcia związane z percepcją i recepcją sztuki,
- inteligencja kinestetyczna – zajęcia sportowe, z możliwością uprawiania różnych sportów,
- inteligencja językowa – zajęcia teatralne, czytelnicze, pisarskie,
- inteligencja matematyczno-logiczna – zajęcia matematyczne i komputerowe,
- inteligencja przyrodnicza – zajęcia przyrodnicze i geograficzne,
- inteligencja intrapersonalna – warsztaty komunikacji społecznej,
- inteligencja interpersonalna – warsztaty kreatywności.

Literatura uzupełniająca do programu

Cieszyńska J., *Kocham czytać*, Kraków 2015.

Gardner H., *Inteligencje wielorakie*, Warszawa 2009.

Gardner H., *Pięć umysłów przyszłości*, Warszawa 2009.

Jurek A., *Metody nauki czytania i pisanie z perspektywy trudności uczniów*, Gdańsk 2012.

Krasowicz-Kupis G., *Rozwój świadomości językowej dziecka. Teoria i praktyka*, Lublin 2004.

Semadeni Z., Gruszczyk-Kolczyńska E., Treliński G., Bugajska-Jaszczołt B., Czajkowska M., *Matematyczna edukacja wczesnoszkolna. Teoria i praktyka*, Kielce 2015.

Bąkowska M., Piłat S., *Ocenianie kształtujące. Poradnik dla nauczyciela klas 1–3*, Kielce 2018.

19. Warto przeczytać

- Brzezińska A., *Czytanie i pisanie – nowy język dziecka*, WSiP, 1987.
- De Bono, *Naucz swoje dziecko myśleć*, Wydawnictwo Prima, 1994.
- De Bono, *Sześć kapeluszy, czyli sześć sposobów myślenia*, Medium, 1996.
- Dryden G., Vos J., *Rewolucja w uczeniu*, Wydawnictwo Moderski i S-ka, 2000.
- Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*, Media Rodzina, 2002.
- Garstka T., *Psychologiczne mity...*, Wolters Kluwer, 2016.
- Juszczak S., Janczyk J., Morańska D., Musiał M., *Dydaktyka informatyki i technologii informacyjnej*, Wydawnictwo Marszałek, 2006.
- Kaczor P., *Komputer od podstaw*, Wydawnictwo Mikom, 2004.
- Klus-Stańska D., Nowicka M., *Sensy i bezsensy edukacji wczesnoszkolnej*, WSiP, 2005.
- Lewis G., *Jak wychowywać utalentowane dziecko?*, Rebis, 1998.
- Modele opieki nad dzieckiem zdolnym*, red. M. Partyka, CMPPP MEN, 2000.
- Nęcka E., *Inteligencja. Geneza – struktura – funkcje*, GWP, 2003.
- Program *Młody mistrz*, www.mistrz.edu.pl
- Siemieniecki B., *Perspektywa edukacji z komputerem*, Wydawnictwo Marszałek, 1999.
- Taraszkiewicz M., Rose C., *Atlas efektywnego uczenia się*, Transfer Learning, 2006.
- Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem w Europie: zmniejszanie nierówności społecznych i kulturowych*, EACEA 2009.

Arkusz obserwacyjny¹ pozwalający określić profil inteligencji dziecka
(według Małgorzaty Suświłło)

Imię

Nazwisko.....

Klasa

Uwagi.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Inteligencja językowa

Dziecko:	Punkty: 1/0
1. Lubi słuchać, jak inni opowiadają lub czytają. Jest wrażliwe na słowa, lubi je powtarzać, bawić się nimi; układa wierszyki i rymowanki.	
2. Czyta wszystko: książki, czasopisma, a nawet etykiety na opakowaniach produktów.	
3. Potrafi łatwo wyrazić siebie zarówno w mowie, jak i w piśmie, np. jest dobrym gawędziarzem lub pisarzem.	
4. W rozmowach często nawiązuje do tego, o czym czytało lub słyszało.	
5. Czasem inni proszą go o wytłumaczenie znaczenia słów, których użyło.	
6. Ma bogate słownictwo. Chętnie uczy się nowych słów i używa ich podczas rozmowy.	
7. Lubi rozmawiać o problemach, zadawać pytania, wyjaśniać zawiłe kwestie.	
8. W szkole preferuje edukację polonistyczną oraz społeczną.	
9. Potrafi bronić swoich racji w czasie potyczek słownych lub dyskusji.	
10. Łatwo przyswaja informacje z różnych źródeł.	
Razem	

Inteligencja matematyczno-logiczna

Dziecko:	Punkty: 1/0
1. Lubi działania na liczbach, potrafi liczyć w pamięci.	
2. Interesuje się sposobem działania różnych urządzeń.	
3. Chętnie rozwiązuje zadania matematyczne.	
4. Lubi łamigłówki i inne zadania wymagające logicznego myślenia.	
5. Matematyka należy do jego ulubionych przedmiotów.	
6. Potrafi znaleźć trafne argumenty na poparcie swojego punktu widzenia.	
7. Ma skłonność do wynajdywania błędów w tym, co mówią i robią inni ludzie.	
8. Rozwiązuje problemy w sposób systematyczny, krok po kroku.	
9. Lubi przeprowadzać eksperymenty.	
10. Ma potrzebę kategoryzowania, grupowania, szacowania.	
Razem	

Inteligencja wizualno-przestrzenna

Dziecko:	Punkty: 1/0
1. Lubi oglądać ilustracje w książkach	
2. Podczas słuchania czy rozmyślania lubi rysować esy-floresy.	
3. Lubi układać puzzle, rysować labirynty.	
4. Lubi rozkładać rzeczy na części i składać je z powrotem.	
5. Lubi zajęcia plastyczne, techniczne i treści geometryczne.	
6. Lubi budować konstrukcje trójwymiarowe, np. z klocków.	
7. Udowadniając swoje racje, lubi się posługiwać rysunkami lub wykresami.	
8. Potrafi sobie wyobrazić, jak wyglądają rzeczy z innej perspektywy.	
9. Śni na jawie.	
10. Odnajduje drogę w nowym miejscu bez żadnych wskazówek.	
Razem	

Inteligencja kinestetyczna

Dziecko:	Punkty: 1/0
1. Angażuje się w zajęcia sportowe, chętnie podejmuje wysiłek fizyczny.	
2. Lubi tańczyć.	
3. Wierci się, porusza rękami i nogami, jeżeli musi siedzieć w jednym miejscu dłuższy czas.	
4. Zastanawiając się nad jakimś problemem, lubi wykonywać czynność fizyczną, np. spacerować, manipulować przedmiotem.	
5. Gdy poznaje coś nowego, lubi tego dotknąć.	
6. Największą przyjemność sprawiają mu zajęcia sportowe i techniczne.	
7. Woli uczyć się poprzez działanie niż poprzez czytanie czy oglądanie filmów.	
8. Żeby coś wyrazić, często posługuje się gestami i językiem ciała.	
9. Lubi przepychanki z rówieśnikami i zabawy ruchowe.	
10. Uwielbia przejażdżki w wesołym miasteczku.	
Razem	

Inteligencja muzyczna

Dziecko:	Punkty: 1/0
1. Lubi słuchać muzyki.	
2. Lubi śpiewać i nucić.	
3. Potrafi śpiewać zgodnie z linią melodyczną.	
4. Chętnie gra na instrumencie muzycznym.	
5. Rozpoznaje różne instrumenty muzyczne.	
6. Zwykle zapamiętuje melodię po jednokrotnym jej wysłuchaniu.	
7. W trakcie słuchania muzyki wystukuje jej rytm.	
8. Często pogwizduje lub nuci jakąś melodię.	
9. W czasie pracy lubi, by słyhać było jakąś muzykę.	
10. Nie potrafi sobie wyobrazić życia bez muzyki.	
Razem	

Inteligencja przyrodnicza

Dziecko:	Punkty: 1/0
1. Lubi zwierzęta i zbiera o nich informacje.	
2. Potrafi rozpoznać i nazwać wiele roślin.	
3. Interesuje się, jak funkcjonuje ludzkie ciało, np. wie, gdzie są główne organy wewnętrzne, jest na bieżąco w kwestiach zdrowotnych.	
4. W czasie spaceru zauważa tropy, gniazda oraz faunę i florę.	
5. Kolekcjonuje rzeczy związane z przyrodą, np. kamienie, muszelki, kwiaty.	
6. Lubi obserwować zjawiska, obiekty naturalne, takie jak gwiazdy, księżyc, oraz zdobywać informacje na ich temat.	
7. Bada, co znajduje się w otoczeniu.	
8. Dostrzega prawidłowości zachodzące w przyrodzie.	
9. Jego ulubionym przedmiotem jest przyroda.	
10. Lubi eksperymenty związane ze zjawiskami przyrodniczymi.	
Razem	

Inteligencja interpersonalna

Dziecko:	Punkty: 1/0
1. Lubi pracować w grupie.	
2. Rówieśnicy przychodzą do niego po poradę.	
3. Poznaje emocje swoich kolegów na podstawie wyrazu ich twarzy, gestów i tonu głosu.	
4. Woli sporty zespołowe niż indywidualne.	
5. Lubi gry towarzyskie.	
6. Ma kilkoro bardzo bliskich przyjaciół.	
7. Jest duszą towarzystwa.	
8. Ma bardzo dobry kontakt z ludźmi, potrafi łagodzić konflikty.	
9. Często obejmuje przywództwo w grupie, pokazuje, jak coś powinno zostać zrobione.	
10. Woli raczej omawiać problemy z innymi, niż rozwiązywać je sam.	
Razem	

Inteligencja intrapersonalna

Dziecko:	Punkty: 1/0
1. Często potrzebuje chwili ciszy na własne refleksje.	
2. Ma realne pojęcie o swoich mocnych i słabych stronach.	
3. Samo ustala swoje własne cele.	
4. Jest niezależne w myśleniu, samodzielnie podejmuje decyzje.	
5. Ma swoje zainteresowania, które nie są podzielane przez innych.	
6. Dobrze się czuje w swoim towarzystwie.	
7. Lubi pracować samodzielnie.	
8. Dokładnie wyraża to, co czuje.	
9. Ma silną wolę.	
10. Ma zdolność do rozpoznawania mocnych i słabych stron innych ludzi.	
Razem	

Profil inteligencji – tabela wyników

Rodzaj inteligencji	Wynik
Językowa	
Matematyczno-logiczna	
Wizualno-przestrzenna	
Kinestetyczna	
Muzyczna	
Przyrodnicza	
Interpersonalna	
Intrapersonalna	

¹ Arkusz nie spełnia wymogów stawianych testom psychologicznym. Otrzymane wyniki należy potraktować jedynie jako wskazówki do pracy.

ARKUSZ DO BADANIA UMIEJĘTNOŚCI DZIECI ROZPOCZYNAJĄCYCH NAUKĘ W KLASIE 1

Jadwiga Pytlarczyk

INSTRUKCJA

Badanie należy wykonać w pierwszym miesiącu nauki w szkole. Dostrzeżenie umiejętności wymienionych w arkuszu jest możliwe dzięki metodzie obserwacji zachowania dziecka w szkole, a także poprzez konkretne, specjalnie stwarzane sytuacje zadaniowe. Należy wykonać co najmniej dwie próby dla danej umiejętności, z wykorzystaniem pomocy, przedmiotów lub kart pracy (przykładowe karty diagnostyczne, zadania i ćwiczenia z podręcznika i zeszytów ćwiczeń).

Skróty oznaczają:

T – dziecko opanowało umiejętność,

N – dziecko nie opanowało umiejętności,

P – dziecko wykonuje zadanie z pomocą nauczyciela.

Nauczyciel w odpowiedniej kolumnie (pod T, N lub P) wpisuje znak „x”.

Po badaniu nauczyciel przekazuje informację rodzicom, wskazując, w czym dziecko radzi sobie samodzielnie, a w czym potrzebuje wsparcia.

Imię i nazwisko dziecka

Data urodzenia dziecka

Rok szkolny

Data zakończenia badania.....

I. UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNE I ODPORNOŚĆ EMOCJONALNA				
Pożądane osiągnięcia dziecka	Wynik badania			Metoda badania
	T	N	P	
Przedstawia się imieniem i nazwiskiem				sytuacja zadaniowa
Nazywa członków rodziny i stopnie ich pokrewieństwa				sytuacja zadaniowa
Podaje swój adres				sytuacja zadaniowa
Nazywa zawody swoich rodziców				sytuacja zadaniowa
Przestrzega reguł obowiązujących w grupie				obserwacja
Stosuje zwroty grzecznościowe				sytuacja zadaniowa
Zgodnie bawi się w grupie				obserwacja
Współpracuje podczas zadań w parze lub w zespole 3-osobowym				obserwacja
Nazywa emocje i wskazuje ich przyczynę				sytuacja zadaniowa
Próbuje rozwiązać konflikt z kolegą				obserwacja
Radzi sobie z emocjami, gdy przegrywa lub nie udaje mu się zadanie				obserwacja
Potrafi poprosić o pomoc				obserwacja

II. PROCESY POZNAWCZE				
	T	N	P	
Skupia uwagę na wykonywanym zadaniu				obserwacja
Rozumie proste polecenia				obserwacja
Rozumie polecenia składające się z 2 części, np. <i>Podejdź do parapetu i przynieś pudełko</i>				sytuacja zadaniowa
Dostrzega różnice i podobieństwa				sytuacja zadaniowa
Łączy przyczynę ze skutkiem				sytuacja zadaniowa
Układa historyjkę obrazkową we właściwej kolejności – 4–5 elementów				sytuacja zadaniowa
Kontynuuje układanie rytmów				sytuacja zadaniowa
Odróżnia zmiany odwracalne od nieodwracalnych				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje podstawowe figury geometryczne: kwadrat, trójkąt, prostokąt, koło				sytuacja zadaniowa
Klasyfikuje według przeznaczenia				sytuacja zadaniowa
Klasyfikuje według wielkości				sytuacja zadaniowa
Klasyfikuje według koloru				sytuacja zadaniowa
Klasyfikuje według kształtu				sytuacja zadaniowa
Przelicza konkrety w zakresie 10				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje cyfry 0–9, tworzy liczbę 10				sytuacja zadaniowa
Stosuje cyfry i liczby odpowiednio do liczby czegoś lub kolejności				sytuacja zadaniowa
Dodaje i odejmuje na konkretnych w zakresie 10				sytuacja zadaniowa
Ustala równoliczność zbiorów: mniej, więcej, tyle samo				sytuacja zadaniowa
Układa serie, np. od najmniejszego do największego				sytuacja zadaniowa
Posługuje się liczebnikami porządkowymi w zakresie 10				sytuacja zadaniowa
Odróżnia strony i kierunki w przestrzeni: w prawo, w lewo				sytuacja zadaniowa
Określa położenie przedmiotów w przestrzeni: na, pod, obok, nad, między				sytuacja zadaniowa
Określa położenie w przestrzeni: nad, pod				sytuacja zadaniowa
Określa położenie w przestrzeni: w, przed, za				sytuacja zadaniowa
Określa i porównuje wielkości: duży, mały, mniejszy, większy				sytuacja zadaniowa
Określa i porównuje długości: długi, krótki, dłuższy, krótszy				sytuacja zadaniowa
Potrafi zmierzyć długość ustaloną miarą, np. sznurkiem				sytuacja zadaniowa
Wymienia nazwy pór roku				sytuacja zadaniowa
Wymienia nazwy dni tygodnia				sytuacja zadaniowa
Wymienia nazwy miesięcy				sytuacja zadaniowa

Układa zagadki na temat obrazka				sytuacja zadaniowa
Rozwiązuje zagadki słowne				sytuacja zadaniowa
Buduje logiczne zdania, poprawne pod względem gramatycznym				obserwacja
Wypowiada się poprawnie pod względem artykulacyjnym				obserwacja
III. GOTOWOŚĆ DO NAUKI CZYTANIA I PISANIA				
	T	N	P	
Orientuje się w schemacie ciała				sytuacja zadaniowa
Orientuje się w kierunkach na kartce, np. u góry, na dole, u góry po prawej stronie, na dole na środku				sytuacja zadaniowa
Zapamiętuje kilka (np. 4) elementów na obrazku				sytuacja zadaniowa
Zapamiętuje krótkie wierszyki, rymowanki				obserwacja
Dostrzega różnice między dwoma obrazkami				sytuacja zadaniowa
Dorysowuje brakujące elementy				sytuacja zadaniowa
Składa obrazek z kilku części (8) według wzoru				sytuacja zadaniowa
Składa obrazek z kilku części (6) bez wzoru				sytuacja zadaniowa
Sprawnie wycina				obserwacja
Sprawnie wydziera				obserwacja
Poprawnie trzyma narzędzie pisarskie				obserwacja
Rysuje szlaczki po śladzie				sytuacja zadaniowa
W powiększonej liniaturze wskazuje linie cienkie i grube				sytuacja zadaniowa
W powiększonej liniaturze wskazuje linię, np. pierwszą, czwartą, szóstą				sytuacja zadaniowa
Kontynuuje szlaczek w liniaturze				sytuacja zadaniowa
Odwzorowuje kształty na kartce w kratkę				sytuacja zadaniowa
Odwzorowuje kształty na kartce w linie				sytuacja zadaniowa
Próbuje pisać				obserwacja
Liczy słowa w zdaniu				sytuacja zadaniowa
Dzieli słowa na sylaby				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje odgłosy z otoczenia				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje litery bez zmiękczeń, dwuznaków: ą, ę				sytuacja zadaniowa
Czyta sylaby i proste wyrazy				sytuacja zadaniowa
Czyta krótkie zdania i przyporządkowuje je do obrazka.				sytuacja zadaniowa
Rozumie znaczenie umownych znaków i symboli, np. przejście dla pieszych				sytuacja zadaniowa

IV. SPRAWNOŚĆ MOTORYCZNA I KOORDYNACJA WZROKOWO-RUCHOWA				
Przyjmuje pozycje wyjściowe według pokazu nauczyciela, np. siad skrzyżny, na czworakach, leżenie tyłem, siad skulny, siad płaski				sytuacja zadaniowa
Przyjmuje pozycje wyjściowe według instrukcji słownej nauczyciela, np. siad skrzyżny, na czworakach, leżenie tyłem, siad skulny, siad płaski				sytuacja zadaniowa
Wykonuje ćwiczenia równoważne, np. przejście po wąskiej „dróżce”, stanie na jednej nodze				sytuacja zadaniowa
Przeskakuje przez szarfę obunóż do przodu				sytuacja zadaniowa
Stoi na jednej nodze kilka sekund				sytuacja zadaniowa
Reaguje na sygnały w zabawach orientacyjno-porządkowych				obserwacja
Rzuca woreczek prawą i lewą ręką do dużej obręczy – 2 m				sytuacja zadaniowa
Przetwarza obraz graficzny na obraz ruchowy, np. rysuje w powietrzu koło, falę, linię pionową – tak jak na obrazku				sytuacja zadaniowa
Powtarza gesty i ruchy, np. uniesiona ręka, przysiad				sytuacja zadaniowa
Odwzorowuje prosty wzór (motywy) graficzny				sytuacja zadaniowa
V. SAMODZIELNOŚĆ, W TYM CZYNNOŚCI SAMOOBŚLUGOWE ORAZ BEZPIECZEŃSTWO				
	T	N	P	
Utrzymuje porządek w swoim otoczeniu				obserwacja
Zna zasady przechodzenia przez jezdnię				sytuacja zadaniowa
Odróżnia w kontaktach z ludźmi sytuacje bezpieczne od niebezpiecznych				sytuacja zadaniowa
Odróżnia w kontaktach ze zwierzętami sytuacje bezpieczne od niebezpiecznych				sytuacja zadaniowa
Odróżnia w kontaktach z roślinami sytuacje bezpieczne od niebezpiecznych				sytuacja zadaniowa
Zachowuje się prawidłowo w sytuacji zagrożenia				sytuacja zadaniowa
VI. WIEDZA O ŚRODOWISKU SPOŁECZNYM, PRZYRODNICZYM I TECHNICZNYM, EDUKACJA WIELOKULTUROWA				
	T	N	P	
Rozpoznaje podstawowe ekosystemy: park, las, pole, łąka, sad				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje popularne rośliny i zwierzęta i przyporządkowuje je do ekosystemu				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje i nazywa popularne zwierzęta hodowane na wsi				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje znane instytucje: poczta, straż, szpital, policja, biblioteka; i wie, czemu służą				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje i nazywa środki lokomocji: autobus, pociąg, rower, samochód, samolot				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje i nazywa popularne zawody i wskazuje, czym się zajmują te osoby				sytuacja zadaniowa

Nazywa swoją miejscowość				sytuacja zadaniowa
Nazywa stolicę Polski				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje flagę Polski				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje herb Polski				sytuacja zadaniowa
Rozpoznaje hymn Polski				sytuacja zadaniowa
Wymienia nazwy dwóch krajów europejskich, potrafi o nich podać kilka informacji				sytuacja zadaniowa
Zapamiętuje wybrane słowa w języku nowożytnym, z którym się osłuchało				sytuacja zadaniowa
VII. POTRZEBY ROZWOJOWE DZIECKA, W TYM ZAUWAŻONE PREDYSPOZYCJE, UZDOLNIENIA I ZAINTERESOWANIA				
	T	N	P	
Dobrze adaptuje się do warunków szkolnych i nowych sytuacji				obserwacja
Reaguje na polecenia kierowane do grupy				obserwacja
Potrzebuje wzmocnień, pochwał				obserwacja
Przejawia zainteresowania muzyczne, chętnie podejmuje taką aktywność				obserwacja
Przejawia zainteresowania plastyczne, chętnie podejmuje taką aktywność				obserwacja
Przejawia zainteresowanie techniką, posiada bogatą wiedzę na ten temat				obserwacja
Przejawia zainteresowanie przyrodą, posiada bogatą wiedzę na ten temat				obserwacja
Przejawia zainteresowanie czytaniem, zna litery i czyta proste teksty				obserwacja, sytuacja zadaniowa
Łączy litery, pisze wyrazy				obserwacja
Lubi zadania matematyczne, liczy i wykonuje działania matematyczne powyżej 10, zna i stosuje znaki matematyczne: +, -, <, >, =				obserwacja, sytuacja zadaniowa
VIII. Dodatkowe spostrzeżenia na temat dziecka				

ANALIZA WYNIKÓW

Dziecko potrzebuje wsparcia nauczyciela lub specjalisty

- ☐ Tak. Należy objąć dziecko pomocą psychologiczno-pedagogiczną.
- ☐ Tak. Należy zaplanować pracę w formie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.
- ☐ Nie. Ewentualne trudności pokonywać w toku pracy z grupą.

OBSZARY WYMAGAJĄCE WSPARCIA

- ☐ Umiejętności społeczne i odporność emocjonalna
- ☐ Procesy poznawcze
- ☐ Gotowość do nauki czytania i pisanie
- ☐ Sprawność motoryczna i koordynacja wzrokowo-ruchowa
- ☐ Samodzielność, w tym czynności samoobsługowe oraz bezpieczeństwo
- ☐ Wiedza o środowisku społecznym, przyrodniczym i technicznym, edukacja wielokulturowa

Podpisy nauczyciela/nauczycieli przeprowadzających diagnozę

KARTA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIA ZA PAŹDZIERNIK

Załącznik 3.

klasa 1

imię i nazwisko

Osiągnięcia wychowawcze	zawsze	często	najczęściej nie
Dobrze czuje się wśród dzieci.			
Bezpiecznie bawi się z kolegami.			
Dbą o bezpieczeństwo w szkole.			
Współpracuje w grupie.			
Kończy rozpoczęte prace.			
Rozpoznaje i nazywa emocje u siebie (<i>radość, smutek, gniew, strach</i>).			
Rozpoznaje i nazywa emocje u innych ludzi (<i>radość, smutek, gniew, strach</i>).			
Stosuje zasady dobrego wychowania wobec dzieci i pracowników szkoły.			
Wie, jak prawidłowo dbać o zdrowie.			
Respektuje przepisy zabaw i gier.			
Osiągnięcia w nauce	Poziom osiągnięć		
	pełny	częściowy	minimalny
Uważnie słucha wypowiedzi innych ludzi.			
Uczestniczy w rozmowach na tematy poruszane w czasie zajęć.			
Czyta litery A, a, O, o, I, i, E, e, Y, y, U, u, Ó, ó .			
Czyta litery z właściwą intonacją.			
Pisze litery A, a, O, o, I, i, E, e, Y, y, U, u, Ó, ó .			
Dzieli słowa na sylaby i układa słowa z sylab.			
Recytuje z pamięci poznany wiersz lub rymowankę.			
Wymienia charakterystyczne cechy kolejnych pór roku.			
Zna numer alarmowy – 112			
Rozumie znaczenie odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia.			
Rozróżnia i nazywa kierunki w przestrzeni i na płaszczyźnie.			

Określa położenie przedmiotu na prawo/na lewo od osoby widzianej z przodu (także przedstawionej na fotografii czy obrazku).			
Porównuje liczebność zbiorów (<i>tylko samo, więcej, mniej</i>).			
Porządkuje elementy według podanych warunków.			
Rozpoznaje w naturalnym otoczeniu i na rysunkach – figury geometryczne: prostokąt, kwadrat, trójkąt, koło.			
Dodaje w zakresie 5.			
Odejmuje w zakresie 5.			
Tworzy pracę plastyczną na podany temat.			
Śpiewa poznane piosenki.			
Wykonuje ćwiczenia gimnastyczne.			
Respektuje przepisy, reguły zabaw i gier zespołowych oraz przepisy ruchu drogowego.			

Spostrzeżenia nauczyciela:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

data

.....
podpis nauczyciela

KARTA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIĄ ZA OKRES OD WRZEŚNIA DO KOŃCA STYCZNIA

Załącznik 4.

klasa 1

imię i nazwisko

Osiągnięcia wychowawcze	zawsze	często	najczęściej nie
Zadaje pytania, inicjuje tematy, poszukuje rozwiązań.			
Samodzielnie wykonuje zadania, a w razie trudności prosi o pomoc.			
Podje muje współpracę z rówieśnikami.			
Prze strzega ustalonych zasad dotyczących współpracy z innymi.			
Kończy rozpoczęte prace.			
Db a o porządek na stole i wokół siebie.			
Wie, co znaczy <i>zobowiązać się do czegoś</i> i stara się tak postępować.			
Aktywnie uczestniczy w zajęciach.			
Db a o bezpieczeństwo swoje i innych.			
Osiągnięcia w nauce	Poziom osiągnięć		
	pełny	częściowy	minimalny
Komunikuje się z innymi w sposób jasny i barwny.			
Wypowiada się na temat wysłuchanych utworów.			
Słucha z uwagą wypowiedzi innych i zadaje pytania.			
Czyta i pisze poznane litery.			
Rozpoznaje i nazywa wybrane drzewa iglaste i liściaste.			
Rozpoznaje i nazywa niektóre dzikie zwierzęta żyjące w lesie.			
Wie, jakie zmiany zachodzą w przyrodzie jesienią i zimą.			
Zna nazwy wybranych ptaków przylatujących do nas na zimę.			
Wymienia kolejno nazwy miesięcy jesiennych i zimowych.			
Określa położenie przedmiotów w przestrzeni i na płaszczyźnie.			
Zapisuje poznane cyfry.			
Porządkuje i porównuje liczby w zakresie 5.			

Dodaje liczby w zakresie 5.			
Układa i rozwiązuje zadania na dodawanie, pod kierunkiem nauczyciela.			
Wykonuje prace z papieru zgodnie z instrukcją.			
Nazywa poznane figury geometryczne.			
Prezentuje w pracach plastycznych własną estetykę i wrażliwość.			
Odtwarza podane rytmy i tworzy własne na wybranych instrumentach perkusyjnych.			
Śpiewa poznane piosenki.			
Wykonuje proste układy taneczne.			
Uczestniczy w zabawach sportowych.			
Przestrzega zasad współzawodnictwa w zabawach sportowych.			

Spostrzeżenia nauczyciela:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

data

.....

podpis nauczyciela

..... klasa 3

imię i nazwisko

Osiągnięcia wychowawcze	zawsze	często	najczęściej nie
Z szacunkiem odnosi się do tradycji, symboli narodowych i miejsc związanych z historią Polski.			
Omawia znaczenie rodziny dla rozwoju człowieka.			
Wymienia zagrożenia wynikające z palenia papierosów, picia alkoholu i zażywania narkotyków.			
Czynnie włącza się do ochrony środowiska naturalnego.			
Zna swoje mocne i słabe strony.			
Podjeżdżuje wyzwania i zmierza do wyznaczonych celów.			
Wypowiada własne zdanie na ważne tematy i potrafi go bronić.			
Samodzielnie wykonuje zadania.			
Stosuje skuteczny dla siebie sposób uczenia się.			
Zgodnie współpracuje z rówieśnikami.			
Okazuje ludziom szacunek.			
Właściwie zachowuje się w stosunku do osób niepełnosprawnych.			
Starannie dobiera przyjaciół i pielęgnuje zawarte przyjaźnie.			
Rozumie emocje innych ludzi i stara się je uwzględnić w relacjach z nimi.			
W trudnych sytuacjach zwraca się o pomoc do dorosłych.			
Przestrzega ustalonych zasad zachowania w szkole i poza szkołą.			
Szanuje cudzą własność.			

Osiągnięcia w nauce	Poziom osiągnięć		
	pełny	częściowy	minimalny
Uważnie słucha wypowiedzi innych.			
Rozumie samodzielnie przeczytany tekst i wnioskuje na podstawie jego treści.			
Zadaje pytania do tekstu i na nie odpowiada.			
Wypowiada się w kilku zdaniach na wskazane tematy.			
Przeczytał wybrane lektury i potrafi powiedzieć o nich kilka zdań.			
Recytuje wiersze we właściwym tempie, z odpowiednią intonacją.			
Korzysta z różnych źródeł informacji (w tym z internetu).			
Pisze z pamięci i ze słuchu.			
Przestrzega zasad kaligrafii oraz dba o poprawność gramatyczną, ortograficzną i interpunkcyjną napisanych tekstów.			
Poprawnie zapisuje poznane części mowy z przeczeniem „nie”.			
Samodzielnie redaguje i zapisuje: kilka zdań na wskazany temat, krótkie opowiadanie, opis, list, zaproszenie, życzenia, ogłoszenie.			
Nazywa główne kierunki na mapie.			
Pokazuje na mapie granice Polski i wymienia nazwy krajów z nią sąsiadujących.			
Wymienia walory geograficzne i przyrodnicze swojego regionu.			
Wymienia zjawiska atmosferyczne i rozumie ich zależność od pór roku.			
Wskazuje na mapie kontynenty.			
Rozpoznaje wybrane zwierzęta charakterystyczne dla kontynentów.			
Nazywa charakterystyczne elementy krajobrazów Polski.			
Wymienia nazwy roślin i zwierząt typowych dla wybranych regionów Polski.			
Opisuje ekosystemy: las, łąkę, pole, park, zbiorniki wodne.			
Wymienia zagrożenia dla środowiska naturalnego i zna sposoby jego ochrony.			
Wyjaśnia wpływ przyrody nieożywionej (wybranych bogactw naturalnych, powierza, wody, światła słonecznego) na życie ludzi i zwierząt.			
Dbą o swoje zdrowie i stara się racjonalnie odżywiać.			
Zapisuje za pomocą cyfr i słownie liczby do 1000.			

Porównuje liczby w zakresie 1000.				
Liczy setkami do 1000.				
Dodaje i odejmuje liczby do 100 z przekraczaniem progu dziesiętkowego.				
Mnoży i dzieli liczby w zakresie 100.				
Stosuje w obliczeniach poznane własności działań.				
Rozwiązuje równania z niewiadomą w postaci okienka.				
Rozwiązuje zadania tekstowe, w tym zadania na porównywanie różnicowe.				
Wymienia cechy poznanych figur geometrycznych (trójkąt, prostokąt, kwadrat) i oblicza ich obwody.				
Czyta i zapisuje liczby od I do XII w systemie rzymskim.				
Wykonuje obliczenia pieniężne i kalendarzowe.				
Odczytuje wskazania zegarów i wykonuje obliczenie zegarowe.				
Mierzy i zapisuje wynik pomiaru (w milimetrach, centymetrach, metrach) oraz wykonuje obliczenia dotyczące tych miar.				
Waży przedmioty i wykonuje obliczenia, używając miar: gram, dekagram, kilogram.				
Wykonuje prace techniczne według instrukcji.				
Planuje kolejne czynności przy wykonywaniu prac technicznych.				
Dobiera do określonych prac odpowiednie materiały i narzędzia.				
Dbą o bezpieczeństwo swoje i innych podczas wykonywania prac.				
Zna numery telefonów ratunkowych i wie, kiedy należy z nich korzystać.				
Rozpoznaje polskie i europejskie wybrane dzieła architektury oraz sztuk plastycznych.				
Rozróżnia różne dziedziny działalności twórczej człowieka, takie jak: architektura, sztuki plastyczne, sztuka ludowa, fotografia, film, przekazy multimedialne itp.				
Wykonuje prace plastyczne z różnych materiałów.				
Podczas wykonywania prac plastycznych stosuje poznane techniki plastyczne.				
Śpiewa z pamięci hymn narodowy i poznane piosenki (minimum 10).				
Gra na dzwonkach proste melodie.				
Opisuje swoje wrażenia po wysłuchaniu utworów muzycznych.				
Rozpoznaje wybrane instrumenty muzyczne.				

Wykonuje do poznanych piosenek akompaniament na instrumentach perkusyjnych.			
Tańczy podstawowe kroki i figury wybranych tańców (krakowiaka, poloneza).			
Obsługuje komputer i posługuje się wybranymi programami.			
Wyszukuje informacje na wybranych stronach internetowych.			
Wymienia zagrożenia związane z korzystaniem z komputera, internetu i multimedialnych.			
Chętnie uczestniczy w zajęciach ruchowych.			
Zgodnie współpracuje z rówieśnikami podczas gier zespołowych.			
Łączy różne formy ruchu na torze przeszkód.			
Szybko reaguje na sygnały wzrokowe i ruchowe.			
Dbą o bezpieczeństwo swoje i kolegów podczas wykonywania ćwiczeń.			
Radzi sobie w sytuacji porażki.			
Zaangażowanie ucznia w zajęcia wymagające aktywności:	Poziom zaangażowania		
	wysoki	średni	niski
językowej			
matematyczno-logicznej			
przyrodniczej			
muzycznej			
wizualno-przestrzennej			
ruchowej			
grupowej			
indywidualnej			

Uczeń preferuje uczenie się – wzrokowe, słuchowe, ruchowe, mieszane*.

* podkreślić właściwe

.....

data i podpis nauczyciela